

ŠTATISTICKÝ
ÚRAD
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Metodické pokyny pre opytovateľov

**Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach
domácností v marginalizovaných rómskych komunitách
EU SILC MRK
2024**

Bratislava, december 2024

Metodické pokyny pre opytovateľov

**Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach
domácností v marginalizovaných rómskych komunitách
EU SILC MRK**

2024

OBSAH

I.	ÚVOD	4
II.	Harmonogram postupu prác pri zisťovaní.....	5
III.	ŠKOLENIE, POKYNY A FORMULÁRE	6
IV.	POSTUP PRÁCE	7
	4.1 Spôsob vyplnenia dotazníka.....	7
	4.2 Výber domácností	8
	4.3 Návšteva domácnosti	8
V.	VYPLŇOVANIE DOTAZNÍKOV	9
	5.1 Vyplňovanie dotazníka SILC_MRK/A_2_01	10
	Zloženie domácnosti	10
	5.2 Vyplňovanie dotazníka SILC_MRK/B_2-01	20
	Údaje za hospodáriacu domácnosť	20
	5.3 Vyplňovanie dotazníka SILC MRK/C_2-01	36
	Údaje za osoby	36
	5.4 Vyplňovanie dotazníka SILC MRK/D_2-01 – Špeciálny modul.....	74
VI.	UKONČENIE ZISŤOVANIA.....	79
VII.	ZÁKLADNÉ DEFINÍCIE A DOLEŽITÉ POJMY, VYSKYTUJÚCE SA V ZISŤOVANÍ	80

I. ÚVOD

Štatistický úrad Slovenskej republiky vydáva tieto pokyny pre prácu opytovateľov v špeciálnom zisťovaní o príjmoch a životných podmienkach domácností v marginalizovaných rómskych komunitách na Slovensku v roku 2024.

Špeciálne zisťovanie vychádza z pravidelného štatistického zisťovania EU SILC (*The European Union Statistics on Income and Living Conditions*), ktoré je na európskej úrovni harmonizovaným štatistickým zisťovaním o príjmoch a životných podmienkach domácností, a ktoré Štatistický úrad SR (ŠÚ SR) na Slovensku realizuje od roku 2005. ŠÚ SR na základe zmluvy o spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ÚSVRK) realizuje toto špeciálne zisťovanie v podmienkach marginalizovaných rómskych komunít na Slovensku (EU SILC MRK).

Zisťovanie je realizované v súlade s príslušnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky a v zmysle Programu štátnych štatistických zisťovaní na roky 2024-2026.

Cieľom štátneho štatistického zisťovania SILC MRK je získať informácie o rozdelení príjmov, o úrovni a zložení chudoby a sociálneho vylúčenia (sociálnej exklúzie) a diskriminácie obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít. Výsledky štátneho štatistického zisťovania poskytujú informácie, ktoré sú potrebné na splnenie Akčného plánu k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022-2024.

Realizáciou zisťovania sa získa nielen významná zdrojová základňa údajov, vhodná pre analýzy životnej úrovne rómskej populácie, ale zabezpečí sa aj ich komplexné monitorovanie, čo umožní následné prijímanie koncepčných opatrení, ktoré by smerovali k zvyšovaniu kvality života tejto skupiny obyvateľstva.

Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach v marginalizovaných rómskych komunitách sa uskutoční vo vybraných domácnostiach **v období od 7. januára 2025 do 31. marca 2025.**

Osoby, ktoré sa zúčastnia zberu údajov a na spracovaní výsledkov zisťovania, sú podľa zákona č. 540/2001 Z.z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov viazané mlčanlivosťou o všetkých zistených skutočnostiach, nesmú ich využiť pre osobnú potrebu, zverejniť a nikomu poskytnúť ani sprístupniť. Nikto, okrem opytovateľov a príslušných zamestnancov štátnej štatistiky, nie je oprávnený manipulovať s tlačivami. Údaje, ktoré sú v nich uvedené, sa nesmú zneužívať akýmkoľvek spôsobom.

II. Harmonogram postupu prác pri zisťovaní

1/ Účasť na školení pre opytovateľov

Termín: školenie pre externých opytovateľov – január 2025

bližšie informácie podajú pred školením príslušné oddelenia odboru 16 600
ŠÚ SR

2/ Prevzatie dotazníkov a pokynov pre opytovateľov, príp. ostatného materiálu

Termín: pred školením opytovateľov

3/ Uskutočnenie zisťovania

Termín: **od 7. januára 2025 do 31. marca 2025.**

4/ Monitoring - informácia o situácii v zbere údajov v teréne

Termín: **priebežne, do 31. marca 2025.**

5/ Kontrola správnosti a zabezpečenie úplnosti vyplnenia dotazníkov a ich odovzdanie

Termín: priebežne počas zberu údajov v teréne

- konkrétny termín určia príslušné oddelenia odboru 16 600 ŠÚ SR

III. ŠKOLENIE, POKYNY A FORMULÁRE

Školenie opytovateľov zabezpečia zodpovední pracovníci Štatistického úradu SR.

Opytovatelia sú **povinní zúčastniť** sa školenia a vopred si preštudovať „Pokyny pre opytovateľov“ tak, aby boli schopní zabezpečiť zisťovanie v domácnostiach a bližšie vysvetliť prípadné nejasnosti počas vyplňania dotazníkov, ako aj zodpovedať otázky respondentov týkajúce sa zisťovania.

Opytovatelia by mali **venovať zvýšenú pozornosť** textom, ktoré sú uvedené v rámčekoch a sú podfarbené šedou farbou. Nachádzajú sa v nich dôležité informácie, potrebné pre správne vyplňanie dotazníkov, prípadne príklady, ktoré slúžia pre lepšie pochopenie niektorých otázok.

Počas školenia budú opytovatelia informovaní o cieľoch zisťovania, spôsobe jeho realizácie, propagácii a využití výsledkov zisťovania.

Pred a na školení opytovatelia obdržia nasledujúce materiály, potrebné pri zisťovaní:

- 1) poverenie opytovateľa - oprávňuje opytovateľa zistiť od respondenta tie údaje, ktoré sú v dotazníkoch
- 2) pokyny pre opytovateľov (SILC_MRK_24_P);
- 3) Dotazníky pre domácnosti (SILC_MRK_A_2_01, SILC_MRK_B_2_01, SILC_MRK_C_2_01, SILC_MRK_D_2_01) v počte pridelených domácností/jednotlivcov, vrátane rezervy;
- 4) propagačné materiály – leták, list pre domácnosť (pre integrovaných) a darčekové predmety;
- 5) register zisťovaných domácností (SILC_MRK_24_RD);
- 6) zoznam zisťovaných domácností (SILC_MRK_24_Z).

IV. POSTUP PRÁCE

4.1 Spôsob vyplnenia dotazníka

Dotazník vyplňuje opytovateľ na základe odpovedí respondentov. Do predznačených prázdnych okienok sa vpisuje:

- **číselný údaj** - so zarovnávaním vpravo,
- **krížik** - označí sa príslušný kód odpovede,
- **slovný popis** - vyžaduje sa pri niektorých otázkach (napr. krajina narodenia, štátne občianstvo) bez následného zakódovania zo strany opytovateľa.

V prípade omylu sa chybný údaj preškrtnie a správny údaj sa zapíše pri okraji tabuľky.

Všetky **číselné údaje**, ktoré sa týkajú príjmov a výdavkov, resp. platieb (vyjadrené v eurách) sa vyplňajú **na dve desatinné miesta** (napr. 110,50 EUR a pod).

Ak respondent **odmietol odpovedať** na niektorú z otázok, príslušné **okienko sa nevypĺňa**, ak nie je uvedené inak!

Prípadné doplňujúce informácie k zisťovaným údajom alebo o zisťovanej domácnosti sa zapíšu na konci príslušného dotazníka SILC_MRK_B_2_01, SILC_MRK_C_2_01 alebo SILC_MRK_D_2_01 do Poznámok. Opytovateľ **dôsledne vyplní všetky potrebné poznámky** v náležitom rozsahu, ako aj dĺžku zisťovania. Je potrebné si uvedomiť, že poznámky slúžia ako doplnenie k otázkam a často vedú k zlepšeniu kvality údajov, prípadne zlepšeniu možnosti položkových imputácií pri spracovaní údajov a preto je potrebné dbať na ich zaznamenanie.

Opytovateľ musí postupovať podľa pokynov uvedených v dotazníku a prechádzať jednotlivé otázky podľa navádzacích šípok. Opytovateľ sa pýta otázky v rovnakom znení, aké je uvedené v dotazníku. Za účelom zjednodušenia, je možné otázky preformulovať a uviesť príklady, ale vždy len v súlade so znením otázky, možné zjednodušenia sú uvedené pri jednotlivých otázkach v tomto manuáli.

*Opytovateľ musí venovať **zvýšenú pozornosť kvalite údajov**, osobitne pri otázkach týkajúcich sa príjmov. Pri zisťovaní jednotlivých údajov je taktiež potrebné venovať **zvýšenú pozornosť kladeniu otázok vo vzťahu k referenčnému obdobiu!***

4.2 Výber domácností

Výber domácností bude predmetom školenia opytovateľov. Každý opytovateľ obdrží na školení príslušný počet hospodáriacich domácností, ktoré bude potrebné vyšetriť.

4.3 Návšteva domácnosti

Opytovateľ navštevuje vybrané byty postupne a snaží sa ich vyšetriť v zmysle metodiky. Pri návšteve domácnosti sa opytovateľ bez vyzvania preukáže **„Poverením opytovateľa“ a preukazom totožnosti.**

Môže sa stať, že vo vybranom obydli, resp. byte žije viac ako jedna hospodáriaca domácnosť. V takom prípade sa opytovateľ snaží vyšetriť všetky hospodáriace domácnosti v obydli/byte. Opytovateľ by mal **zdôrazniť respondentom**, že údaje, ktoré poskytnú sa považujú za údaje dôverného charakteru (ich ochrana pred zneužitím je zabezpečená zákonom č. 540/2001 v znení neskorších predpisov Z.z. o štátnej štatistike) a budú použité výlučne **len na štatistické účely**. Opytovateľ zároveň informuje respondentov, že toto zisťovanie sa realizuje v celej SR.

Rozhovor v domácnosti by mal opytovateľ viesť taktne, s ohľadom na vek a sociálne postavenie respondenta, aby získal čo najpravdivejšie údaje, a aby počet domácností odmietajúcich odpovedať bol čo najmenší.

Pre zisťovanie EU SILC MRK považujeme za hospodáriacu domácnosť najčastejšie tzv. „nukleárnu rodinu“, t. j. spoločenstvo rodičov a ich detí (väčšinou ešte neožených/nevydatých detí). **Ak žijú takéto deti s rodičmi aj so svojim partnerom, do doby kedy nemajú svoje deti sa počítajú k rodine svojich rodičov (v ponímaní EU SILC MRK hospodáriaca rodina (domácnosť)). Ak takéto deti žijúce so svojim partnerom (je jedno či sú zosobášení alebo nie) majú aspoň jedno dieťa, považujeme ich za osobitnú hospodáriacu domácnosť.** V prípade zložitejších prípadov osôb žijúcich v jednom obydli sa opytovateľ obráti na svojho supervízora, ktorý mu poradí v určení hospodáriacich domácností.

Opytovateľ je povinný po vyšetrení každej hospodáriacej domácnosti označiť všetky vyplnené dotazníky („A“, „B“, „C“ a „D“) príslušným poradovým číslom obydlia a číslom domácnosti (hospodáriacej) v rámci vyšetřovaného obydlia.

Postupne si opytovateľ v tlačive **„Zoznam zisťovaných domácností“** (SILC_MRK_24_Z) zaznamenáva do príslušných riadkov základné informácie o zisťovaných domácnostiach (vrátane čísla obydlia, resp. bytu a čísla domácnosti v rámci bytu). Pomocou tohto tlačiva zároveň opytovateľ sleduje celkový počet už vyšetřených domácností tak, aby **neprekročil vopred stanovený maximálny počet** vyšetřených hospodáriacich domácností.

V. VYPLŇOVANIE DOTAZNÍKOV

Zistené údaje sa zapíšu do dotazníkov (SILC_MRK_A_2_01, SILC_MRK_B_2_01, SILC_MRK_C_2_01, SILC_MRK_D_2_01), ktoré slúžia ako formuláre na vyznačovanie odpovedí respondentov a súčasne aj ako vstupný doklad pre spracovanie zistených údajov.

Dotazník SILC_MRK_A_2_01 Zloženie domácnosti

Údaje o zložení hospodáriadcej domácnosti zisťuje opytovateľ priamo od jednotlivých osôb alebo od niektorého dospelého člena hospodáriadcej domácnosti za všetkých súčasných členov hospodáriadcej domácnosti bez ohľadu na ich vek.

Dotazník SILC_MRK_B_2_01 Údaje za hospodáriacu domácnosť

Údaje za hospodáriacu domácnosť zisťuje opytovateľ od osoby, ktorá vie najlepšie poskytnúť informácie o domácnosti.

Dotazník SILC_MRK_C_2_01 Údaje za osoby

Údaje za osoby zisťuje opytovateľ priamo od jednotlivých členov hospodáriadcej domácnosti, ktoré k 31.12.2024 mali **16 rokov a viac** (dátum narodenia do 31.12.2008 a skôr).

Dotazník SILC_MRK_D_2_01 – „Špeciálny modul“

Opytovateľ tento dotazník vyplní **s jednou osobou z domácnosti vo veku 16 rokov a viac** (tak ako pri dotazníku SILC MRK_C_2_01 vek osoby, ktorá mala vek 16 rokov a viac k 31.12.2024). Osoba vo veku 16 rokov a viac bude určená náhodne – opytovateľ pre tento modul obdrží od koordinátora kritériá, ktoré má daná osoba spĺňať (vek a pohlavie). V domácnosti sa určí daná osoba, ktorá je k splneniu určeného kritéria najbližšie, a opytovateľ ju požiadá o vyplnenie dotazníka.

5.1 Vyplňovanie dotazníka SILC MRK/A 2 01

Zloženie domácnosti

IDENTIFIKÁCIA DOMÁCNOSTI

Tabuľka **Identifikácia domácnosti** slúži na jednoduché identifikovanie domácnosti, za ktorú sa vyplňa dotazník.

Číslo obydli, resp. bytu – opytovateľ označí číslo bytu pre každý ním navštívený byt postupne od 1, 2, 3, ... (podľa počtu navštívených bytov).

Číslo domácnosti v rámci obydli, resp. bytu – slúži na označenie hospodáriacej domácnosti (HD) v rámci vyšetrowaného bytu. Ak sa v byte nachádza 1 HD, tak číslo domácnosti v rámci bytu bude 1. Ak sa v byte nachádza viac HD, tak všetky HD budú mať rovnaké číslo bytu a odlišovať sa budú práve číslom domácnosti v rámci bytu, ktoré bude postupne od 1, 2, 3, ... (podľa počtu HD v byte).

POČET DOTAZNÍKOV

Tabuľka **Počet dotazníkov za osoby SILC_MRK_C_2_01** sa vyplní po ukončení zisťovania.

KÓD OPYTOVATEĽA

Jednoznačný kód opytovateľa, ktorý mu priradí jeho supervízor pred začiatkom zisťovania a slúži na identifikáciu opytovateľa. Kód je rovnaký vo všetkých dotazníkoch daného opytovateľa/opytovateľky.

SEKCIA 1.

A. IDENTIFIKAČNÉ A ZÁKLADNÉ ÚDAJE

RIADOK A1.

Identifikačné číslo domácnosti je 8-miestny kód, ktorý opytovateľ nevyplní !!
Identifikačné číslo domácnosti doplní neskôr supervízor pre všetky domácnosti opytovateľa.

SEKCIA 2.

B. NÁVŠTEVA A KONTAKT S DOMÁCNOSŤOU

RIADOK B1.

Informácie o návšteve - opytovateľ vyplní deň, mesiac (rok zisťovania je predtlačný) a taktiež čas, kedy uskutočnil zisťovanie v domácnosti. Ak je zisťovanie **po prvýkrát neúspešné**, pokúsi sa opytovateľ **znova** skontaktovať s domácnosťou - návštevu domácnosti zopakuje maximálne dvakrát.

Dátum posledného kontaktu (úspešného príp. neúspešného) s domácnosťou uvedie opytovateľ do riadku 3 a vyplní ďalšie údaje za domácnosť v **SEKCII 3. (C. VÝSLEDOK ZISŤOVANIA ZA DOMÁCNOSŤ)**.

SEKCIA 3.

C. VÝSLEDOK ZISŤOVANIA ZA DOMÁCNOSŤ

RIADOK C1.

Výsledok zisťovania za domácnosť

Ak je domácnosť ochotná poskytnúť údaje, tak opytovateľ označí **kód 11** (domácnosť poskytla údaje) a pokračuje vo vyplňaní údajov za jednotlivé osoby v SEKCII 4. - tabuľkou **D. Zloženie domácnosti**.

Ak je zisťovanie neúspešné, tak v riadku C1 opytovateľ označí jeden z kódov dôvodu neúspešnosti zisťovania za domácnosť (**kódy 21, 22, 23 a 24**) a **zisťovanie za domácnosť sa končí!**

SEKCIA 4.

D. - H. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O VŠETKÝCH ČLENOCH DOMÁCNOSTI

D. ZLOŽENIE DOMÁCNOSTI

Zapisujú sa nasledovné osoby:

Zapisujú sa osoby, ktoré vo vybranom byte, resp. obydli **obvykle bývajú, podnájomníci a hostia**, ktorých **zamýšľaná dĺžka pobytu v danej domácnosti je dlhšia ako 6 mesiacov** a taktiež osoby **dočasne neprítomné**, ktoré však nie sú členmi žiadnej inej bytovej domácnosti, majú **jasnú finančnú väzbu na vybranú domácnosť** a ich neprítomnosť neprekročí dobu 6 mesiacov. Ako členov domácnosti počítame aj **osoby študujúce alebo pracujúce mimo bydliska**, u ktorých **nezáleží na dĺžke neprítomnosti**, avšak **nesmú mať žiadnu inú súkromnú adresu a musia mať tesné finančné väzby na vybranú domácnosť**. Pri členoch domácnosti, ktorí nie sú prítomní, **uvádzame miesto dočasného pobytu**.

Nezapisujú sa osoby, ktoré sú **dočasne prítomné**, ale majú svoju **vlastnú domácnosť inde** (návštevy, osoby inde v nájme atď.), **d'alej osoby dlhodobo neprítomné bez existenčných väzieb na vybranú domácnosť**, ktorých doba neprítomnosti je dlhšia ako 6 mesiacov.

STĽPEC a

Identifikácia osoby - slúži iba pre ľahšiu identifikáciu počas rozhovoru. Uvádzajú sa slovným popisom vzťahy medzi osobami v domácnosti, napr. matka, otec, dedo, syn1, syn2 atď. Krstné meno osoby sa pri spracovaní nezaznamenáva.

STĽPEC D1.

Identifikačné číslo osoby je 10-miestny kód, ktorý opytovateľ nevypĺňa!!

Identifikačné číslo osoby doplní neskôr supervízor pre všetky domácnosti opytovateľa.

Pre identifikáciu osôb bude opytovateľ ďalej v dotazníkoch používať poradové číslo riadka (I.r.), v ktorom je osoba zapísaná.

STĽPCE D2., D3. a D4.

Mesiac narodenia, rok narodenia a pohlavie.

Tieto údaje sa zisťujú od jednotlivých členov domácnosti, alebo od jednej osoby, ktorá vie tieto informácie za všetkých členov domácnosti poskytnúť najlepšie.

STĽPEČ D5.

Rodinný stav

Rodinný stav je demografický, sociálny, právny a štatistický znak, ktorý označuje stav osoby podľa väzby na manželstvo a rodinu (t.j. stav de jure).

Slobodný/á (kód 1) - znamená, že respondent nebol nikdy ženatý/vydatá. Ak je slobodný, ale predtým bol v manželskom zväzku, jeho rodinný stav je „rozvedený/á“.

Ženatý/vydatá (kód 2) - zahŕňa aj registrované partnerstvo. V SR registrované partnerstvá nie sú uzákonené, t.j. túto možnosť môžu uviesť iba jednotlivci s iným štátnym občianstvom.

Vdovec/vdova (kód 3) - uvádzajú si len tí respondenti, ktorí nie sú po strate partnera znovu ženatí/vydatí.

Rozvedený/á (kód 4) - platí len u tých respondentov, ktorí nie sú opäť ženatí/vydatí.

STĽPEČ D6.

Konsenzuálny zväzok

Obaja partneri musia žiť **v tej istej hospodáriacej domácnosti**. Ak spolu nežijú, tak bez ohľadu na ich rodinný stav, sa zapíše **kód 3- nie**.

Konsenzuálny zväzok na právnom základe (kód 1) - zákonný manžel/manželka alebo registrované partnerstvá, ktorí žijú v tej istej hospodáriacej domácnosti.

Konsenzuálny zväzok bez právneho základu (kód 2) - uzavretý ústnou dohodou, ktorý je definovaný ako zväzok medzi nezosobášenými partnermi bez ohľadu na pohlavie. Ide o „de facto“ partnerov (druh, družka).

STĽPEČ D7.

Vek pri prvom sobáši

Ak respondent/ka uvedie, že je ženatý/vydatá, vdovec/vdova alebo po rozvoде (**D5= kód 2, 3 alebo 4**), pýtame sa na jeho/ jej **vek pri prvom sobáši**. Ak je osoba slobodná (nikdy nebola vydatá/ ženatý), uvedie sa **kód 99**.

STĽPEČ D8.

Status bydliska - zapíše sa aktuálny status bydliska jednotlivých **členov domácnosti**. Kód 1, pre tých členov domácnosti, ktorí sú v súčasnej dobe prítomní. Pre tých, ktorí finančne patria k domácnosti, ale sú v súčasnej dobe mimo domácnosti, napr. pracujú v zahraničí alebo študujú mimo domácnosti, uvedie sa kód 2.

STĽPEČ D9.

Miesto dočasného pobytu – vyplňa sa len za tie osoby, ktoré v Stĺpci D8. majú uvedený **kód 2 (dočasne neprítomný člen domácnosti)**. Zapíše sa miesto pobytu dočasne neprítomných členov domácnosti (napr. z dôvodu pobytu v nemocnici, na vysokej škole, v inej inštitúcii (väzenie), pracovne mimo mesta, na služobnej ceste a pod.), ale stále musí byť osoba považovaná za člena domácnosti.

E. VZDELANIE

Všetky stĺpce vyplňame aj za dočasne neprítomných členov domácnosti.

STĽPEC E1.

Najvyšší stupeň dokončeného vzdelania

Ide o najvyššie dosiahnuté vzdelanie vo vzdelávacom systéme, ktoré je vždy spojené so získaním vysvedčenia (certifikátu) alebo diplomu. Osoby, ktoré **sa momentálne vzdelávajú**, uvádzajú svoje **posledné dosiahnuté vzdelanie**.

00 - bez školského vzdelania

Do tejto skupiny sa zaraďujú osoby, ktoré:

- neukončili 1. stupeň základnej školy, sú bez akejkoľvek školy;
- ukončili len materskú školu, špeciálnu materskú školu, prípravný ročník, 0-tý ročník na základnej škole.

Základné vzdelanie:

01 - Základné vzdelanie - 1. stupeň: Tento stupeň zahŕňa:

1. - 4. ročník základnej školy (t.j. respondent musí **mať ukončený 4.ročník** základnej školy), V minulosti označované ako ľudová škola.

02 - Základné vzdelanie - 1. stupeň - špeciálne vzdelávanie: Tento stupeň zahŕňa:

1.- 4. ročník špeciálnej školy (t.j. respondent musí **mať ukončený 4.ročník** špeciálnej školy) Ide o žiakov vzdelávaných vo vzdelávacích variantoch A, B a C – podľa stupňa postihnutia žiaka. V minulosti bol tento typ školy označovaný ako pomocná či osobitná škola. 1. stupeň školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, škola vo variante A, B a C pre žiakov podľa stupňa postihnutia.

Žiaka do špecializovanej triedy v ZŠ zaraďuje riaditeľ na návrh triedneho učiteľa, výchovného poradcu po vyjadrení zariadenia výchovného poradenstva a prevencie a po informovanom súhlase zákonného zástupcu žiaka. V špecializovanej triede je žiak zaradený iba počas nevyhnutnej potreby. Pri rozhovore sa môžeme opýtať, či respondent alebo dieťa navštevovalo bežnú základnú školu alebo bolo na základe vyšetrenia, rozhovoru zaradené do špeciálnej školy.

03 - Základné vzdelanie - 2. stupeň: Uvádza sa v prípade ukončenia 9. ročníka základnej školy alebo 4. ročníka 8-ročného gymnázia alebo 2. ročníka 6-ročného gymnázia.

Patrí sem aj tzv. meštianka, kurzy na doplnenie základného vzdelania, ukončenie 1. ročníka 5-ročného vzdelávacieho programu na strednej škole (žiaci prijatí z 8. ročníka základnej školy).

04 - Základné vzdelanie - 2. stupeň - špeciálne vzdelávanie: Ide o ukončené vzdelanie na základnej škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Uvádza sa v prípade ukončenia 9. ročníka špeciálnej školy. Ide o žiakov vzdelávaných vo vzdelávacích variantoch A, B a C na druhom stupni– podľa stupňa postihnutia žiaka.

Patrí sem vyšší a pracovný stupeň školy v minulosti označovanej ako pomocná či osobitná škola a kurzy na doplnenie základného vzdelania.

Stredné odborné (učňovské) vzdelanie bez maturity:

05 - Stredné odborné (učňovské) vzdelanie bez maturity a bez výučného listu:

Vzdelávací program praktickej školy na odbornom učilišti, strednom odbornom učilišti (SOU), učňovskej škole alebo strednej odbornej škole (SOŠ). Trvanie tohto typu vzdelávania je zvyčajne 1 rok alebo aj 1,5 – 2 roky, ale vyskytujú sa tu aj 3-ročné odbory.

Patria sem zvyčajne odbory pre žiakov ktorí nedokončili 8. resp. 9. ročník základnej školy, ale ukončili základné vzdelávanie skôr, ale nie skôr ako v 6. ročníku. Toto je jediný typ stredného odborného štúdia, ktorý je určený aj pre študentov bez mentálneho postihnutia, ktorí neukončili ZŠ v riadnom záverečnom ročníku. Rovnako sem, ale patria aj odbory pre mentálne postihnutých žiakov, ktorí ukončili vzdelávanie v riadnom záverečnom ročníku, ktoré po absolvovaní neposkytujú výučný list.

Dokladom o získanom vzdelaní je vysvedčenie a osvedčenie o zaškolení, resp. zaučení.

06 - Stredné odborné (učňovské) vzdelanie bez maturity s výučným listom: je stredné odborné vzdelanie na odbornom učilišti, strednom odbornom učilišti (SOU), učňovskej škole alebo strednej odbornej škole (SOŠ), ktoré končí učňovskou záverečnou skúškou a získaním výučného listu. Od predchádzajúcej skupiny sa líši dĺžkou, ktorá je zvyčajne 3 roky a viac.

07 - Stredné odborné (učňovské) vzdelanie bez maturity s výučným listom MP: je stredné odborné vzdelanie získané vykonaním učňovskej záverečnej skúšky a získaním výučného listu žiakmi odborných učilíšť s mentálnym postihnutím.

08 - Stredné odborné (učňovské) vzdelanie bez maturity s vysvedčením o záverečnej skúške:

Patria sem vzdelávacie programy nižších odborných škôl (poľnohospodárskych, zdravotníckych), ale aj špecializované programy pre pomaturitné vzdelávanie určené pre prípravu policajtov, či dvojročné odbory na obchodnej akadémii. Trvanie štúdia je 2-3 roky.

Takéto vzdelávacie programy neposkytujú výučný list ani maturitu. Dokladom o získanom vzdelaní je záverečné vysvedčenie.

Úplné stredné vzdelanie s maturitou:

09 - Úplné stredné odborné (učňovské) vzdelanie s maturitou a výučným listom: je úplné stredné odborné vzdelanie na strednom odbornom učilišti, učňovskej škole alebo strednej škole pre pracujúcich, ktoré sa končí maturitou, ktorej súčasťou je aj záverečná učňovská skúška a získanie výučného listu.

10 - Úplné stredné vzdelanie s maturitou všeobecné: vzdelanie, ktoré končí maturitou na gymnáziu, na bývalej reálke a strednej všeobecno-vzdelávacej škole (11 a 12-ročná stredná škola).

11 - Úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou odborné : je vzdelanie, ktoré končí maturitou na strednej odbornej škole, na konzervatóriu (4-ročné štúdium), na bývalej vyššej odbornej škole (napr. vyššia priemyselná škola, vyššia hospodárska škola a obchodná akadémia, poľnohospodárska, lesnícka a technická škola a pod.), na bývalej podnikovej škole (4-ročné štúdium) alebo na školách im podobných.

12 - Úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou z nadstavbového štúdia: je úplné stredné odborné vzdelanie dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov ukončených maturitou pre absolventov učebných odborov v nadstavbovom štúdiu.

Ide o prípad, kedy osoba získa odbornú maturitu v nadstavbovom štúdiu. Najčastejšie ide o respondenta, ktorý mal len výučný list a neskôr sa rozhodol „dorobiť“ si maturitu. Ak by išlo o

štúdium súvislé (t. j. výučný list s maturitou) zapíše sa kód 07. Ak by si respondent s výučným listom „dorobil“ maturitu všeobecnú zapíše sa kód 08.

Vyššie odborné a pomaturitné vzdelanie:

13 - Vyššie odborné (pomaturitné): pomaturitné kvalifikačné štúdium, inovačné štúdium, vyššia odborná škola a doplňujúce pedagogické štúdium (pre absolventov s úplným stredným odborným vzdelaním). Ide aj o technické smery ako napr. mechanik počítačových sietí. Pre vstup do tohto typu štúdia je nutné ukončenie stredného vzdelania maturitou a je ukončené maturitnou alebo pomaturitnou skúškou.

14 - Vyššie odborné (neuniverzitné, absolventské): špecializačné štúdium, ktoré končí absolútoriom, v minulosti podnikový inštitút, 8-ročné tanečné konzervatórium , 5., 6. prípadne vyšší ročník konzervatória alebo 6-ročného vzdelávacieho programu na strednej odbornej škole.

Ukončené je absolútoriom, a nie maturitou. V súčasnosti sú to najmä zdravotnícke, humanitné alebo umelecké odbory, napr. diplomovaný rádiologický asistent, diplomovaný umelec, diplomovaný technik, diplomovaná sestra, učiteľ v základnej umeleckej škole a pod.

V niektorých prípadoch je sprevádzané aj získaním titulu DiS t.j. diplomovaný špecialista (napr.: DiS.art - diplomovaný umelec, diplomovaný technik, diplomovaná sestra,...).

Vysokoškolské vzdelanie:

15 - Vysokoškolské - 1. stupeň (Bc.): vzdelanie je najnižšou formou univerzitného vzdelania, ktoré sa získava na vysokej škole 3 až 4-ročným štúdiom ukončeným štátnou záverečnou skúškou a získaním titulu bakalár. Do tejto skupiny patrí len titul Bc.

16 - Vysokoškolské - 2. stupeň (Mgr., Ing., RNDr.) : je to typ vzdelania, ktoré sa získava štúdiom na vysokej škole a je ukončené štátnou záverečnou alebo rigoróznou skúškou. Do tejto skupiny patria tituly: Mgr., Ing., MUDr., MVDr., Ing. arch., MgA. a pod.; a na základe rigoróznejskej skúšky: JUDr., PhDr., RNDr., PharmDr., PaedDr., ThDr., a pod;

17 - Vysokoškolské – 3. stupeň (PhD., CSc. DrSc, Doc., Prof.): je vzdelanie ukončené získaním vedeckého titulu na vysokých školách a externých vzdelávacích inštitúciách (napr. Akadémia vied).

Na základe absolvovania špecifických typov vzdelania, ako napr. Univerzita tretieho veku alebo Večerná škola marxizmu-leninizmu (VUML), **nezískava respondent vyššiu úroveň vzdelania,** nakoľko nejde o formálne, ale o neformálne formy vzdelávania.

Pri rozhodovaní, ktorý stupeň vzdelania označiť, treba uprednostniť kritérium získaného diplomu (napr. výučný list) pred dĺžkou štúdia, ktorá sa môže, najmä pri historických typoch vzdelania, líšiť.

STŮPEČ E2:

Typ navštevovanej školy

Ak respondent navštevuje v súčasnosti školu, uvedie sa typ navštevovanej školy podľa rovnakého číselníka, aký je použitý v otázke E1.

Do kódu 00 - Bez školského vzdelania - zaradujeme dieťa, ktoré navštevuje jasle, materskú školu, špeciálnu materskú školu, prípravný ročník, 0-tý ročník na základnej škole.

Ak respondent nenavštevuje v súčasnosti školu, uvedie sa kód 99 (nešpecifikované, nenavštevuje školu). **Ak sa píše kód 99 osobe vo veku povinnej školskej dochádzky, opytovateľ vypíše poznámku s dôvodom nenavštevovania školy.**

STĽPEC E3. a E4.

Zisťujeme informáciu, týkajúcu sa zloženia triedy/školy, resp. **počet spolužiakov v triede a počet žiakov/študentov v škole**, ktorí sú **rómskeho pôvodu**.

Ide o žiakov základnej školy a študentov strednej školy, príp. učilišťa, ktoré navštevujú formou denného štúdia.

Počet spolužiakov/ žiakov/ študentov v škole je rómskeho pôvodu.

Informácie ohľadom zloženia triedy/školy sa pýtame rodiča alebo osoby, ktorá dokáže najlepšie odpovedať na otázku za dieťa, ktoré v súčasnosti študuje.

STĽPEC E5.

Nultý ročník na základnej škole

Nultý ročník je možnosťou pre žiakov, ktorí k 1. septembru príslušného školského roka dosiahli fyzický vek šesť rokov, ale nedosiahli školskú spôsobilosť, pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a vzhľadom na sociálne prostredie nie je u nich predpoklad zvládnutia vzdelávacieho programu prvého ročníka základnej školy (§ 19 ods. 6 školského zákona). Často ide o žiakov, ktorí predtým nenavštevovali materskú školu alebo ju navštevovali len krátky čas.

Ak osoba nikdy neštudovala, uvedie sa **kód 99** netýka sa (osoba nenavštevovala základnú školu).

STĽPEC E6.

Opakovanie niektorého z ročníkov na základnej škole

Pýtame sa, či respondent niekedy opakoval ročník **na základnej škole**. Ak áno, tak je potrebné uviesť, či to bolo len raz (**kód 1**) alebo viackrát (**kód 2**).

Ak osoba nikdy neštudovala na ZŠ, uvedie sa **kód 99** - netýka sa (osoba nenavštevovala školu).

F. STAROSTLIVOSŤ O DETI DO 12 ROKOV (VRÁTANE)

STĽPCE F1. až F6. sa vyplňajú za všetky deti, ktoré ku dňu zisťovania sú vo veku

12 rokov a menej!

Osoby staršie ako 12 rokov majú príslušné riadky v týchto stĺpcoch prázdne!

*Ak dieťa **nebolo v starostlivosti** príslušného zariadenia (STĽPCE F1. až F6.), **zapiše sa príslušný kód**. Pýtame sa na **aktuálnu situáciu**, nie späťne!!*

*Ak domácnosť **odmietne odpovedať** na uvedené otázky, okienka **zostanú prázdne!***

STĽPCE F1., F2., F3., F4., F5. a F6.

Pýtame sa na starostlivosť o deti (**údaje sa zapisujú deťom, nie rodičom**) počas „**bežného (obvyklého) týždňa**“. Pod bežným (obvyklým) týždňom sa rozumie týždeň bez absencie dieťaťa v príslušnom zariadení z rôznych príčin, ako napr. choroba, prázdniny, sviatok. Zisťujeme **počet dní**, ktoré dieťa strávi v starostlivosti uvedených zariadení, resp. osôb.

Nezahŕňajú sa kultúrne a športové aktivity, ktoré nie sú službou pri starostlivosti o dieťa (záujmové krúžky, detské kluby a pod.).

STĽPEC F1.

Pýtame sa na navštevovanie/nenavštevovanie **jaslí, resp. súkromných centier starostlivosti, centier rodinného typu**, spravidla pre deti **od cca 10 mesiacov do 3 rokov**. **Patria sem** všetky druhy organizovanej starostlivosti v rámci verejných a súkromných štruktúr, napr. stredisko dennej starostlivosti, **detské jasle**, ale aj zariadenia, ktoré **poskytujú celodennú starostlivosť pre postihnuté deti**. Ak dieťa nemá požadovaný vek uvedie sa **kód 99 – „netýka sa.“**

STĽPEC F2.

Pýtame sa na množstvo času, ktoré **dieťa počas bežného týždňa strávi v materskej škole**. Pri materskej škole sa snažíme rozdeliť starostlivosť na **poldennú a celodennú starostlivosť** (podľa toho, ako je dieťa prihlásené). Poldenná starostlivosť znamená, že dieťa je v škole do obeda a po naobedovaní odchádza domov. Môže takto chodiť celý týždeň alebo len niekoľko dní. Ak je dieťa prihlásené na **celodennú starostlivosť**, podľa počtu dní, ktoré v materskej škole bežne strávi, vyberáme medzi **kódmi 1 a 2**. Ak dieťa navštevuje škôlku len na **poldeň**, vyberáme medzi **kódmi 3 a 4**, podľa toho, koľko doobedí v materskej škole bežne strávi.

STĽPEC F3.

Ak dieťa, ktoré má v otázke F2. uvedený **kód 5** (t.j. **má vek na navštevovanie materskej školy, ale nenavštevuje ju**), pýtame sa na **jeden hlavný dôvod**. Opytovateľ dôvody nečíta, snaží sa kód priradiť podľa odpovede respondenta. Ak označí ako hlavný dôvod **kód 10 – „iné príčiny“**, je potrebné vypísať aj poznámku obsahujúcu tento dôvod.

STĽPEC F4.

Návšteva **základnej školy** v bežnom týždni. **Kód 99 – „netýka sa“** vyplníme pre všetky deti, ktoré ešte nemajú vek na to, aby do školy chodili, resp. už dosiahli vek 6 rokov, ale sú narodené neskôr ako v auguste, t.j. „zle im vychádzajú roky“.

STĽPEC F5.

Pýtame sa na návštevu centier poskytujúcich služby mimo vyučovacích hodín (pred/po) - týkajú sa len detí, ktoré sú v predškolskej alebo školskej starostlivosti. Patria sem **predovšetkým školské družiny**, v ktorých dieťa trávi čas pred a po vyučovaní pod vedením vychovávateľa, alebo iné **centrá voľného času**. Strediská služieb sa môžu, ale nemusia nachádzať na mieste školy.

Mimoškolské kultúrne a športové aktivity (mimo vyučovacích hodín) ako napr. hudobné vyučovania, kluby a pod. **sa sem nepočítajú**, pretože sú skôr rekreačnou aktivitou ako starostlivosťou o deti.

STĽPEC F6.

Pýtame sa na množstvo času (na celé dni), ktorý dieťa strávi v starostlivosti najmä starých rodičov, ale aj iných príbuzných, priateľov, susedov či iných členov domácnosti ako sú jeho rodičia/opatrovníci. Ide o neplatenú starostlivosť o dieťa. Patria sem aj **aktivity komunitných centier**, pre deti v školskom veku a mladšie. Opytovateľ zapisuje podľa kódovníka. Ak sa o dieťa starajú dve popoludnia do týždňa napr. starí rodičia, opytovateľ zapíše **kód 2**, t. j. 1 – deň v týždni. V prípade, že dieťa netrávi čas u iných osôb uvedie **kód 99 – „netýka sa (dieťa netrávi čas u iných osôb mimo domácnosti)“**.

G. ZDRAVIE DETÍ DO 15 ROKOV (VRÁTANE)

*STĽPCE G1. a G2. sa vyplňajú za všetky **deti**, ktoré majú ku dňu zisťovania **15 rokov a menej!** Osoby, ktoré dosiahli vek 16 a viac rokov majú príslušné riadky v týchto stĺpcoch **prázdne!** Ak domácnosť **odmieta** odpovedať na uvedené otázky, okienka **zostanú prázdne!***

STĽPCE G1., G2.

Pýtame sa na zdravie detí do 15 rokov - vrátane (**údaje sa zapisujú deťom, nie rodičom**).

STĽPEC G1.

Pýtame sa na **zdravotný stav vo všeobecnosti, nie na súčasný** zdravotný stav dieťaťa.

Dočasné (prechodné) zdravotné problémy sa neberú do úvahy.

Očakáva sa, že budú zohľadnené rôzne dimenzie zdravia, t.j. jeho fyzická, sociálna a psychická rovina a biomedicínske príznaky a symptómy. Zdravotný stav sa nevzťahuje k veku. Od respondentov sa nevyžaduje, aby porovnávali svoje zdravie s inými osobami toho istého veku, alebo aby robili porovnávanie so zdravotným stavom v minulosti.

STĽPEC G2.

Respondent, resp. odpovedajúca osoba za dieťa, sama ohodnotí, do akej miery bolo dieťa za obdobie minimálne posledných 6 mesiacov obmedzované kvôli zdravotnému problému v činnostiach, ktoré deti v jeho veku bežne vykonávajú.

Uvažuje sa iba o obmedzení zo zdravotných dôvodov, nie o obmedzení spôsobenom finančnými, alebo inými príčinami, ktoré so zdravotným stavom nesúvisia.

Obdobie minimálne posledných 6 mesiacov sa týka **trvania obmedzenia činnosti a nie trvania zdravotného problému**, tzn. obmedzenie musí začať najmenej pred 6 mesiacmi a musí pretrvávať počas rozhovoru.

H. VZŤAHY MEDZI OSOBAMI DOMÁCNOSTI

Vzťahy medzi osobami domácnosti - sa zisťujú v rámci tzv. vzťahovej tabuľky a vyplňajú sa na základe reálneho stavu členov v domácnosti a **za všetkých súčasných členov** domácnosti, vrátane dočasne neprítomných.

Do jednotlivých riadkov v stĺpci „a“ **Identifikácia osoby** sa uvedie slovná identifikácia osoby, tak ako v module **D. Zloženie domácnosti**. Táto informácia slúži len na identifikáciu osoby, lepšiu orientáciu a do ďalšieho spracovania nevstupuje.

V rámci tzv. vzťahovej tabuľky sa do stĺpcov 01-12 zaznamenávajú údaje o **vzťahu jednotlivých členov** uvedených v riadkoch **k osobe uvedenej v príslušnom stĺpci**, podľa uvedených kódov 01 až 11:

- 1 - manžel/ka
- 2 - otec/matka
- 3 - syn/dcéra
- 4 - brat/sestra
- 5 - zať/nevesta
- 6 - svokor/svokra

- 7 - starý otec/stará matka
- 8 - vnuk/vnučka
- 9 - iný príbuzný
- 10 - druh/družka
- 11 - mimo príbuzenského vzťahu

Dva príklady vzoru vyplnenia vzťahov medzi osobami sú uvedené v **Prílohe 1 Vzťah členov domácnosti medzi sebou**

Pre prílohy:

A. Domácnosť tvoria 4 osoby: Rodičia a dve deti

B. Domácnosť tvorí 6 osôb: Rodičia, ich dve deti a rodičia manžela

5.2 Vyplňovanie dotazníka SILC MRK/B 2-01

Údaje za hospodáriacu domácnosť

Odpovede na úrovni domácnosti sa **vzťahujú na všetkých súčasných členov domácnosti**, a preto je dôležité, aby sa informácie za hospodáriacu domácnosť získali od toho člena, ktorý ich vie poskytnúť **najlepšie**.

Mala by to byť **osoba zodpovedná za bývanie** (vlastník, spoluvlastník, nájomník) alebo člen domácnosti **vo veku 16 rokov a viac**, ktorý môže **najlepšie poskytnúť informácie – vrátane niektorých informácií o poberaní pomoci v hmotnej núdzi za domácnosť!**

IDENTIFIKÁCIA DOMÁCNOSTI

Číslo bytu/obydlia a Číslo domácnosti v rámci bytu/obydlia sa opíše z dotazníka SILC_MRK/A_2-01. Slúžia na identifikáciu domácnosti, za ktorú sa vyplňa dotazník SILC_MRK/B_2-01.

KÓD OPYTOVATEĽA

Kód opytovateľa sa odpíše z dotazníka SILC_MRK/A_2-01.

SEKCIA 1.

A. IDENTIFIKAČNÉ A ZÁKLADNÉ ÚDAJE

RIADOK A1.

Identifikačné číslo domácnosti opytovateľ nevyplní!

Identifikačné číslo domácnosti doplní neskôr supervízor a odpíše ho z dotazníka **SILC_MRK/A_2-01**, RIADOK A1.

RIADOK A2.

Identifikačné číslo osoby - zapíše sa poradové číslo tej osoby, ktorá odpovedá na otázky za domácnosť.

Kompletné 10-miestne číslo osoby opytovateľ nevyplní! Doplní ho supervízor tak, že ho odpíše neskôr z dotazníka SILC_MRK/A_2-01, príslušný riadok v stĺpci D1.

Opytovateľ vyplní len poradové číslo osoby – zapíše sa poradové číslo tej osoby, ktorá odpovedá na otázky za domácnosť (poradové číslo riadka (**I.r.**), v dotazníku SILC_MRK/A_2-01, v časti D. Zloženie domácnosti).

RIADOK A3. a A4.

Osoba, ktorá je zodpovedná za bývanie je osoba, ktorá vlastní (je finančne zodpovedná) za ubytovanie alebo si ho prenájma. Ak sa ubytovanie poskytuje zadarmo, zodpovednou osobou je ten, komu je ubytovanie poskytnuté.

Identifikačné číslo osoby - kompletne 10-miestne číslo osoby opytovateľ nevyplní !!

Doplní ho supervízor tak, že ho odpíše neskôr z dotazníka SILC_MRK/A_2-01, príslušný riadok v stĺpci D1.

Opytovateľ vyplní len "Poradové číslo osoby", ktorá je zodpovedná za bývanie (poradové číslo riadka (I.r.), v dotazníku SILC_MRK/A_2-01, v časti D. Zloženie domácnosti).

Ak sú za bývanie zodpovedné dve osoby, v RIADKU A3. sa uvedie poradové číslo vekovo staršej osoby a v RIADKU A4. poradové číslo druhej osoby. Ak za bývanie zodpovedá viac osôb, uvedú sa poradové čísla najstarších dvoch osôb.

Ak druhá zodpovedná osoba za bývanie neexistuje, zapíše sa do RIADKU A4. „0“.

SEKCIA 2. B. BÝVANIE

OTÁZKA B1.

Samostatný (rodinný) dom (kód 1) je dom, ktorý nemá spoločné múry s inými domami.

Dvojdom (kód 2) je dom, v ktorom sú aspoň dva byty a tieto majú spoločnú aspoň jednu stenu stavby.

Terasovitý dom (kód 2) je dom, v ktorom sú byty spojené aspoň jednou stenou, pričom nie sú na jednej úrovni cesty.

Kód 2 sa označí i v prípade **radovej zástavby**, ktorá pozostáva z viacerých bytov umiestnených na jednej úrovni a spojených aspoň 1 stenou.

Bytový dom (kód 3 a kód 4) má viac bytov prístupných zo spoločnej chodby alebo schodiska, pričom počet podlaží nie je rozhodujúci. Patria sem aj vily nespĺňajúce podmienky rodinného domu.

Pod **nebytovými priestormi** (kód 5) sa rozumejú byty/miestnosti alebo súbor miestností v budovách určených na bývanie, ktoré sa používajú na iný účel ako na bývanie (materské školy, kancelárie, obchodné miestnosti, sklady, garáže atď.). Ak domácnosť býva v tomto type ubytovania, treba do poznámky zaznamenať, o aký typ ide.

OTÁZKA B2.

Otázka B2. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke B1. uvedený jeden z kódov 1 alebo 2, t.j. ak domácnosť býva v samostatnom dome, nebýva v byte v bytovom dome.

Bližšie sa špecifikuje typ obydľia, v ktorom býva domácnosť. Ak nemožno obydľie špecifikovať ani jedným z uvedených typov, opytovateľ do poznámky vypíše spresnenie.

OTÁZKA B3.

Rok kúpy vlastníkom - ak kúpi dom/byt/príbytok osoba, ktorá v ňom predtým bývala ako nájomník, tak sa zapíše rok odkúpenia domu/bytu/príbytku do osobného vlastníctva. Ak osoba zdedí obydľie, otázka sa vzťahuje na rok zdedenia.

Rok podpisu zmluvy s nájomníkom alebo podnájomníkom platiacim nájom za trhové ceny alebo nižšie ako trhové ceny. Ak nájomník alebo podnájomník obnoví zmluvu s novými podmienkami, platí dátum obnovenej zmluvy.

Rok nast'ahovania sa zapíše v prípade, ak ubytovanie je poskytované zadarmo alebo nemôže byť udaný rok zmluvy alebo kúpy.

OTÁZKA B4.

Zisťuje sa, či domácnosť má verejnú kanalizáciu a či je vyhovujúca alebo nie (fungujúcu bez väčších problémov).

Pod **kanalizáciou** sa rozumie potrubie, kohútiky, potrubie vnútornej kanalizácie a vývody.

Kod 1 a kód 2 sa uvedie v prípade, že domácnosť má kanalizáciu.

Vyhovujúca kanalizácia (kód 1)- funguje bez väčších problémov. Menšie dočasné problémy, ako je upchatý odtok neznamena, že zariadenie je nepostačujúce.

Nevyhovujúca kanalizácia (kód 2)- nedostatočný tlak vody, zle vyspádované odpadové potrubie, nedostatočný odtok, zariadenie je pravidelne mimo prevádzky.

Netýka sa (bez verejnej kanalizácie) (kód 99) - označia tie domácnosti, ktoré majú zariadenie trvale mimo prevádzky, prípadne nie je z technických dôvodov vôbec zavedené.

V prípade dočasného odpojenia, napr. z technických príčin, uvedie respondent kód 1 alebo kód 2.

OTÁZKA B5.

Otázka B5. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke B4. uvedený kód 99 (Netýka sa (bez verejnej kanalizácie)).

Keďže domácnosť nemá verejnú kanalizáciu, zisťuje sa, aký typ kanalizácie domácnosť používa.

OTÁZKA B6.

Zisťuje sa, či domácnosť má vyhovujúcu vodoinštaláciu (fungujúcu bez väčších problémov).

Pod **vodoinštaláciou** sa rozumie potrubie, kohútiky a vývody.

Vyhovujúca vodoinštalácia (kód 1) - funguje bez väčších problémov. Menšie dočasné problémy, ako je upchatý odtok neznamena, že zariadenie je nepostačujúce.

Nevyhovujúca vodoinštalácia (kód 2)- nedostatočný tlak vody, voda nie je pitná alebo jej množstvo je obmedzené, zle vyspádované odpadové potrubie, nedostatočný odtok, zariadenie je pravidelne mimo prevádzky.

Netýka sa (bez vodoinštalácie) (kód 99) - označia tie domácnosti, ktoré majú zariadenie trvale mimo prevádzky, prípadne nie je z technických dôvodov vôbec zavedené.

V prípade dočasného odpojenia vody, napr. z technických príčin, uvedie respondent kód 1 alebo kód 2.

OTÁZKA B7.

Otázka B7. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke B6. uvedený jeden z kódov 1 alebo 2.

Ak sú základné príslušenstvá (**sprchovací kút alebo vaňa, splachovací záchod** - riadok 1 alebo 2) umiestnené mimo bytu, odpoveď je „**Nie**“. Nie je nutné, aby boli umiestnené v osobitnej miestnosti.

Ak žije v byte **viac hospodáriacich domácností**, ktoré majú k dispozícii jeden sprchovací kút, príp. vanu a splachovaciu toaletu, každej hospodáriacej domácnosti sa označí **kód 2** (spoločné s inou domácnosťou).

OTÁZKA B8.

Zisťuje sa, aký je hlavný zdroj pitnej vody v domácnosti. Ak respondent uvedie „**iný zdroj**“, treba do poznámky zaznamenať, aký. Oproti minulej vlne je v dotazníku zmena. Pridala sa možnosť odpovede „Zdroj s nekontrolovanou kvalitou vody (napr. potok)“.

OTÁZKA B9.

Otázka B9. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke B8. uvedený kód 1 (Verejný vodovod).

Zisťuje sa, či bola niekedy z verejného vodovodu prerušená dodávka pitnej vody do domácnosti. Do úvahy by sa nemali brať situácie, keď to bolo z dôvodu údržby, resp. technických problémov dodávateľa.

OTÁZKA B10.

Zisťuje sa, aký je hlavný zdroj teplej vody v domácnosti. Ak je hlavný zdroj iný, ako uvedené typy, opytovateľ vypíše, aký.

OTÁZKA B11.

Stredisko osobnej hygieny (stanica osobnej hygieny) – zariadenie, ktoré je prevádzkované buď samostatne alebo ako súčasť komunitného centra či nízkoprahového centra alebo tzv. „nocľahárne“. Klienti a klientky tu za poplatok môžu využiť sprchu, práčku, sušičku, niekde aj žehlenie. Väčšinou je otvorené (resp. služba je prístupná) niekoľko hodín denne, prípadne dvakrát denne. Odpoveď netýka sa (bez strediska osobnej hygieny) – **kód 99** uvádzame, keď sa v obci takéto zariadenie nenachádza.

OTÁZKA B12.

Otázka B12. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke B11. uvedený kód 4 (Nevyužívam službu strediska osobnej hygieny). Uvedie sa jeden hlavný dôvod. Ak respondent uvedie „**iný dôvod**“, treba do poznámky zaznamenať, aký.

OTÁZKA B13.

Zisťuje sa, či domácnosť má vyhovujúcu elektroinštaláciu (fungujúcu bez väčších problémov). Pod **elektroinštaláciou** sa rozumejú rozvody, spínače, zásuvky a ostatné zabudované elektroinštalácie v byte.

Vyhovujúca elektroinštalácia (kód 1) - funguje bez väčších problémov.

Nevyhovujúca elektroinštalácia (kód 2) - v zlom technickom stave, nebezpečná elektroinštalácia, nie je dostatočný príkon, pravidelne je mimo prevádzky.

Netýka sa (bez elektroinštalácie) (kód 99) - označia tie domácnosti, ktoré majú zariadenie trvale mimo prevádzky, prípadne nie je z technických dôvodov vôbec zavedené.

V prípade dočasného odpojenia elektriny, napr. z technických príčin, uvedie respondent kód 1 alebo kód 2.

OTÁZKA B14.

Zisťuje sa hlavný zdroj vykurovania v domácnosti. Označí sa **jedna** z uvedených možností.

Ústredné kúrenie alebo podobné zariadenie (kód 1): bytová jednotka sa považuje za vykurovanú centrálnym (ústredným) vykurovaním, ak vykurovanie poskytuje verejné vykurovacie centrum (centrálna kotolňa) alebo zariadenie zabudované do budovy alebo bytovej jednotky (kotolňa) zriadené na vykurovacie účely bez ohľadu na zdroj energie. Patria sem aj zabudované radiátory, zabudované ohrievače (gamatky) a podobné zariadenia. Vykurovanie je dostupné vo väčšine miestností.

Iné zabudované vykurovanie (kód 2): bytová jednotka sa považuje za vykurovanú „iným zabudovaným vykurovaním“, ak sa vykurovanie nepovažuje za „centrálné alebo podobné vykurovanie“. Patria sem kachle, piecky, kozuby, krby a pod.

Iné nezabudované vykurovanie (kód 3): v bytovej jednotke nie je zabudovaný vykurovací systém alebo zabudované vykurovacie zariadenie. Bytová jednotka má napr. prenosné vykurovanie.

V prípade **kombinovaného vykurovania** (napr. elektrické radiátory a kozub) uvedie respondent vykurovanie, ktoré je v bytovej jednotke **prevažujúce vo väčšine miestností**.

OTÁZKA B15.

Zisťuje sa **počet obytných miestností (izieb)**.

Izba je priestor v bytovej jednotke, ktorý má aspoň 8 m², ako napríklad spálne, jedálne, obývačky. Za izbu sa považujú aj manzardky vyššie ako 2 metre a prístupné zvnútra jednotky.

Ak je kuchyňa jedinou miestnosťou bytu/domu/príbytku, **započíta sa** do počtu obytných miestností.

V prípade, že sa kuchyňa využíva nielen na varenie, ale slúži aj **na iné účely**, taktiež sa započíta do počtu obytných miestností. Izba používaná **výhradne pre podnikateľské účely** sa **nezapočíta**, výnimkou je prípad, ak sa používa aj na podnikateľské, aj na súkromné účely.

Ak býva v byte/dome **viac ako jedna hospodáriaca domácnosť**, tak sa **počet spoločne obývaných izieb** vydolí počtom domácností a tento podiel sa zapíše **každej domácnosti** (v týchto prípadoch môže vzniknúť zápis **na jedno desatinné miesto**). V prípade, že v jednej izbe býva **viac hospodáriacich domácností**, tak každej domácnosti sa do počtu izieb zapíše minimálne „1“.

OTÁZKA B16.

Celková plocha bytu/domu/príbytku v m² je súčtom plôch obytných miestností (meraných po vnútornom obvode miestností), vrátane kuchyne a ostatných miestností v byte (predsiene, haly, komory, chodby, kúpeľne, WC a pod.) **bez plochy balkóna, terasy, lodžie, neobývatelných pivničných priestorov a podkroví a v prípade bytových domov bez plochy všetkých spoločných nebytových priestorov**.

Do plochy sa **nezapočítavajú aj miestnosti, ktoré sa používajú výhradne na podnikanie**.

Ak býva v byte/dome **viac ako jedna hospodáriaca domácnosť**, tak sa plocha **spoločne obývaných miestností** vydolí počtom domácností a tento podiel sa zapíše **každej domácnosti!**

Celková plocha bytu/domu sa uvádza **zaokrúhlená na celé číslo**. Pýtame sa, aká je veľkosť domu/bytu. V prípade, že respondent nevie uviesť rozlohu, uvedie odhad.

OTÁZKA B17.

Otázka je o **možnosti** (schopnosti platiť) **udržať doma** (v byte/dome/príbytku príbytku) **primerané teplo** (t.j. v zime teplo a v lete chlad), bez ohľadu na skutočnosť, či to domácnosť skutočne potrebuje alebo chce.

OTÁZKA B18.

Vlastník (kód 1 - vlastník rodinného domu a kód 2 - vlastník bytu!!) musí byť členom domácnosti. Osoba je považovaná za vlastníka, **ak vlastní nadobúdaciú listinu** nezávisle na tom, či je dom celý zaplatený alebo nie. Patria sem aj domy z projektov svojpomocnej výstavby.

Ak bývajú v byte/dome **dve hospodáriace domácnosti**, kód 1 alebo 2 sa môže označiť **len jednej z nich**. Druhej hospodáriacej domácnosti sa označí **kód v závislosti od úhrady nájomného - kód 3, kód 4**, ak sa podieľa na úhrade nájomného alebo **kód 5**, keď nájomné neplatí.

Nájomca, podnájomník (kód 3) - patria sem nájomcovia v družstevných bytoch, štátnych bytoch, tiež v služobných a podnikových bytoch, ak platia nájomné v plnej výške. Patria sem tiež podnájomníci bez ohľadu na to, akú čiastku nájomného platia.

Ubytovanie poskytované za cenu nižšiu ako je trhová (kód 4) - zahŕňa:

- (a) nájom sociálnych bytov,
- (b) nájom za zníženú cenu od zamestnávateľa,
- (c) aktuálne nájomné pevne stanovené zákonom,
- (d) refundované nájomné z dávok na ubytovanie alebo z iných zdrojov. **Opytovateľ do poznámok uvedie, o aký typ ubytovania poskytovaného za nižšiu cenu ide.**

Ubytovanie je poskytované bezplatne (kód 5) - prichádza do úvahy len vtedy, keď sa neplatí nájomné, napr. ubytovanie je poskytované zamestnávateľom zadarmo alebo sa poskytuje zadarmo zo súkromných zdrojov (príbuzní).

OTÁZKA B19.

Zisťuje sa, či domácnosť má **právne vysporiadaný vzťah k bývaniu** formou kúpnej zmluvy, zápisu v katastri či cez nájomnú zmluvu.

OTÁZKA B20.

V prípade, ak domácnosť má nájomnú zmluvu, zisťuje sa, na aké obdobie je uzatvorená. Ak domácnosť nemá nájomnú zmluvu uvedie **kód 99** - netýka sa (bez nájomnej zmluvy).

OTÁZKA B21.

Cieľom otázky je zistiť problémy s bývaním. Pýtame sa, či domácnosť bola **za posledných 5 rokov nútená vystáť sa, t.j. odísť nie z vlastnej vôle**. Je možné uviesť viac odpovedí, opytovateľ zaznamená všetky zmienené alebo uvedie **kód 8** (neboli sme nútení opustiť svojej bývanie). **Otázka sa neviaže na súčasné obydlie, ale na súčasnú hospodáriacu domácnosť**. Opytovateľ sa ubezpečí, či išlo o nútené vystáňovanie. Napríklad: „Sťahovali ste sa niekedy za posledných 5 rokov?“ Ak áno – bolo to preto, lebo ste chceli, išli ste „za lepším“ alebo ste boli nútení?

SEKCIA 3.

C. NÁKLADY NA BÝVANIE

OTÁZKA C1.

Do jednotlivých riadkov v rámci tabuľky sa uvedie, **či ich respondent platí** a ak áno, **v akej mesačnej výške**.

*Pojem **náklady na bývanie** predstavuje náklady spojené s právom domácnosti žiť v danom obydli. Nezahŕňajú sa sem poplatky za mobily, internet, televíziu a pod.!*

Ak domácnosť býva v byte, kde je **viac hospodáriacich domácností**, ktoré sa podieľajú na úhrade nákladov za byt, zapíše sa za domácnosť **aliquotná časť nákladov na bývanie**. Nájomné predstavuje mesačnú sumu zaplatenú za užívanie **nezariadeného bytu**. Nájomné obsahuje aj platby za používanie garáže, možnosti parkovania v spojitosti s bytom.

Čisté nájomné (riadok 1) - pri **bytoch v bytovom dome v osobnom vlastníctve občana** (OTÁZKA B18 - kód 2) sa do čistého nájomného započítavajú poplatky za správu bytu vo vlastníctve občana v bytovom dome a fond opráv a údržby.

V nájomných bytoch (ak je v OTÁZKE B18 uvedený kód 3 alebo kód 4 zapíše sa jeho výška za mesiac, t. j. **bez úhrady za** teplo a teplú vodu, elektrinu, plyn, vodného, stočného a ostatných komunálnych služieb.

V družstevných bytoch (ak je v OTÁZKE B18 uvedený kód 3 alebo 4) sa za čisté nájomné považuje úhrada anuity a príspevok do fondu opráv a údržby. Čisté nájomné zahŕňa aj **splátky úverov bytových spoločenstiev** (na zateplenie, rekonštrukciu bytových domov) a poplatky s tým spojené.

Teplo a teplá voda (riadok 2) - bude sa týkať prevažne bytových domov, kde je teplo a teplá voda dodávaná zo zdrojov mimo bytu, t. j. diaľkové kúrenie, domové kotolne.

Pitná voda (čipová karta) (riadok 3) - ide o dodávku vody z verejného vodovodu, t. j. výroba a distribúcia pitnej vody a vody odvádzanej verejnou kanalizáciou (odvedenie a čistenie odpadovej vody). *Ak domácnosť nemá vodu z verejného zdroja (verejný vodovod – voda z kohútika v domácnosti), uvedie sa približná mesačná suma, vo výške ktorej si dobíja čipovú kartu na výdajník vody. Táto služba môže mať viacero spôsobov využitia. V prípade, že domácnosť si zabezpečuje vodu týmto spôsobom, **vypísať podrobne poznámku**.*

Elektrina/plyn (riadky 4/ 5) – úhrady za energie. Ak domácnosť býva v byte, kde je **viac hospodáriacich domácností**, ktoré sa podieľajú na úhrade energií, zapíše sa za domácnosť **aliquotná časť nákladov na energie**.

Odvoz odpadkov (riadok 6) - týka sa bytových/rodinných domov (OLO).

OTÁZKA C2.

Ak respondent (napr. podnájomník) **nevie osobitne uviesť** sumu **niektorých položiek nákladov na bývanie**, označí v OTÁZKE C1. v príslušnom riadku a stĺpci, že **ich platí a ich spoločnú mesačnú sumu (len tých, ktoré nevie osobitne uviesť)** uvedie v **OTÁZKE C2.** (a nie v rámci čistého nájomného v riadku 1 v OTÁZKE C1.)

SEKCIA 4.

D. DAŇ Z NEHNUTEĽNOSTÍ

OTÁZKA D1.

Daň z nehnuteľností je daň, ktorú platí vlastník alebo užívateľ:

- a) z pozemkov,
- b) zo stavieb,
- c) z bytov a nebytových priestorov.

Uvedie sa **daň zo všetkých menovaných nehnuteľností**, ak ich má respondent **v osobnom vlastníctve!**

Neobsahuje jednorazové dane ako daň z dedičstva v súvislosti s úmrtím alebo daň z darovania (boli zrušené od 1.1. 2004). Nepatria sem ani dane z nehnuteľností, ktoré sú prenajaté podnikom a používané na výrobu.

SEKCIA 5. E. INÝ PRÍJEM DOMÁCNOSTI

OTÁZKA E1.

Potraviny vyrobené a určené pre vlastnú spotrebu sú potraviny a nápoje vyprodukované aj skonzumované v tej istej domácnosti za posledných 12 mesiacov. Hodnota potravín vyrobených pre vlastnú spotrebu sa vypočíta na základe trhovej ceny týchto výrobkov po odpočítaní priamych nákladov, ktoré vznikli pri ich výrobe.

Respondent odhadne množstvo a/alebo hodnotu produktov a výrobkov, ktoré domácnosť za posledných 12 mesiacov spotrebovala z vlastnej produkcie, chovu, ktorý vlastní alebo prevádzkuje.

Mäso a mäsové výrobky (riadok 1) - domácnosť uvedie množstvo a/ alebo sumu za tie, ktoré získala chovom úžitkových zvierat (hovädzí dobytok, ošípané, sliepky, kačice, králiky a iné).
Zemiaky, ovocie a zeleninu (riadky 2, 3 a 4) - uvedie domácnosť v prípade, ak ich získala vlastným pestovaním alebo vlastnou produkciou (**med, vajcia, víno**. - riadky 5, 6 a 7). Započítavajú sa aj výrobky získané zberom a lovom.

Spotreba sa vzťahuje na to, čo členovia domácnosti **skutočne spotrebovali** - neuvádza sa spotreba napr. pri kŕmení zvierat, ani to, čo v rámci vlastného hospodárenia získali a následne predali alebo darovali.

OTÁZKA E2.

Príjem osôb mladších ako 16 rokov (vek počítaný k 31.12. 2024 - narodený od 1.1. 2008 a neskôr) je definovaný ako hrubý príjem všetkých členov domácnosti mladších ako 16 rokov počas posledných 12 mesiacov (napr. vreckové pre učňov alebo iný príjem). **Nezapočítavajú sa** sem finančné čiastky, ako sú napr. transfery medzi domácnosťami alebo príjmy na úrovni domácnosti. **Rátajú sa sem aj príjmy z brigádnickej činnosti detí mladších ako 16 rokov.**

SEKCIA 6. F. SOCIÁLNE VYLÚČENIE DOMÁCNOSTI

Nepeňažné ukazovatele deprivácie domácnosti sa monitorujú cez otázky, zamerané predovšetkým na materiálnu a sociálnu depriváciu, t. j. **či si môže domácnosť dovoliť zaplatiť** raz ročne týždňovú dovolenku mimo domu, jesť každý druhý deň mäsité jedlo, kura, rybu, kupovať nové sezónne oblečenie, obuv a pod..

OTÁZKA F1.

Otázka sa vzťahuje na možnosť/dosiahnuteľnosť niektorých aspektov životnej úrovne, t.j. či si domácnosť môže dovoliť **každoročnú týždňovú dovolenku mimo domu**, bez ohľadu na to, či to chce. Môže ísť o tuzemskú aj zahraničnú dovolenku. **Kód 1 (áno)** sa vyznačí aj v týchto prípadoch:

- ak si **celá** domácnosť môže dovoliť ísť na týždennú dovolenku mimo svoje bydlisko. „Celá domácnosť“ neznamená, že členovia domácnosti musia ísť na dovolenku všetci v rovnakom čase.

- ak si domácnosť môže dopriať dovolenku s použitím svojej „sociálnej siete“, t. j. s pomocou príbuzných, priateľov, alebo má druhé obydlie (chalupu, chatu a pod.).
- ak sú v domácnosti starší ľudia so zdravotnými problémami, ktorí majú finančné prostriedky, ale z iných príčin nemôžu nasledovať iného člena domácnosti.

Kód 2 (nie) sa označí v prípadoch, ak si **minimálne jeden člen** domácnosti **nemôže dovoliť** ísť na dovolenku (napr. rodičia si môžu dovoliť poslať deti do letného tábora, ale sami nemôžu ísť na dovolenku).

OTÁZKA F2.

Pýtame sa, či si domácnosť môže dovoliť pre **všetky** deti, ktoré navštevujú ZŠ, školu v prírode, detský tábor alebo školské výlety. „Áno“ (kód 1) uvedieme aj prípade, ak si to domácnosť dovoliť môže, ale deti na tieto podujatia nechodia.

OTÁZKA F3.

Uvedie sa, či si domácnosť **ak chce**, môže dovoliť jesť **jedlo z mäsa, kurat'a a ryby** (alebo ich vegetariánsku obdobu) každý druhý deň.

Kód 1 (áno) sa vyznačí aj v prípade, ak si členovia domácnosti môžu dopriať uvedené jedlo, ale majú špeciálnu diétu z dôvodu chronického ochorenia.

OTÁZKA F4.

Zisťuje sa frekvencia konzumácie ovocia a/alebo zeleniny v domácnosti, okrem zemiakov.

Konzumácia sa týka typického týždňa (vrátane víkendu) v danom období.

Ovocie môže byť **čerstvé, mrazené, konzervované, sušené** a taktiež môže byť pokrúpané na malé kúsky alebo rozomleté na kašu. Ovocné šťavy sa zahŕňajú **len vytlačené z čerstvého ovocia** (nie kupované krabicové „džúsy“). Bez ohľadu na množstvo spotrebovanej šťavy, sa vypitá šťava môže počítať len ako jedna porcia ovocia.

Zelenina môže byť **čerstvá, mrazená, konzervovaná alebo tepelne upravená** a taktiež môže byť pokrúpaná na malé kúsky alebo rozomletá na kašu. Zahŕňajú sa aj strukoviny (fazuľa, šošovica), zeleninové pokrmy (vrátane polievok), zeleninové šťavy vytlačené z čerstvej zeleniny. Bez ohľadu na množstvo spotrebovanej zeleninovej šťavy, môže sa vypitá šťava počítať len ako jedna porcia zeleniny.

Taktiež sa nezahŕňajú škrobové potraviny, ako napr. bataty, skorocel a maniok (sacharidové potraviny).

OTÁZKA F5.

Uvedie sa, či si každý člen domácnosti ak chce, môže dovoliť každý rok **nové sezónne oblečenie alebo obuv**. Za nové sezónne oblečenie sa **nepovažuje** darované oblečenie ani oblečenie kúpené z druhej ruky alebo zo second handu.

Kód 1 (áno) sa vyznačí aj v prípade, ak si to členovia domácnosti môžu dovoliť, ale nechcú resp. nepotrebujú.

OTÁZKA F6.

 Z vlastných zdrojov - sa rozumie, že domácnosť **nikoho nepožiadá o finančnú pomoc**, jej účet **neprejde do mínusu** v priebehu mesiaca a jej situácia sa v dôsledku neočakávaného výdavku nezhorší.

Platenie z vlastných zdrojov nezahŕňa hradenie výdavkov cez splátky (alebo pôžičky), ktoré sa predčasne použili na platbu v hotovosti. Neočakávaný predčasný výdavok môže byť napr. operácia, pohreb, väčšia oprava domu, výmena predmetov dlhodobej spotreby (práčka, televízor, auto a pod.).

Čiastka 461 EUR je určená na základe výpočtu **národnej miery rizika chudoby**.

OTÁZKA F7.

Zisťuje sa, či domácnosť má (vlastní) niektorú z uvedených položiek bez ohľadu na ich počet. Môže ísť o predmety, ktoré domácnosť spláca na leasing alebo pôžičku alebo ich má v prenájme. Nie je dôležité finančné krytie, rozhodujúce je používanie uvedených predmetov.

Tu treba zdôrazniť, že sa to pýtame v zisťovaní na celom Slovensku. Napríklad: „Musím sa Vás opýtať niekoľko otázok ohľadom vybavenia domácnosti. Môže sa stať, že Vám to nebude príjemné alebo budete mať pocit, že sa Vás to netýka, ale je to dôležité, aby sme vedeli, v akých podmienkach ľudia na Slovensku žijú.“

Je dôležité rozlišovať, či tieto predmety nemá, pretože si ich nemôže dovoliť alebo preto, že ich nechce, resp. nepotrebuje (v tomto prípade sa použije kód 3).

V prípade **mobilného telefónu, farebného televízora, počítača, práčky, auta** považujeme domácnosť za vlastníka, ak ho ktorýkoľvek z členov domácnosti vlastní. Ak televízor, počítač, práčku alebo auto **používajú dve domácnosti**, možnosť „Áno“ sa označí v tom prípade, ak je k nim dostatočný/ľahký prístup, t. j. domácnosť ich používa kedykoľvek potrebuje.

Za **počítač, resp. notebook sa považuje** stolný (klasický neprenosný) a prenosný počítač (notebook, netbook, laptop a tablet (napr. iPad)). **Nepatrí sem** zariadenie určené výhradne pre hranie hier (napr. Playstation). **Domácnosť nemusí osobný počítač vlastniť** (služobný počítač, požičaný od priateľa), ale mal by byť funkčný a **domácnosť by mala mať možnosť ho používať i v prípade osobnej potreby.**

Práčka - môže byť automatická alebo práčka so sušičkou, prípadne bubnová.

Služobné auto alebo dodávka sa započítava, ak ich má domácnosť k dispozícii aj pre súkromné účely. Ak sa **počítač, auto alebo dodávka používajú výlučne na služobné účely**, tak sa nezapočítavajú.

Samostatná mraznička - rozhodujúcim kritériom pre označenie samostatnej mrazničky sú **samostatné dvierka pre mrazničku.**

SEKCIA 7.

G. FINANČNÁ SITUÁCIA DOMÁCNOSTI

OTÁZKA G1.

Ide o odhad respondenta, na akej úrovni sa nachádza jeho domácnosť v súvislosti so schopnosťou vystačiť s peniazmi.

Domácnosť môže mať rôzne zdroje príjmu a viac ako jeden člen domácnosti môže prispievať do celkového príjmu. V súvislosti s celkovým mesačným príjmom domácnosti je potrebné posúdiť s akým stupňom obtiažnosti sa domácnosť vyrovnáva s platením zvyčajných nevyhnutných výdavkov. Pod **zvyčajnými nevyhnutnými výdavkami** sa rozumejú výdavky domácnosti na stravu, nájomné, úhradu za elektrinu, plyn, atď.

OTÁZKA G2.

Zisťuje sa miera finančnej záťaže na domácnosť v súvislosti s celkovým **platením nákladov na bývanie**. Pri mesačnej platbe za hypotéku sa berie do úvahy splátka istiny vrátane úrokov.

OTÁZKY G3., G4.

Zisťuje sa, či splátky za nebytové pôžičky a nákupy znamenajú pre domácnosť finančnú záťaž. **Nebytové pôžičky zahŕňajú:** pôžičky na spotrebné tovary alebo služby (auto, dovolenka, tovar dlhodobej spotreby a pod.), splátky za kúpy na splátky, splátky za úverové alebo kreditné karty a pod. Ak na otázku G3. odpovie respondent nie (kód 2) pokračuje v otázke G5.

OTÁZKA G5.

Zisťuje sa, či mala domácnosť v priebehu **posledných 12 mesiacov nedoplatky**, t. j. z dôvodu finančných ťažkostí nebola schopná platiť načas v súvislosti:

- **s nájomným alebo hypotékou na dom/byt/príbytok** (riadok 1),
- **s poplatkami za služby** (riadok 2) - (napr. kúrenie, elektrina, plyn, voda) súvisiacimi s hlavným bývaním (netýka sa platieb za telefón),
- **s nedoplatkami pri splácaní nákupov na splátky alebo inými pôžičkami** (riadok 3), (netýka sa splátok za hypotéku na hlavné bývanie).

Pod **inými pôžičkami** sa rozumejú pôžičky, napr. na obnovu bytu (maľovanie), opravu, renováciu, splátky úverovej/zákazníckej karty, ponuky cez katalógy, pôžičky na všetky druhy technického vybavenia (auto, motocykel), zariadenie do bytu, pôžičky na vzdelanie, dovolenky. **Kód 4** (netýka sa) opytovateľ vyplní v prípade, ak domácnosť daný typ výdavku nemá.

Ak sa domácnosti podarilo realizovať platby prostredníctvom pôžičky (napr. od banky, príbuzných alebo priateľov) považuje sa to za rovnakú situáciu, ako keby realizovala tieto platby z vlastných zdrojov.

OTÁZKA G6.

Zaujímá nás, či ktorýkoľvek člen domácnosti počas **uplynulého mesiaca** išiel spať hladný, z dôvodu zlej finančnej situácie – domácnosť nemala dostatok peňazí na potraviny. Opäť zdôrazniť, že sa to pýtame vo všetkých vybraných domácnostiach na celom Slovensku.

OTÁZKA G7.

Uvedie sa **celkový čistý príjem**, ktorý má domácnosť mesačne k dispozícii. Odpovedať by sa malo vo vzťahu k súčasnej situácii v domácnosti.

Ak domácnosť nevie uviesť presnú sumu, poskytne aspoň odhad čistého mesačného príjmu celej domácnosti. **Pýtame sa na aktuálnu situáciu za daný mesiac, prípadne predošlý mesiac.**

OTÁZKA G8.

Zisťuje sa, čo bolo dôvodom toho, že si domácnosť požičala peniaze v období posledných 12 mesiacov. Ak bolo týchto dôvodov viac, **je možné uviesť viac odpovedí**. Nie je dôležitý zdroj peňazí, ale dôvod.

V prípade, ak si domácnosť za posledných 12 mesiacov nepožičala peniaze, uvedie sa **kód 99** Netýka sa (nepožičali sme si peniaze).

OTÁZKA G9.

Zisťuje sa, ako často si domácnosť požičala peniaze na chod domácnosti v období posledných 12 mesiacov. Túto otázku vyplňame, ak domácnosť označila **ktorúkoľvek** možnosť v otázke G8 okrem kódu 99.

OTÁZKA G10.

Zisťuje sa, v akej výške má domácnosť v súčasnosti dlh. **Hypotéky sa neberú do úvahy.** Môžu to byť aj dlhy u telefónneho operátora, u sociálnej alebo zdravotnej poisťovne. Nemusí teda ísť o financie, ktoré si domácnosť požičala. Rátajú sa sem aj mikropôžičky na svojpomocné bývanie, kryté garančným fondom.

OTÁZKA G11.

Otázka G11. sa vyplňa len vtedy, ak je v otázke G10. uvedená nejaká suma väčšia ako „0“ (Domácnosť má v súčasnosti nejaký dlh).

Zisťuje sa, akú časť dlžnej sumy uvedenej v otázke G10. domácnosť v súčasnosti dlhuje jednotlivým veriteľom: banke (*mimo hypoték*), neformálnym veriteľom (súkromné osoby), nebankovým subjektom, príbuzným a/alebo inštitúciám – napr. sociálna poisťovňa či zdravotné poisťovne.

OTÁZKA G12.

Zisťuje sa, ktoré zdroje domácnosť využíva vo všeobecnosti za účelom získania pôžičky. Aké zdroje preferuje ak by si mala požičať peniaze. Je možné uviesť viac odpovedí.

Za neformálneho veriteľa sa považuje súkromná osoba, ktorá poskytuje pôžičky s nevýhodným úrokom (napríklad aj úžerník).

Za nebankové subjekty sa považujú také subjekty, ktorých činnosťou je požičiavanie peňazí (typu „rýchla pôžička“, „pôžičkáreň“ a pod.), ale aj telefónne spoločnosti a spoločnosti zamerané na splátkový predaj (napríklad Triangel a Quatro).

V prípade, že domácnosť uvedie iné zdroje (kód 6) je potrebné uviesť o aké zdroje ide.

Ak si domácnosť nepožičiava peniaze, uvedie sa **kód 99** (Netýka sa – nepožičiavame si peniaze).

Otázka nie je ohraničená poslednými 12 mesiacmi, pýtame sa všeobecne!

OTÁZKA G13.

Zisťuje sa, či domácnosť niekedy v minulosti musela čeliť exekúcii. Ak áno, tak zistíme, či to bolo len raz alebo viackrát. Nie je to viazané na posledných 12 mesiacov.

OTÁZKA G14.

Zisťuje sa, aké bankové produkty domácnosť využíva. Je možné uviesť viac odpovedí.

Bezplatný základný bankový produkt (bezplatný základný bankový účet – kód č.2) - základný bankový produkt je bankový účet zadarmo. Môžu ho využívať klienti, ktorí spĺňajú dve podmienky. Prvá podmienka, čistý mesačný príjem klienta nepresahuje 825 EUR (v roku 2024). Druhá podmienka, klient ku dňu podania žiadosti o poskytnutie základného bankového produktu nemá v období, počas ktorého mu banka alebo pobočka zahraničnej banky poskytuje základný bankový produkt, **zriadený iný platobný účet**, až na zákonom stanovené výnimky. Obe tieto podmienky preukazuje klient čestným prehlásením.

Základný bankový produkt je legislatívne upravený Zákonom o bankách č. 483/2001 Z. z., a vyhláškami MF SR č. 41/2016 Z. z. o základnom bankovom produkte a č. 42/2016 Z. z. o platobnom účte so základnými funkciami.

V základnom bankovom produkte je zahrnuté:

- vklady a výbery peňazí (euro) v pobočke banky na území Slovenskej republiky,
- výbery z bankomatov patriacich banke, v ktorej má klient zriadený Základný bankový produkt,
- jednorazové príkazy na úhradu, trvalé príkazy a inkasá,
- elektronické bankovníctvo (internetbanking),
- vydanie debetnej karty a jej obnova po skončení jej platnosti,
- platby kartou u obchodníka.

OTÁZKA G15.

Zisťujeme, či je alebo bola domácnosť príjemcom dávky v hmotnej núdzi – t. j. v domácnosti žije aspoň 1 poberateľ dávky v hmotnej núdzi. Ak áno, **zástupca domácnosti uvedie celú, výslednú mesačnú sumu** pomoci v hmotnej núdzi, vrátane všetkých jej zložiek za celú domácnosť a tiež to, koľko mesiacov v rámci posledných 12 mesiacov túto dávku poberal.

*Hmotná núdza je **stav**, keď príjem členov domácnosti podľa zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých predpisov **nedosahuje sumy životného minima** a členovia domácností si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť alebo zvýšiť príjem.*

Nárok na pomoc v hmotnej núdzi (a príspevky v jej rámci) má tá osoba, ktorej príjem je nižší ako príslušné životné minimum a zároveň suma nárokov (čo všetko by mohol poberateľ) je vyššia, ako jej príjem (resp. príjem domácnosti. t.j. spolu posudzovaných osôb).

*Suma pomoci v hmotnej núdzi sa určí tak, že sa spočíta výška dávky a príspevkov, na ktoré má domácnosť nárok a od tejto sumy sa odpočíta príjem členov domácnosti. **Vyplatí sa až výsledná čiastka**, minimálna vyplácaná suma musí byť aspoň 1 €/mesiac. Osoba **nemôže byť poberateľom dávok**, ak je jej príjem (a príjem spolu posudzovaných osôb) vyšší, ako suma nárokov (základná dávka, aktivačné práce, príspevok na bývanie a ďalšie).*

Sumy životného minima pre modelové rodinné situácie sa nachádzajú v prílohe.

Príjemca dávky v hmotnej núdzi je fyzická osoba, ktorá poberala pomoc v hmotnej núdzi aj za ostatné spoločne posudzované osoby. Za jednu domácnosť poberá všetky príspevky v rámci pomoci v hmotnej núdzi 1 príjemca – aj za ostatné spolu posudzované osoby. **Tzn., že všetkým osobám sa uvedú nároky na zložky pomoci v hmotnej núdzi (na úrovni osôb v dotazníku C), ale suma sa píše len 1 poberateľovi.** Uvádza sa suma za všetky zložky všetkých spolu posudzovaných osôb vrátane príjemcu – suma, ktorá príde na šeku/na účet.

Domácnosť tvoria členovia domácnosti, ktorými na účely poskytovania pomoci v hmotnej núdzi sú:

- a) jednotlivec,
- b) manžel a manželka,
- c) manžel, manželka a nezaopatrené deti, ak ide o
 - o maloleté deti žijúce s nimi v domácnosti,
 - o plnoleté deti,

- d) plnoletí rodičia a nezaopatrené deti, ak ide o
 1. maloleté deti žijúce s nimi v domácnosti,
 2. plnoleté deti,
- e) rodičia a zaopatrené deti do 25 rokov veku, ktoré nemajú príjem alebo majú príjem nižší ako polovica mesačnej minimálnej mzdy,
- f) rodičia a deti nad 25 rokov veku, ktoré sa pripravujú na budúce povolanie dennou formou štúdia,
- g) maloletí rodičia, ktorí nie sú dieťaťom podľa písmena e), a nezaopatrené deti žijúce s nimi v domácnosti,
- h) fyzické osoby podľa písmen b) až g), ak sa im na základe dohody poskytuje pomoc v krízovej životnej situácii a bývanie podľa osobitných predpisov,
- i) plnoleté fyzické osoby podľa písmen b) až f), ak sa pre nich vykonáva resocializačný program pobytovou formou.

OTÁZKA G16.

Zástupca domácnosti uvedie nároky na zložky pomoci v hmotnej núdzi, ktoré sa poskytujú na úrovni domácnosti – príspevok na bývanie a príspevok na nezaopatrené dieťa. Ich výška už je zohľadnená v predchádzajúcej otázke, **uvádza sa len nárok a počet mesiacov.**

Prehľad zložiek pomoci v hmotnej núdzi a ich základná výška:

Pozn. uvedené sumy sú indikatívne/orientačné (opytovateľ nič nevypočítava) a v plnej výške sa vyplácajú len tým príjemcom, ktorí nemajú nijaký iný príjem (za príjem sa považuje aj rodičovský príspevok vo výške 351,80 €). Dôležité je uviesť celkovú sumu za celú domácnosť – v tej výške, ako je príjemcovi vyplácaná a nároky na zložky dávky za jednotlivých členov domácnosti.

a) dávka v hmotnej núdzi - je určená na zabezpečenie základných životných podmienok. Základná dávka v sume **86,50 EUR** sa poskytuje len tým plnoletým sociálne odkázaným osobám, ktoré mesačne odpracujú v rámci malých obecných služieb alebo dobrovoľníckych prác najmenej **32 hodín**. Mesačná dávka je

Mesačná dávka v hmotnej núdzi	Rok 2024	Rok 2025
jednotlivec bez detí	84,90 EUR	86,50 EUR
jednotlivec s dieťaťom alebo najviac štyrmi deťmi	161,40 EUR	164,50 EUR
dvojica bez detí	147,50 EUR	150,30 EUR
dvojica s dieťaťom alebo najviac štyrmi deťmi	220,70 EUR	224,90 EUR
jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	235,70 EUR	240,20 EUR
dvojica s viac ako štyrmi deťmi	297,50 EUR	303,20 EUR

b) príspevok na nezaopatrené dieťa - je určený na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa v domácnosti, ktoré riadne plní povinnú školskú dochádzku. V roku 2025 je jeho výška **24,20 EUR (23,70 EUR v roku 2024)** mesačne/ na každé školopovinné dieťa, ktoré si riadne plní školskú dochádzku

c) príspevok na bývanie - je určený na čiastočnú úhradu nákladov spojených s bývaním. Príspevok na bývanie v roku 2024 je:

- 95,20 EUR** mesačne, ak ide o domácnosť s 1 členom domácnosti,
- 161,60 EUR** mesačne, ak ide o domácnosť s 2 členmi domácnosti,
- 205,10 EUR** mesačne, ak ide o domácnosť s 3 členmi domácnosti,

248,60 EUR mesačne, ak ide o domácnosť so 4 členmi domácnosti,
291,90 EUR mesačne, ak ide o domácnosť s 5 a viacerými členmi domácnosti, alebo ak ide o nájom bytu viacerými nájomcami.

Príspevok na bývanie v roku 2025 je:

97,00 EUR mesačne, ak ide o domácnosť s 1 členom domácnosti,
164,70 EUR mesačne, ak ide o domácnosť s 2 členmi domácnosti,
209,00 EUR mesačne, ak ide o domácnosť s 3 členmi domácnosti,
253,30 EUR mesačne, ak ide o domácnosť so 4 členmi domácnosti,
297,40 EUR mesačne, ak ide o domácnosť s 5 a viacerými členmi domácnosti, alebo ak ide o nájom bytu viacerými nájomcami.

Príspevok na bývanie môže byť na jeden byt priznaný len raz, aj ak sú tam viaceré hospodáriace domácnosti.

Nárok na ostatné zložky pomoci v hmotnej núdzi, t.j. aktivačný príspevok, príspevok sa uvádzajú osobitne v časti C, nakoľko sa poskytujú na úrovni členov domácnosti. Ak však tieto zložky poberajú, musia byť zohľadnené v sume v otázke G15.

SEKCIA 8.

H. KVALITA BÝVANIA A MATERIÁLNA DEPRIVÁCIA

Otázky týkajúce sa bývania, životného prostredia a materiálnej deprivácie sa vzťahujú na domácnosť ako celok.

*Prostredníctvom nasledujúcich otázok sa zisťujú aktuálne **problémy** domácnosti vo vzťahu k obyvliu, ktorý obýva hospodáriaca domácnosť v čase zisťovania.*

OTÁZKA H1.

Označí sa odpoveď vo všetkých riadkoch podľa číselníka uvedeného v dotazníku (Dostupnosť služieb). Otázkou sa zisťuje objektívny pohľad respondenta na dostupnosť služieb pre domácnosť! Respondent by mal odpovedať za domácnosť ako celok. Dostupnosť súvisí so službami, ktoré domácnosť skutočne využíva so zreteľom na finančné, fyzické, technické a zdravotné podmienky. Hodnotí sa dostupnosť služieb z hľadiska otváracích hodín, fyzického prístupu (vzdialenosť od miesta bydliska, vybavenosť službami a dostupnosť k nim, napr. v prípade zdravotne postihnutých členov domácnosti a pod.) a technického prístupu (dopravná dostupnosť, dostupnosť k službám priamo z domu - online služby cez internet, cez telefón). V hodnotení dostupnosti sa nezohľadňuje kvalita, cena ani spôsob akým má domácnosť k službe prístup. Ak domácnosť nevyužíva služby, označte **kód 99**.

V prípade, že má jeden z členov domácnosti zdravotné postihnutie a prístup k službám mu vie zabezpečiť iný člen domácnosti (t. j. celkovo prístup k službám nespôsobuje domácnosti veľké problémy), potom by dostupnosť k jednotlivým službám mala byť označená ako **ľahká** (kód 3 alebo kód 4). V opačnom prípade, ak domácnosť túto možnosť nemá (celkovo prístup k službám spôsobuje domácnosti problémy), potom by dostupnosť k službe mala byť označená ako **ťažká** (kód 1 alebo kód 2).

Obchod s potravinami (riadok 1) - služby, ktoré dokážu uspokojiť väčšinu denných potrieb (potraviny a pod.). Z pohľadu technického prístupu sa má hodnotiť aj prístup domácnosti k objednávaní denných potrieb cez internet alebo telefón (ak ich domácnosť využíva).

Bankové služby (riadok 2) - zahŕňajú výber v hotovosti, výber z bankomatu, prevody peňažných prostriedkov a platenie účtov. Prístup domácnosti k bankovým službám sa hodnotí bez ohľadu na to, či bol uskutočnený prostredníctvom počítača, telefónu alebo priamo v banke.

Poštové služby (riadok 3) - zahŕňajú príjem a odosielanie obyčajných poštových zásielok a balíkov bez ohľadu na to, či boli doručené/odoslané prostredníctvom verejnej pošty (Slovenská pošta) alebo súkromnou doručovateľskou spoločnosťou (napr. UPS, DHL, TNT a pod.).

Verejná doprava (riadok 4) - zahŕňa autobus, električku, trolejbus a pod. Dostupnosť je hodnotená z fyzického a technického hľadiska, napr. vzdialenosť verejnej dopravy od miesta bydliska, vyhovovanie cestovného poriadku, prispôsobenie verejnej dopravy potrebám osôb so zdravotným postihnutím a pod.

Základná zdravotná starostlivosť (riadok 5) - zahŕňa služby, ktoré poskytuje praktický lekár, zdravotné stredisko, lekárska služba prvej pomoci (pohotovosť, úrazovka) a pod.

Školské zariadenie (týka sa povinnej školskej dochádzky) (riadok 6) – dostupnosť sa hodnotí len v tých domácnostiach, kde bývajú školopovinné deti. Povinná školská dochádzka je v SR desaťročná (spravidla od 6 rokov do konca školského roku, kedy dieťa dovŕši 16 rokov). Ak sa povinná školská dochádzka vzťahuje na viac ako jedno dieťa v domácnosti, respondent by mal odpovedať s ohľadom na dieťa, ktoré má najviac ťažkostí s dostupnosťou. V domácnostiach, kde nie sú školopovinné deti, sa uvedie **kód 99** (netýka sa).

OTÁZKA H2.

Príliš tmavý byt/dom/príbytok - zisťuje sa, či respondent má dojem, t.j. **subjektívny pocit**, že obydlie je „príliš tmavé“ (oknami neprechádza dostatok denného svetla) a považuje to za určitý problém pre domácnosť. Stačí, keď respondent pociťuje tento problém v ktorejkoľvek z izieb v byte/dome/príbytku - nedostatok denného svetla sa nemusí týkať nevyhnutne všetkých izieb.

OTÁZKA H3.

Pojem „nábytok“ zahŕňa napr. stoly, stoličky, postele, lavice, skrine a pod., nachádzajúce sa v byte, ktoré sú svojím určením vhodné alebo pohodlné pre žitie a prácu. Do úvahy pripadá **aj použitý nábytok**. Nábytok teda **nemusí byť nový**, môže byť aj z bazáru či z burzy, **ide o funkčnosť**. **Nábytok však nemôže byť darovaný úplne bezplatne**.

OTÁZKA H4.

Pýtame sa domácnosti, či sa v mieste jej bydliska vyskytujú nasledujúce problémy.
Opäť v prípade potreby zdôrazniť, že sa to pýtame v domácnostiach na celom Slovensku.

Zatekajúca strecha, vlhké steny, podlahy/základy alebo zahŕňajúce okenné rámy/podlahy (riadok 1) - podľa vyjadrenia respondenta sa zisťujú objektívne pomery v byte.

Nežiadúci hmyz alebo škodcov v domácnosti (blchy, ploštice, šváby, potkany, myši a pod.) (riadok 2). „Mali ste alebo máte problém s?“ **Pýtať sa citlivo, nakoľko to môže byť pre respondenta nepríjemné.**

Príliš veľa hluku od susedov alebo zvonku (riadok 3) - ide napr. o hluk spôsobený dopravou, blízkou továrňou, obchodmi, reštauráciou a pod.

Znečistenie, špinu alebo iný problém súvisiaci so životným prostredím v regióne/oblasti (riadok 4) - dym, prach, nepríjemný zápach, znečistená voda a pod.

Kriminalita, násilie, vandalizmus v danej lokalite (riadok 5) - respondent posúdi, či kriminalita, násilie alebo vandalizmus na danom území vytvárajú problém pre jeho domácnosť
Odpoveď sa označí **v každom riadku!**

SEKCIA 9.

J. POZNÁMKY A UKONČENIE ZISŤOVANIA

RIADOK J1.

Dĺžka trvania zisťovania - opytovateľ zaznačí čas trvania opytovania za dotazník SILC_MRK/A_2-01 a SILC_MRK/B_2-01 v minútach spolu, okrem doplňujúceho modulu

*Vypĺňaniu RIADKA J1. je potrebné venovať **zvýšenú pozornosť**, pretože čas trvania opytovania sa **špeciálne vyhodnocuje!***

5.3 Vypĺňovanie dotazníka SILC MRK/C 2-01 Údaje za osoby

Údaje sa vypĺňajú za každú osobu zo súčasných členov domácnosti, ktorá k 31.12. 2024 dosiahla 16 rokov a viac (týka sa to osôb narodených do 31.12. 2008 a skôr).

IDENTIFIKÁCIA DOMÁCNOSTI

Číslo obydľia a **Číslo domácnosti v rámci obydľia** sa opíše z dotazníka SILC_MRK/A_2-01. Slúžia na identifikáciu domácnosti pre tú osobu, za ktorú sa vypĺňa dotazník SILC_MRK/C_2-01.

KÓD OPYTOVATEĽA

Kód opytovateľa sa opíše z dotazníka SILC_MRK/A_2-01.

SEKCIA 1.

A. IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE A VÝSLEDOK ZISŤOVANIA

RIADOK A1.

Identifikačné číslo domácnosti opytovateľ nevyplní !!

Identifikačné číslo domácnosti doplní neskôr supervízor a odpíše ho z dotazníka SILC_MRK/A_2-01, RIADOK A1.

RIADOK A2.

Identifikačné číslo osoby, za ktorú je vyplnený dotazník C - opytovateľ **vyplní len "Poradové číslo osoby"** (poradové číslo riadka (I.r.), v ktorom je osoba zapísaná v dotazníku SILC_MRK/A_2-01, v časti D. Zloženie domácnosti).

Kompletné 10-miestne číslo osoby opytovateľ nevyplní !! Doplní ho supervízor tak, že ho odpíše neskôr z dotazníka SILC_MRK/A_2-01, príslušný riadok v stĺpci D1.

RIADOK A3.

Zapíše sa **deň, mesiac** (rok zisťovania je predtlačенý), kedy sa zisťovanie realizovalo.

RIADOK A4.

Opytovateľ označí niektorý z kódov na základe rozsahu **vyplnenosti** dotazníka **SILC_MRK/C_2-01**.

Kód 11 sa zapíše, ak je väčšina údajov za osobu v dotazníku SILC_MRK/C_2-01 vyplnená. Ak nie je vyplnený, zapíše sa **jeden z kódov (21 až 33) dôvodu neúspešnosti** zisťovania za príslušnú osobu a **zisťovania za túto osobu sa končí** - riadky **A5. a A6. zostávajú prázdne!**

RIADOK A5.

Spôsob zisťovania sa viaže **výlučne** na dotazník **SILC_MRK/C_2-01**.

Kód 3 - zisťovanie **so zástupcom (proxy)** - týka sa osobného zisťovania s iným členom domácnosti. Možno ho použiť **len vo výnimočných prípadoch**, ak je respondent dočasne neprítomný alebo nie je spôsobilý odpovedať (napr. zdravotné dôvody).

RIADOK A6.

Poradové číslo osoby, ktorá poskytla údaje za respondenta v dotazníku **SILC_MRK/C_2-01**, odpíše opytovateľ z dotazníka **SILC_MRK/A_2-01**, **stĺpec I.r.** (D. Zloženie domácnosti).

SEKCIA 2.

B. DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

OTÁZKA B1. a B2.

Zapíše sa mesiac a rok narodenia, ako aj pohlavie respondenta.

OTÁZKA B3.

Slovným zápisom sa uvedie názov krajiny narodenia respondenta.

Krajina narodenia** je definovaná ako krajina obvyklého pobytu matky v čase narodenia respondenta. Opytovateľ nekóduje krajinu narodenia, okienka pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!

Ak daná krajina už neexistuje v takom územnom rozložení, v akom existovala v čase narodenia respondenta, krajina narodenia sa zapisuje vzhľadom **na súčasne platné hranice krajiny**, t.j. také hranice krajiny, ktoré sú platné v čase zisťovania.

OTÁZKY B4. a B5.

Slovným zápisom sa uvedie štátne občianstvo respondenta.

Štátne občianstvo je osobitný právny vzťah medzi jednotlivcom a jeho štátom, získaný narodením alebo udelením občianstva (napr. prehlásením, možnosťou voľby, sobášom alebo iným spôsobom) podľa legislatívy daného štátu.
Opytovateľ nekóduje štátne občianstvo, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

Ak respondent **nemá 2. štátne občianstvo**, v OTÁZKE B5. sa **zapíše 0**.

U osôb **s viacnásobným občianstvom**, sa uvedú **dve hlavné štátne občianstva**.

Pre uvedenie štátneho občianstva je potrebné dodržať nasledovné pravidlá:

- 1) prioritne sa má uviesť slovenské štátne občianstvo,
- 2) ak osoba nemá slovenské štátne občianstvo, prioritne sa má uviesť občianstvo niektorej z členských krajín EÚ,
- 3) ak osoba nemá štátne občianstvo žiadnej členskej krajiny EÚ, štátne občianstvo si respondent uvedie na základe vlastného uváženia.

Štátne občianstvo sa zapisuje vzhľadom na súčasne platné hranice krajiny, t. j. také hranice krajiny, ktoré sú platné v čase zisťovania.

OTÁZKY B6. a B7.

Zisťuje sa jazyk, akým respondent komunikuje najčastejšie **doma** (otázka B6.) s inými členmi domácnosti a jazyk, ktorým najčastejšie komunikuje **mimo domu** (otázka B7.).

SEKCIA 3. C.ZDRAVIE

Na otázky, ktoré súvisia so zdravotným stavom by mal **odpovedať osobne každý respondent!**

OTÁZKA C1.

Pýtame sa na **zdravotný stav vo všeobecnosti, nie na súčasný** zdravotný stav. Dočasné (prechodné) zdravotné problémy sa neberú do úvahy.

Očakáva sa, že budú zohľadnené rôzne dimenzie zdravia t.j. jeho fyzická, sociálna a psychická rovina a biomedicínske príznaky a symptómy. Zdravotný stav sa nevzťahuje k veku. Od respondentov sa nevyžaduje, aby porovnávali svoje zdravie s inými osobami toho istého veku alebo, aby robili porovnávanie so svojim zdravotným stavom v minulosti alebo v budúcnosti.

OTÁZKA C2.

Pod pojmom „**dlhodobý**“ sa rozumie ochorenie alebo zdravotný problém, ktorý pretrvával alebo sa očakáva, že bude pretrvávajúť **aspoň 6 mesiacov alebo dlhšie**. Dlhodobý zdravotný problém mohol vzniknúť následkom poranenia, úrazov, vrodených väd a chorôb, ktoré nemusia byť nutne diagnostikované lekárom.

Dočasné (prechodné) zdravotné problémy sa nemajú brať do úvahy.

Patria sem aj **opakované problémy**, ktoré sú sezónne alebo nesúvislé, aj keď sa prejavujú po dobu menej ako 6 mesiacov (napr. alergie).

Otázka je zameraná na **sebahodnotenie**, ktoré poskytne respondent.

Kód 1 by mal respondent označiť aj v tom prípade, ak svoje dlhodobé (chronické) zdravotné problémy nepovažuje za veľmi závažné.

Ak respondent **má dlhotrvajúce ochorenie** alebo zdravotný problém, ktorý ho už netrápi **a/alebo je udržiavaný pod kontrolou liekmi**, opytovateľ označí **kód 1** (Áno), napr. osoba s liečeným vysokým krvným tlakom. Zahrnúť by sa mali nielen problémy súvisiace s chorobami alebo zlým zdravotným stavom, ale aj s ťažkosťami, ktoré sú spôsobené zraneniami/nehodami, vrodenými chybami, vrodenými poruchami a pod.

Otázky C3. a C4. sú dotazníku oproti predchádzajúcej vlne nové.

OTÁZKA C3.

Otázka je zameraná konkrétne na rakovinu, ktorá bola diagnostikovaná respondentovi v posledných 12 mesiacoch, bez ohľadu na to, či sa na ňu lieči alebo nie. Ide o citlivú otázku o zdraví, je potrebné, aby na to opytovateľ myslel pri kladení otázky.

OTÁZKA C4.

Zisťuje sa bez ohľadu na to, ako v predchádzajúcej otázke odpovedal respondent, či bol v posledných 12 mesiacoch respondent liečený na rakovinu.

OTÁZKA C5.

Otázka **C5. sa vypíňa aj vtedy, ak je v otázke C2. uvedený akýkoľvek kód.**

Zisťujeme, či respondenti chodia na **pravidelné lekárske kontroly k špecialistovi**. Špecialista je v tomto prípade diabetológ, hematológ, kardiológ a podobne. **Nesledujeme pravidelné prehliadky stomatologické či gynekologické.**

OTÁZKA C6.

Respondent sám ohodnotí, či je obmedzovaný v bežných činnostiach nejakými pretrvávajúcimi fyzickými alebo mentálnymi zdravotnými problémami, chorobou alebo invaliditou oproti všeobecnému štandardu populácie.

Uvažuje sa iba o obmedzení zo zdravotných dôvodov, nie o obmedzení spôsobenom finančnými, kultúrnymi alebo inými príčinami, ktoré so zdravotným stavom nesúvisia. Obdobie minimálne posledných 6 mesiacov sa týka **trvania obmedzenia činnosti a nie trvania zdravotného problému**, tzn. obmedzenie musí začať najmenej pred 6 mesiacmi a musí pretrvávajúť počas rozhovoru. Odpoveď na túto otázku je áno (kód 1 alebo 2) v prípade, ak je osoba v súčasnosti obmedzovaná a bola obmedzovaná v činnostiach **minimálne posledných 6 mesiacov**.

Nové obmedzenia, ktoré doteraz netrvali 6 mesiacov, ale očakáva sa, že budú trvať dlhšie ako 6 mesiacov, **sa neberú do úvahy**.

Veľmi obmedzovaný (kód 1) - znamená, že aktivity, ktoré ľudia bežne robia, je možné vykonávať len s veľkými ťažkosťami alebo je ich takmer nemožné vykonávať a tento stav trvá najmenej posledných 6 mesiacov. Osoba zvyčajne nie je schopná vykonávať aktivity sama a potrebuje pomoc od inej osoby.

Obmedzovaný, ale nie veľmi (kód 2) - znamená, že aktivity, ktoré ľudia bežne robia, je možné vykonávať, avšak s určitými ťažkosťami a tento stav trvá najmenej posledných 6 mesiacov. Osoba zvyčajne nepotrebuje pri činnostiach pomoc od inej osoby. Ak sa pomoc poskytuje, tak nie denne.

Vôbec neobmedzovaný (kód 3) - znamená, že aktivity, ktoré ľudia bežne robia, je možné vykonávať bez akýchkoľvek ťažkostí alebo obmedzenie vo vykonávaní aktivít trvá menej ako 6 mesiacov (t. j. nie je to dlhodobé obmedzenie).

OTÁZKA C7.

Ide o vlastné posúdenie situácie respondentom, keď v období počas posledných 12 mesiacov, **potreboval lekárske vyšetrenie (liečbu) a nebolo mu poskytnuté**.

Lekárskym vyšetrením pre „vlastný úžitok“ sa myslí konzultácia/liečenie **v mene svojej osoby**, nie v mene detí, partnera a pod.

OTÁZKA C8.

Otázka C8. **sa vyplní len vtedy, ak je v otázke C7. uvedený kód 1** (Áno, bola aspoň jedna taká situácia).

Cieľom otázky je identifikovať **hlavný dôvod** obmedzeného prístupu k zdravotnej starostlivosti. Označí sa **jedna** z možností.

OTÁZKA C9.

Ide o vlastné posúdenie situácie respondentom, keď v období počas posledných 12 mesiacov **potreboval zubné vyšetrenie alebo liečbu a nebolo mu poskytnuté**.

Lekárskym vyšetrením pre „vlastný úžitok“ sa myslí konzultácia/liečenie **v mene svojej osoby**, nie v mene detí, partnera a pod.

OTÁZKA C10.

Otázka C10. **sa vyplní len vtedy, ak je v otázke C9. uvedený kód 1** (Áno, bola aspoň jedna taká situácia).

Cieľom otázky je identifikovať **hlavný dôvod** obmedzeného prístupu k zdravotnej starostlivosti. Označí sa **jedna** z možností.

OTÁZKA C11.

Zisťuje sa, či respondent chodí na **pravidelné preventívne prehliadky** k všeobecnému lekárovi.

Do dotazníka boli v Sekcii 3, C. Zdravie doplnené nasledujúce otázky. Pričom odpovedajú iba osoby ženského pohlavia. Osoby mužského pohlavia pokračujú na otázku D1.

OTÁZKA C12.

Zisťuje sa, či respondentka niekedy rodila. V prípade, že uvedie kód 1 (áno) pokračuje na nasledujúcu otázku C13. Ak označí ktorýkoľvek z kódov 2, 97 alebo 98 pokračuje na otázku D1.

OTÁZKA C13.

Uvádza sa vek respondentky pri prvom pôrode.

OTÁZKA C14.

Uvádza sa počet živonarodených detí respondentky, ak sa dieťa narodilo mŕtve do tohto počtu ho nerátame. V prípade, že respondentka označí kódy 97 alebo 98 pokračuje na otázku D1.

OTÁZKA C15.

Uvádza sa počet živonarodených detí, ktoré respondentka porodila a v súčasnosti stále žijú.

SEKCIA 4.

D.- G. EKONOMICKÁ AKTIVITA, EKONOMICKÉ POSTAVENIE A PRÁCA D. PREDCHÁDZAJÚCA A SÚČASNÁ PRÁCA, SÚČASNÉ EKONOMICKÉ POSTAVENIE

OTÁZKA D1.

Ak v uvedenom období došlo k viacerým zmenám v ekonomickej aktivite, zaznamená sa **posledná zmena!**

Pod **inak neaktívnou osobou** sa rozumie osoba, ktorá žila z iných zdrojov, napríklad bola na rodičovskej dovolenke. *Viac o jednotlivých statusoch nájdete pri otázke D4 – súčasné ekonomické postavenie.*

OTÁZKA D2.

Práca znamená akúkoľvek vykonanú činnosť za mzdu, plat, iný druh odmeny (vyplácaná vo finančnej aj naturálnej forme) alebo s cieľom dosiahnutia zisku (ďalej len „platba“) v **priebehu predchádzajúceho týždňa**, dokonca aj keď trvala len hodinu. Prácou za platbu sa považuje aj samostatná zárobková činnosť (podnikanie).

Osobe **na materskej dovolenke** sa označí **kód 1** (aj keď neodpracovala ani 1 hod.).

Osobe **na rodičovskej dovolenke** (ak nemala žiadnu zárobkovú činnosť) sa označí **kód 2**.

Osobe **na aktivačných prácach** sa označí **kód 1**.

Sezónnym pracovníkom, ktorí sú v období mimo sezóny bez práce sa označí **kód 2**.

U osôb (zamestnanec, podnikateľ, samostatne zárobkovo činná osoba) **s dlhotrvajúcou absenciou** v práci je rozhodujúca práve dĺžka trvania absencie a výška príjmu, ktorý počas tohto obdobia poberajú.

Ak dĺžka trvania absencie **prekračuje obdobie troch mesiacov** a výška poberaného príjmu **dosahuje aspoň 50% z priemerného príjmu**, týmto osobám sa označí **kód 1**.

Osoby, u ktorých absencia **prekračuje obdobie troch mesiacov** a zároveň ich **príjem je menší ako 50 % z priemerného príjmu**, týmto osobám sa označí **kód 2**.

Osoby, ktoré **majú uzatvorenú dohodu** (Dohoda o vykonaní práce, Dohoda o pracovnej činnosti, Dohoda o brigádnickej práci študentov), odpovedajú podľa skutočného stavu odpracovania aspoň 1 hodiny v predchádzajúcom týždni.

Ak **odpracovali** v predchádzajúcom týždni **aspoň 1 hodinu** (bez ohľadu na to, či je ich dohoda uzatvorená za účelom vykonávania pravidelnej činnosti alebo len jednorazovej činnosti), **označia sa kódom 1**. Ak neodpracovali aspoň 1 hodinu v predchádzajúcom týždni, označia sa **kódom 2**.

OTÁZKA D3.

Otázka D3. **sa vyplní len vtedy, ak je v otázke D2. uvedený kód 2** (Osoba nevykonávala v predchádzajúcom týždni aspoň 1 hodinu akúkoľvek prácu za mzdu, plat, iný druh odmeny alebo s cieľom dosiahnutia zisku).

Cieľom otázky je uistiť sa o tom, či respondent v minulom týždni nepracoval, pretože nemal žiadnu prácu (kód 2) alebo nepracoval len dočasne, počas obdobia kratšieho ako tri mesiace, kvôli dovolenke, chorobe, zraneniu a pod. (kód 1).

Ak obdobie absencie v práci prekročilo tri mesiace, označí sa **kód 2**.

Osoby, ktoré **majú uzatvorenú dohodu** a **neodpracovali aspoň 1 hodinu** v predchádzajúcom týždni **sa označia kódom 1** len v prípade, ak pre nich práca na dohodu predstavuje **pravidelne platenú činnosť**, ktorú považujú za svoje **hlavného zamestnanie**.

OTÁZKA D4.

*Označí sa **súčasnú ekonomickú postavenie** respondenta **podľa jeho vlastného uváženia**, t.j. ide o tzv. **samodefinovaný status** ekonomickej aktivity, ktorý je určený na základe najviac stráveného času. Pojem „súčasný“ znamená, že sa zohľadňujú všetky posledné zmeny. Napríklad ak osoba stratila prácu alebo nedávno odišla do dôchodku alebo sa stav činnosti inak zmenil, uviesť by sa mala **situácia v čase zisťovania**.*

Práca na plný, resp. kratší pracovný čas (kód 01, 02, 03 alebo 04) - sa označí, ak respondent odpracoval aspoň **2 týždne z mesiaca**.

Zamestnanec (kód 01, 02) - osoba, ktorá pracuje pre štátneho alebo súkromného zamestnávateľa a poberá odmenu za prácu vo forme mzdy, platu, príspevkov, prémieí, odmien na základe dosiahnutých výsledkov alebo platby v naturáliách. Za zamestnanca považujeme napr.:

- rodinného príslušníka pracujúceho v rodinnom podniku **na základe riadnej pracovnej zmluvy**, ak za vykonanú prácu dostáva **pravidelný peňažný príjem**,
- osobu, ktorá **opatruje deti, starých a odkázaných občanov** na základe dohody s miestnym úradom alebo iným orgánom verejnej správy,
- osobu, ktorá vykonávala pravidelnú pracovnú činnosť, ktorú považuje za svoje hlavné zamestnanie na základe **dohody o vykonaní práce (DVP)**,
- opatrovateľa, ktorý na základe rozhodnutia UPSVAR-u poskytuje starostlivosť ŤZP osobe alebo osobám a ktorý poberá za túto činnosť **príspevok na opatrovanie**,
- pracovného asistenta, ktorý poskytuje pomoc občanom so zdravotným postihnutím (pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %) pri vykonávaní zamestnania a osobných potrieb počas pracovného času,

- osobného asistenta, ktorý poskytuje pomoc fyzickej osobe s ŤZP pri stanovených činnostiach, ktoré vykonáva,
- kňaza akéhokoľvek vierovyznania.

Ak osoba ako zamestnanec súbežne vykonáva **niekoľko prác na kratší pracovný čas**, ktoré svojim rozsahom predstavujú ekvivalent práce na plný pracovný čas, použije sa **kód 01** (Zamestnanec pracujúci na plný pracovný čas).

Osoba, ktorá súbežne vykonáva vlastnú profesionálnu prax a zároveň pracuje pre iného štátneho alebo súkromného zamestnávateľa (napr. lekár s vlastnou ambulanciou, ktorý zároveň pracuje ako zamestnanec v nemocnici) sa označí **podľa samodefinovania**, a to na základe najviac stráveného času.

Podnikateľ, samostatne zárobkovo činná osoba (kód 03, 04) - osoba, ktorá rozvíja svoju vlastnú podnikateľskú činnosť, vykonáva vlastnú profesionálnu prax alebo sa venuje hospodárstvu s cieľom dosiahnutia zisku.

Vypomáhajúci členovia domácnosti v rodinnom podniku (neplatení) - ide o osoby, ktoré vypomáhajú inému členovi domácnosti pri poľnohospodárskych činnostiach alebo pri inom podnikaní, za predpokladu, že nie sú považovaní za zamestnancov. Sú to osoby pracujúce v rodinnom podnikaní alebo na rodinnej farme bez finančného ohodnotenia, žijúce v tej istej domácnosti ako majiteľ podniku alebo farmy.

Patria sem napr.:

- syn alebo dcéra, ktorí vypomáhajú v rodinnom podniku svojich rodičov bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania,
- manželka, ktorá pomáha svojmu manželovi pri jeho podnikaní (napr. zabezpečuje zásobovanie) bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania.

Neplatená dobrovoľná práca vykonávaná za účelom charity sa sem nezapočítava.

Ak respondent **pracoval na základe dohody** (Dohoda o vykonaní práce, Dohoda o pracovnej činnosti, Dohoda o brigádnickej práci študentov), zapíše svoj status ekonomickej aktivity a príslušný počet mesiacov podľa vlastného uváženia (okrem kódov 03 a 04).

Osoby pracujúce na dohodu by sa mali chápať ako zamestnanci len v prípade, ak pre nich práca na dohodu predstavuje pravidelne platenú činnosť, ktorú považujú za svoje hlavné zamestnanie.

Nezamestnaný (kód 05) - za nezamestnaného sa považuje každá osoba vo veku 15 - 64 rokov, ktorá nemá žiadnu platenú prácu.

Osoby, ktoré sa považujú za „nezamestnané“, nemusia spĺňať prísne kritériá Medzinárodnej organizácie práce (ILO), t.j. nemusia byť aktívne pri hľadaní si práce a nemusia byť okamžite k dispozícii.

Môže sem byť zahrnutá aj osoba, ktorá predčasne odchádza do dôchodku z ekonomických dôvodov, ak sa klasifikuje ako „nezamestnaná“.

Tieto osoby môžu, ale aj nemusia byť evidované na úradoch práce ako uchádzači o zamestnanie. Každá osoba, ktorá poberá dávku v nezamestnanosti sa považuje za nezamestnanú, vrátane absolventov škôl, ktorí vykonávajú tzv. absolventskú prax.

Žiak, študent (kód 06) - týmto kódom sa označí aj učeň, nepatria sem dospelé osoby študujúce popri zamestnaní.

Starobný dôchodca alebo osoba v predčasnom dôchodku (kód 07) - osoba je na dôchodku, alebo na predčasnom dôchodku, ak zanechala prácu z dôvodu veku.

Osoba by mala byť označená ako dôchodca alebo osoba v predčasnom dôchodku len vtedy, ak je jedinou príčinou tohto statusu **dosiahnutý vek**.

Invalidná osoba alebo osoba nespôsobilá pracovať (kód 08) - osoba, ktorá pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť **o viac ako 40 %** v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Osoba v domácnosti (kód 09) - týmto kódom sa označí osoba, ktorá je schopná práce, ale nepracuje, nepripravuje sa na budúce povolanie ani si nehľadá prácu a stará sa o domácnosť a o osoby v domácnosti.

Iná neaktívna osoba (kód 10) - osoba, ktorá žila z iných zdrojov, napr. osoba na rodičovskej dovolenke a pod.

Žena na materskej dovolenke sa vždy označí ako **pracujúca na plný alebo kratší pracovný čas** (kód 01, 02, 03 alebo 04). Materská dovolenka je ospravedlnené voľno v práci, patrí výhradne zamestnankyni, ktorá má na ňu právny nárok.

Taktiež ženu ako samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá poberá materské môžeme považovať za ženu na MD a označiť ju ako pracujúcu (kód 1).

Rodičovská dovolenka sa definuje ako osobná a riadna starostlivosť o vlastné dieťa, patrí výhradne zamestnanej osobe, začína spravidla hneď po skončení materskej dovolenky a môže trvať do 3. alebo 6. roku veku dieťaťa. Takáto osoba sa označí **kódom 10** (Iná neaktívna osoba).

Osoba, ktorá sa stará o dieťa do veku 3 rokov (6 rokov), ktorá však **nemá zamestnanecký vzťah k žiadnej organizácii**, sa nepovažuje za osobu na rodičovskej dovolenke. To, že osoba poberá rodičovský príspevok neznamená, že musí byť na rodičovskej dovolenke. Takáto osoba sa označí podľa vlastného uváženia **jedným z kódov 05, 06, 09, alebo 10**.

Osoby, ktoré sa označia kódom 05 až 10, pokračujú OTÁZKOU F1. - VŠEOBECNÉ OTÁZKY O PRÁCI!

SEKCIA 4.

E. PRVÉ A SÚČASNÉ HLAVNÉ ZAMESTNANIE

OTÁZKA E1.

*Za **prvé zamestnanie** sa obvykle považuje zamestnanie s dobou trvania **najmenej 6 súvislých mesiacov**, t.j. také zamestnanie, ktoré nebolo v priebehu 6 mesiacov ukončené obdobím, kedy by sa respondent stal nezamestnaným alebo nebolo prerušené iným zamestnaním.*

Príležitostné práce vykonávané počas návštevy školy alebo štúdia sa nezahŕňajú. Ak osoba začne svoje **pravidelné zamestnanie** počas štúdia, táto práca sa považuje za prvé zamestnanie. Ak však ide o občasné práce alebo práce vykonávané počas prázdnin, po ukončení ktorých sa respondent vrátil späť do vzdelávacieho systému - **tieto sa nepovažujú za prvé zamestnanie.**

OTÁZKA E2.

Zapíše sa **počet odpracovaných rokov**, pričom sa započíta aj obdobie, keď bol respondent napr. na materskej dovolenke, rodičovskej dovolenke (ak bola osoba v pracovnoprávnom pomere), na základnej vojenskej alebo civilnej službe, práceneschopný z dôvodu choroby (úrazu) alebo mal obmedzenú prácu (ekonomické alebo technické príčiny).

Otázky E3. až E13. sa týkajú súčasného hlavného zamestnania. Ak má osoba viac zamestnaní, za hlavné sa považuje to, v ktorom obvykle odpracuje najväčší počet hodín.

OTÁZKA E3.

Zamestnanec (kód 1) - osoba, ktorá pracuje pre štátneho alebo súkromného zamestnávateľa a poberá odmenu za prácu vo forme mzdy, platu, príspevkov, prémieí, odmien na základe dosiahnutých výsledkov alebo platby v naturáliách. Za zamestnanca považujeme:

- rodinného príslušníka pracujúceho v rodinnom podniku **na základe riadnej pracovnej zmluvy**, ak za vykonanú prácu dostáva **pravidelný peňažný príjem**,
- osobu, ktorá **opatruje deti, starých a odkázaných občanov** na základe dohody s miestnym úradom alebo iným orgánom verejnej správy,
- osobu, ktorá vykonávala pravidelnú pracovnú činnosť, ktorú považuje za svoje hlavné zamestnanie na základe **dohody o vykonaní práce (DVP)**,
- opatrovateľa, ktorý na základe rozhodnutia UPSVAR-u poskytuje starostlivosť ŤZP osobe alebo osobám a ktorý poberá za túto činnosť **príspevok na opatrovanie**
- pracovného asistenta, ktorý poskytuje pomoc občanom so zdravotným postihnutím (pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %) pri vykonávaní zamestnania a osobných potrieb počas pracovného času,
- osobného asistenta, ktorý poskytuje pomoc fyzickej osobe s ŤZP pri stanovených činnostiach, ktoré vykonáva,
- kňaza akéhokoľvek vierovyznania.

Osoba, ktorá súbežne vykonáva vlastnú profesionálnu prax a zároveň pracuje pre iného štátneho alebo súkromného zamestnávateľa (napr. lekár s vlastnou ambulanciou, ktorý zároveň pracuje ako zamestnanec v nemocnici) sa označí podľa samodefinovania, a to na základe najviac stráveného času.

Podnikateľ (spoločník firmy, živnostník, samostatne hospodáriaci roľník, slobodné povolanie) **so zamestnancami** (kód 2): osoby, ktoré zamestnávajú v rámci svojho podnikania ďalšie osoby - zamestnancov. Ide o osoby zapísané v obchodnom registri, v živnostenskom registri, osoby podnikajúce na základe zvláštnych predpisov (lekári, advokáti, znalci, audítori, umelci, atď.), osoby vykonávajúce poľnohospodársku činnosť podľa zvláštnych predpisov.

Podnikateľ (spoločník firmy, živnostník, samostatne hospodáriaci roľník, slobodné povolanie) **bez zamestnancov** (kód 3): osoby, ktoré nezamestnávajú v rámci svojho podnikania ďalšie

osoby - zamestnancov. Ide o osoby zapísané v obchodnom registri, v živnostenskom registri, osoby podnikajúce na základe zvláštnych predpisov (lekári, advokáti, znalci, audítori, umelci, atď.), osoby vykonávajúce poľnohospodársku činnosť podľa zvláštnych predpisov.

Vypomáhajúci (neplatený) člen domácnosti v rodinnom podniku (kód 4) - osoby, ktoré vypomáhajú inému členovi domácnosti udržiavať poľnohospodársku usadlosť alebo viesť inú podnikateľskú činnosť. Tieto osoby pracujú v rodinnom podniku alebo na rodinnej farme bez finančného ohodnotenia a žijú v tej istej domácnosti ako majiteľ podniku alebo farmy.

Patria sem napr.:

- syn alebo dcéra, ktorí vypomáhajú v rodinnom podniku svojich rodičov bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania,
- manželka, ktorá pomáha svojmu manželovi pri jeho podnikaní (napr. zabezpečuje zásobovanie) bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania.

Neplatená dobrovoľná práca vykonávaná **za účelom charity** sa sem **nezapočítava**.
Osoby, ktoré sa označia kódom 2 až 4, pokračujú na OTÁZKU E9!

OTÁZKA E4.

Zmluva na dobu neurčitú - pracovný pomer je dohodnutý na neurčitý čas, ak nebola v pracovnej zmluve výslovne určená doba jeho trvania alebo ak v pracovnej zmluve alebo pri jej zmene neboli splnené zákonné podmienky na uzatvorenie pracovného pomeru na určitú dobu. Pracovný pomer je uzatvorený na neurčitý čas aj vtedy, ak pracovný pomer na určitú dobu nebol dohodnutý písomne.

Zmluva na dobu určitú - pracovný pomer na určitú dobu možno dohodnúť, predĺžiť alebo opätovne dohodnúť najdlhšie na dva roky. Pracovný pomer na určitú dobu možno predĺžiť alebo opätovne dohodnúť v rámci dvoch rokov najviac dvakrát.

OTÁZKA E5.

V otázke je možné označiť viac možností. Cieľom otázky je zistiť, prečo zamestnanec pracuje bez zmluvy. V prípade, že ani jedna z uvedených možností neodráža tento dôvod, respondent označí kód 10 a dôvod uvedie.

OTÁZKA E6.

Ide o čistú súčasnú (poslednú) **mesačnú mzdu zo zamestnania** (v EUR). Zahŕňa aj platené nadčasy a provízie, ale nezahŕňa príjmy z investičných aktív, úspor, zásob a vlastníckych podielov.

Osobe na materskej dovolenke sa v mesačnej mzde zapíše „0“ !

V prípade, že má respondent aj príjem z hlavného zamestnania vyplácaný mimo výplatnej pásky tzv. na ruku, je potrebné ho uviesť, to isté platí aj v prípade, že má príjem bez zmluvy. Ak respondent **odmietne alebo nevie** uviesť súčasnú mesačnú mzdu, **okienka zostanú prázdne!**

OTÁZKA E7.

Cieľom otázky je zistiť dôvod, prečo respondent pracuje bez pracovnej zmluvy. Na túto otázku odpovedajú iba tí, ktorí uviedli sumu v otázke E6. v riadku „na ruku“.

OTÁZKA E8

Zodpovednosť **vedúceho** zahŕňa formálnu zodpovednosť za riadenie skupiny zamestnancov (iných ako zaučujúcich sa študentov), ktorých riadi priamo, t. j. preberá zodpovednosť za vykonanú prácu, prideluje úlohy podriadeným, kontroluje kvalitu vykonanej práce a pod.

OTÁZKA E9.

Predmetom záujmu je činnosť respondenta vo svojom hlavnom zamestnaní a nie činnosť podniku!

Slovným zápisom sa opíše čo **najpodrobnejšie práca**, ktorú **respondent vykonáva** (napr. predavač - v obchode, v stánku, cestovných lístkov a pod., úradník - v banke, v doprave, v cestovnej kancelárii a pod., učiteľ - základnej školy, jazykovej školy a pod.).

Opytovateľ **nekóduje zamestnanie** respondenta, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

OTÁZKA E10.

***Miestna (lokálna) jednotka** je podnik alebo časť podniku (napr. továreň, úrad, dielňa, sklad, obchod) situovaný v geograficky vymedzenom priestore, ktorý je určený adresou (napr. odštepny závod, továreň, prevádzkareň, hospodárske stredisko, pracovisko, depo, predajňa, stavba, stavenisko, výrobná, opravovňa, statok, baňa, nálezisko, lom). Na tomto mieste vykonáva jedna alebo viacero osôb činnosť pre jeden a ten istý podnik. To znamená, že podnik môže mať niekoľko miestnych jednotiek, ale miestna jednotka nemôže patriť ku viac ako jednému podniku.*

Slovným zápisom sa opíše hlavná činnosť lokálnej jednotky organizácie, podniku, v ktorom respondent pracuje.

Ak respondent pracuje na viacerých miestach alebo doma, za miestnu (lokálnu) jednotku sa považuje to miesto, z ktorého sa vydávajú inštrukcie alebo z ktorého je práca organizovaná. Opytovateľ **nekóduje hlavnú činnosť organizácie, podniku** respondenta, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

OTÁZKA E11.

Pod **pracoviskom** sa rozumie **miestna (lokálna) jednotka** (pozri definíciu miestnej (lokálnej) jednotky) v OTÁZKE E10.

Do počtu osôb pracujúcich v lokálnej jednotke sa zahŕňa **aj respondent.**

OTÁZKA E12.

Počet odpracovaných hodín by mal zodpovedať počtu hodín, ktoré osoba bežne odpracuje vo svojom hlavnom zamestnaní vrátane nadčasov (platených aj neplatených), avšak s vylúčením obedňajšej prestávky a času stráveného dochádzaním z miesta bydliska do práce a späť.

Do počtu odpracovaných hodín sa započítava aj práca doma. „Práca doma“ však **nezahŕňa** prípady, keď zamestnanec prácu, ktorú by mal na základe dohodnutých pracovných podmienok vykonávať na pracovisku, vykonáva doma z dôvodu nedostatku času a pod. Prácu doma si môžu do počtu odpracovaných hodín zahrnúť aj podnikatelia a samostatne zárobkovo činné osoby (napr. vedenie účtovníctva a pod.).

V prípade učiteľov by sa za odpracované hodiny mali považovať hodiny výučby a prípravy triedy, štúdiá, výskumu, rovnako i hodiny povinnej prítomnosti učiteľa v príslušnom centre vzdelávania.

OTÁZKA E13.

Označí sa **len jedna možnosť** na základe najvyššej priority.

Invalidita (kód 2) - tento dôvod sa označí, ak ide o osobu s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom, ktorá má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

OTÁZKA E14.

Zmena zamestnania u zamestnanca znamená, že **zmenil zamestnávateľa**, došlo ku zmene pracovnej zmluvy s tým istým zamestnávateľom alebo nastali situácie ako prepustenie pre nadbytočnosť, zamestnávateľ ukončil činnosť, skorší odchod do dôchodku a pod.

U samostatne zárobkovo činných osôb sa za zmenu práce považuje zmena charakteru vykonávanej aktivity (alebo prechod medzi statusom zamestnanca na samostatne zárobkovo činnú osobu). Ukončenie jednej pracovnej zmluvy a začatie novej, neznamená pre samostatne zárobkovo činné osoby zmenu práce.

Ak respondent **nezmenil zamestnanie** (napr. pracujúci starobný dôchodca) za predchádzajúci rok (kód 2), pokračuje sa **OTÁZKOU H1. (H. Príjem zo zamestnania)!**

OTÁZKA E15.

Na túto otázku odpovedajú iba tí, ktorí označili v otázke E14. kód 1.

Pod lepšou prácou (kód 1) sa rozumie lepší plat/mzda, lepšie pracovné podmienky, kratší čas strávený dochádzaním do práce.

Situácie ako prepustenie pre nadbytočnosť, zamestnávateľ ukončil činnosť alebo skorší odchod do dôchodku, ktorý bol zapríčinený ekonomickými faktormi (problémy na trhu práce, ťažkosti v špecifických oblastiach ekonomiky a pod.) sa označia - **kódom 3**.

Ukončenie práce **z iných dôvodov** (kód 7) - ak sa žiadny **z kódov 1 až 6** nedá použiť, vrátane prípadu, keď osoba rezignovala zo svojho zamestnania z dôvodov napr. osobná nespokojnosť, odchod do dôchodku v normálnom veku alebo „z vlastného rozhodnutia“, z dôvodu osobného zdravia a pod..

Po vyplnení OTÁZKY E15. sa pokračuje **OTÁZKOU H1. (H. Príjem zo zamestnania)!**

SEKCIA 4.

F. VŠEOBECNÉ OTÁZKY O PRÁCI

Otázka sa týka osôb, ktoré v súčasnosti nepracujú, t.j. v otázke D4 uviedli kód 5 a vyššie.

OTÁZKA F1.

Zisťuje sa, či aj napriek tomu, že túto sekciu vypĺňajú iba osoby, ktoré v súčasnosti nepracujú, respondent vykonával za posledné 4 týždne akúkoľvek prácu za finančnú odmenu. To či bola alebo nebola táto práca vykonávaná napr. na základe zmluvy alebo dohody o vykonaní práce nie je smerodajné. **Ak respondent označí kód 2 (nie) pokračuje na otázku F5.**

OTÁZKA F2.

Vypĺňajú iba tí, ktorí v otázke F1 označili kód 1 (áno). Zisťuje sa právny základ vykonávanej práce.

OTÁZKA F3.

V otázke je možné označiť viac možností. Cieľom otázky je zistiť, prečo respondent pracoval bez zmluvy alebo dohody o vykonaní práce. V prípade, že ani jedna z uvedených možností neodráža tento dôvod, respondent označí kód 10 a dôvod uvedie.

OTÁZKA F4.

Uvádza sa čistá mesačná suma odmeny za vykonanú prácu.

OTÁZKA F5.

Odpoveď bude „**áno**“ (kód 1), ak si osoba **aktívne** hľadala prácu počas predchádzajúcich štyroch týždňov (bola v kontakte s príslušným úradom práce, so sprostredkovateľskými agentúrami, priamo oslovila zamestnávateľa, zúčastňovala sa pracovných pohovorov, informovala sa o pracovných ponukách medzi priateľmi a pod.).

Vzdelávanie a školenie sa nepovažujú za hľadanie práce, označí sa **kód 2**.

OTÁZKA F6.

Schopnosť nástupu do zamestnania znamená, že ak by si našiel respondent prácu, bol by schopný začať pracovať v priebehu 2 týždňov.

Ak si respondent už našiel prácu, ktorá sa začne neskôr, t.j. v priebehu obdobia 3 mesiacov, označí sa „**áno**“ (kód 1).

OTÁZKA F7.

Zisťuje sa, či v prípade ponuky nejakého zamestnania túto ponuku respondent odmietol.

V prípade viacerých dôvodov je možné uviesť viac odpovedí.

Ak **nenastala taká situácia**, uvedie sa **kód 99** - Netýka sa (nenastala taká situácia).

OTÁZKA F8.

Zisťuje sa, či osoba niekedy pracovala v zamestnaní alebo podnikala na plný alebo kratší pracovný čas **najmenej 6 mesiacov**.

Prázdninové práce študentov a akákoľvek vykonávaná **príležitostná práca sa nezahŕňa**, označí sa **kód 2** a pokračuje sa **OTÁZKOU K1. (K. Iné príjmy)**. Berie sa do úvahy len práca, ktorá bola vykonávaná ako pravidelná činnosť v trvaní aspoň 6 po sebe nasledujúcich mesiacov, vtedy sa označí **kód 1** a pokračuje **na sekciu G**.

SEKCIA 4. G. PRVÉ A POSLEDNÉ HLAVNÉ ZAMESTNANIE

OTÁZKA G1.

*Za **prvé zamestnanie** sa obvykle považuje zamestnanie s dobou trvania **najmenej 6 súvislých mesiacov**, t.j. také zamestnanie, ktoré nebolo v priebehu 6 mesiacov ukončené obdobím, kedy by sa respondent stal nezamestnaným alebo nebolo prerušené iným zamestnaním.*

Príležitostné práce vykonávané počas návštevy školy alebo štúdia sa nezahŕňajú.

Ak osoba začne svoje **pravidelné zamestnanie počas štúdia**, táto práca sa považuje za **prvé zamestnanie**. Ak však ide o občasné práce alebo práce vykonávané počas prázdnin, po ukončení ktorých sa respondent vrátil späť do vzdelávacieho systému - tieto sa nepovažujú za prvé zamestnanie.

OTÁZKA G2.

Zapíše sa **počet odpracovaných rokov**, pričom sa započíta aj obdobie, keď bol respondent napr. na materskej dovolenke, rodičovskej dovolenke (ak bola osoba v pracovnoprávnom pomere), na základnej vojenskej alebo civilnej službe, práceneschopný z dôvodu choroby (úrazu) alebo mal obmedzenú prácu (ekonomické alebo technické príčiny).

OTÁZKA G3.

Zamestnanec (kód 1) - osoba, ktorá pracuje pre štátneho alebo súkromného zamestnávateľa a poberá odmenu za prácu vo forme mzdy, platu, príspevkov, prémie, odmien na základe dosiahnutých výsledkov alebo platby v naturáliách. Za zamestnanca považujeme:

- rodinného príslušníka pracujúceho v rodinnom podniku **na základe riadnej pracovnej zmluvy**, ak za vykonanú prácu dostáva **pravidelný peňažný príjem**,
- osobu, ktorá **opatruje deti, starých a odkázaných občanov** na základe dohody s miestnym úradom alebo iným orgánom verejnej správy,
- osobu, ktorá vykonávala pravidelnú pracovnú činnosť, ktorú považuje za svoje hlavné zamestnanie na základe **dohody o vykonaní práce (DVP)**,
- opatrovateľa, ktorý na základe rozhodnutia UPSVAR-u poskytuje starostlivosť ŤZP osobe alebo osobám a ktorý poberá za túto činnosť **príspevok na opatrovanie**
- pracovného asistenta, ktorý poskytuje pomoc občanom so zdravotným postihnutím (pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %) pri vykonávaní zamestnania a osobných potrieb počas pracovného času,
- osobného asistenta, ktorý poskytuje pomoc fyzickej osobe s ŤZP pri stanovených činnostiach, ktoré vykonáva,
- kňaza akéhokoľvek vierovyznania.

Osoba, ktorá súbežne vykonáva vlastnú profesionálnu prax a zároveň pracuje pre iného štátneho alebo súkromného zamestnávateľa (napr. lekár s vlastnou ambulanciou, ktorý zároveň pracuje ako zamestnanec v nemocnici) sa označí podľa samodefinovania, a to na základe najviac stráveného času.

Podnikateľ (spoločník firmy, živnostník, samostatne hospodáriaci roľník, slobodné povolanie) **so zamestnancami** (kód 2): osoby, ktoré zamestnávajú v rámci svojho podnikania ďalšie osoby - zamestnancov. Ide o osoby zapísané v obchodnom registri, v živnostenskom registri, osoby podnikajúce na základe zvláštnych predpisov (lekári, advokáti, znalci, audítori, umelci, atď.), osoby vykonávajúce poľnohospodársku činnosť podľa zvláštnych predpisov.

Podnikateľ (spoločník firmy, živnostník, samostatne hospodáriaci roľník, slobodné povolanie) **bez zamestnancov** (kód 3): osoby, ktoré nezamestnávajú v rámci svojho podnikania ďalšie osoby - zamestnancov. Ide o osoby zapísané v obchodnom registri, v živnostenskom registri, osoby podnikajúce na základe zvláštnych predpisov (lekári, advokáti, znalci, audítori, umelci, atď.), osoby vykonávajúce poľnohospodársku činnosť podľa zvláštnych predpisov.

Vypomáhajúci (neplatený) člen domácnosti v rodinnom podniku (kód 4) - osoby, ktoré vypomáhajú inému členovi domácnosti udržiavať poľnohospodársku usadlosť alebo viesť inú podnikateľskú činnosť. Tieto osoby pracujú v rodinnom podniku alebo na rodinnej farme bez finančného ohodnotenia a žijú v tej istej domácnosti ako majiteľ podniku alebo farmy.

Patria sem napr.:

- syn alebo dcéra, ktorí vypomáhajú v rodinnom podniku svojich rodičov bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania,
- manželka, ktorá pomáha svojmu manželovi pri jeho podnikaní (napr. zabezpečuje zásobovanie) bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania.

Neplatená dobrovoľná práca vykonávaná za účelom charity sa sem nezapočítava.

Osoby, ktoré sa označia kódom 2 až 4, pokračujú OTÁZKOU G5. !

OTÁZKA G4.

Zodpovednosť **vedúceho** zahŕňa formálnu zodpovednosť za riadenie skupiny zamestnancov (iných ako zaučujúcich sa študentov), ktorých riadi priamo, t.j. preberá zodpovednosť za vykonanú prácu, prideluje úlohy podriadeným, kontroluje kvalitu vykonanej práce a pod.

OTÁZKA G5.

Predmetom záujmu je činnosť respondenta vo svojom hlavnom zamestnaní a nie činnosť podniku!

Slovným zápisom sa opíše čo **najpodrobnejšie** práca, ktorú respondent vykonával (napr. predavač - v obchode, v stánku, cestovných lístkov a pod., úradník - v banke, v doprave, v cestovnej kancelárii a pod., učiteľ - základnej školy, jazykovej školy a pod.).

Opytovateľ **nekóduje zamestnanie** respondenta, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

OTÁZKA G6.

Miestna (lokálna) jednotka je podnik alebo časť podniku (napr. továreň, úrad, dielňa, sklad, obchod) situovaný v geograficky vymedzenom priestore, ktorý je určený adresou (napr. odštepny závod, továreň, prevádzkareň, hospodárske stredisko, pracovisko, depo, predajňa, stavba, stavenisko, výrobná, opravovňa, statok, baňa, nálezisko, lom). Na tomto mieste vykonáva jedna alebo viacero osôb činnosť pre jeden a ten istý podnik. To znamená, že podnik môže mať niekoľko miestnych jednotiek, ale miestna jednotka nemôže patriť ku viac ako jednému podniku.

Slovným zápisom sa opíše hlavná činnosť lokálnej jednotky organizácie, podniku, v ktorom respondent pracoval.

Ak respondent pracoval na viacerých miestach alebo doma, za miestnu (lokálnu) jednotku sa považuje to miesto, z ktorého sa vydávali inštrukcie alebo z ktorého bola práca organizovaná.

Opytovateľ **nekóduje hlavnú činnosť organizácie, podniku** respondenta, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

SEKCIA 5.

PRÍJMY ZA POSLEDNÝCH 12 MESIACOV (H. - N.)

Otázky týkajúce sa **príjmov** patria v štatistických zisťovaniach medzi najproblematickejšie z hľadiska odpovedí respondentov. Preto je potrebné pri kladení otázok postupovať veľmi taktne, ale zároveň je nevyhnutné presvedčiť respondenta, že tieto údaje patria medzi najdôležitejšie pre hodnotenie životných podmienok a sociálnej situácie domácností.

Je vhodné pri získavaní údajov o príjmoch požiadať respondenta, aby pri **ich poskytovaní vychádzal z príslušných dokladov**, ako sú napr. výplatná páska, daňové priznanie, účtovná uzávierka a iné zodpovedajúce dokumenty.

H. PRÍJEM ZO ZAMESTNANIA

Na všetky otázky, ktoré sa vzťahujú na obdobie posledných 12 mesiacov sa pre zjednodušenie môžeme pýtať obdobím, napríklad: „od minulého leta“.

OTÁZKA H1.

Príjem zo zamestnania (peňažný, nepeňažný) vyplňajú osoby, ktoré vykonávajú činnosť na základe pracovno-právneho vzťahu (resp. štátnozamestnaneckého, služobného a členského pomeru) a je im za prácu vyplácaná odmena vo forme mzdy, platu, odmeny za výkon funkcie a iných druhov odmien, ktoré sú považované za príjem zo závislej činnosti. Príjem na základe **Dohody sa sem nezahŕňa** - zapisuje sa v **OTÁZKE K1**. (K. Iné príjmy), riadok 2.

V prípade, ak osoba vykonáva činnosti na základe oprávnenia, osvedčenia alebo iného súhlasu príslušného orgánu a je zapísaná v zozname - registri, ktorý vedie príslušná komora,

resp. ministerstvo, za aké sa považuje napr. činnosť vykonávaná na základe živnosti, činnosť lekárov, právnikov, architektov, tlmočníkov a pod., takéto príjmy sa uvádzajú v module **J. Príjem z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti**.

Pri posudzovaní príjmov za prácu členov družstiev, spoločníkov a konateľov obchodných spoločností (napr. s.r.o., akciových spoločností a pod.) a komandistov komplementárnych spoločností **ako príjmov zo zamestnania**, je potrebné zvažovať existenciu určitého obchodno-záväzkového vzťahu (pracovná zmluva, spoločenská zmluva, mandátna zmluva a pod.) a predovšetkým to, či sú činnosti vykonávané na základe určitého oprávnenia.

Príklad:

Ak **má** napr. spoločník s.r.o. s obchodnou spoločnosťou uzatvorenú **pracovnú zmluvu** a dosahuje príjem na základe tejto zmluvy, takto získaný príjem sa považuje za príjem zo zamestnania. Ak **pracovnú zmluvu** uzatvorenú **nemá** a za prácu, ktorú pre spoločnosť vykonáva, **poberá odmenu**, považovanú za príjem zo závislej činnosti, takýto príjem sa bude považovať za príjem zo zamestnania. V prípade, že **nemá** so spoločnosťou uzatvorenú **pracovnú zmluvu** a za výkon činnosti **nepoberá žiadnu odmenu**, ale na základe majetkovej účasti na spoločnosti mu prináleží podiel na zisku vyplatený obchodnou spoločnosťou zo zisku po zdanení, tento sa zaznamenáva v module **J. Príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti**.

OTÁZKA H2.

Celková mzda pozostáva zo **základnej mzdy/platu a ostatných peňažných položiek mzdy:**

- mzda za prácu nadčas,
- príplatky k mzde a platu a mzdové zvýhodnenia (za prácu nadčas, za sviatkov, za nočnú prácu, za prácu v sťaženom a zdraví škodlivom pracovnom prostredí, doplatky mzdy pri preradení a pod.),
- prémie, odmeny rôzneho druhu (vrátane jubilejných a pri príležitosti výročia, odmeny za vynálezy)
- 13. a 14. plat
- náhrady mzdy a platu (za neodpracovaný čas - za dovolenku, za sviatkov, pri prekážkach v práci),
- odchodné, odstupné,
- príspevky zo sociálneho fondu,
- náhrada za pracovnú pohotovosť.

Iné peňažné položky nad rámec mzdy:

- podiely na zisku vyplácané zamestnancom,
- platby do programu sporenia,
- zamestnanecké obligácie, tantiémy (podiel členov predstavenstva a členov dozornej rady akciovej spoločnosti),
- plnenia poskytované zamestnávateľom zo zisku po ich zdanení,
- sprepítané, obslužné (v kasínach) a iné peňažné platby od zamestnávateľa.

V OTÁZKE H2. respondent uvedie čistú mesačnú mzdu za posledných 12 mesiacov a v stĺpci 2 je potrebné uviesť počet mesiacov poberania mzdy.

Ak respondent nevie uviesť žiadnu sumu mzdy zo zamestnania, ale **vie uviesť aspoň interval**, v ktorom sa jeho mzda nachádzala, tak v otázke H2. označte v stĺpci 2 počet mesiacov poberania a pokračuje sa na OTÁZKU H3.

Ak respondent **odmietne** uviesť sumu mzdy, okienka **zostávajú prázde!**

OTÁZKA H3.

Ak respondent **nevie** uviesť v OTÁZKE H2. sumu mzdy zo zamestnania, opytovateľ na základe jeho odpovede označí príslušný interval, kde sa nachádzala respondentova priemerná mesačná mzda zo zamestnania za posledných 12 mesiacov.

J. PRÍJEM Z PODNIKANIA A Z INEJ SAMOSTATNEJ ZÁROBKOVEJ ČINNOSTI

OTÁZKA J1.

Za podnikateľa a samostatne zárobkovo činnú osobu (SZČO) sa považuje osoba, ktorá vykonáva tieto činnosti na základe určitého oprávnenia, osvedčenia alebo iného súhlasu príslušného orgánu a je zapísaná v zozname - registri, ktorý vedie príslušná komora, resp. ministerstvo.

 Za **príjem z podnikania** sa považujú podiely na zisku vyplácané obchodnou spoločnosťou zo zisku po zdanení, ktoré sú spoločníkom obchodnej spoločnosti (napr. s.r.o.) vyplácané na základe ich majetkovej účasti v obchodnej spoločnosti.

Príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti (SZČ) vyplňajú osoby, ktoré majú príjem z nižšie uvádzaných činností a vyplňajú daňové priznanie typu B:

- a) z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva,
- b) zo živnosti,
- c) z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov, (napr. príjmy lekárov, lekárnikov, advokátov, komerčných právnikov, notárov, overovateľov a daňových poradcov, burzových dohodcov, autorizovaných architektov a autorizovaných stavebných inžinierov a iné). Poskytovatelia týchto činností musia byť zapísaní v zozname – registri, ktorý vedie príslušná komora, resp. ministerstvo,
- d) podiel na zisku spoločníkov v.o.s a komplementárov komanditnej spoločnosti,
- e) z použitia alebo poskytnutia práv z priemyselného alebo z iného duševného vlastníctva vrátane autorských práv a práv súvisiacich s autorským právom, a to vrátane príjmov z vydávania, rozmnožovania a rozširovania literárnych a iných diel na vlastné náklady, vrátane autorských honorárov, honorárov za vynálezy, literárne diela a pod.,
- f) z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním,
- g) znalcov a tlmočníkov za činnosť podľa osobitného predpisu.

OTÁZKA J2.

Pýtame sa, aký bol respondentov čistý peňažný príspevok z jeho podnikateľskej činnosti, ktorý použil na súkromné účely v rámci domácnosti za posledných 12 mesiacov.

V OTÁZKE J2. respondent uvedie čistý mesačný príspevok za posledných 12 mesiacov a počet mesiacov prispievania do domácnosti.

Ak respondent **nevie uviesť žiadnu sumu**, ale vie uviesť aspoň interval, v ktorom sa jeho príspevky do domácnosti nachádzali, tak v otázke **J2.** označte počet mesiacov prispievania v stĺpci 2 a pokračuje sa na OTÁZKU J3.

Ak respondent **odmietne** uviesť sumu príspevkov, okienka **zostávajú prázde!**

OTÁZKA J3.

Ak respondent **nevie** uviesť v OTÁZKE J2. sumu príspevkov z podnikania do domácnosti, opytovateľ na základe jeho odpovede označí príslušný interval.

K. INÉ PRÍJMY

OTÁZKA K1.

Príjmy z príležitostných činností (riadok 1) - zahŕňajú príjmy z príležitostnej poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, z príležitostnej domácej samovýroby, z predaja poľnohospodárskych výrobkov a pod.

Za príjem z príležitostných činností sa považuje aj príjem z takej činnosti, ktorú osoba vykonáva bez živnostenského oprávnenia, ale na jej výkon sa toto oprávnenie vyžaduje.

Príjmy na základe dohody (riadok 2) - patria sem príjmy dosiahnuté na základe dohody o vykonaní práce, na základe dohody o pracovnej činnosti a na základe dohody o brigádnickej práci študentov.

Príjmy zo zahraničia (riadok 3) - patria sem iné príjmy zo **zahraničia**.

Avšak **nepatria sem príjmy zo zamestnania v zahraničí** (zapíše sa v module H. PRÍJEM ZO ZAMESTNANIA), **príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti v zahraničí** (zapíše sa v module J. PRÍJEM Z PODNIKANIA A Z INEJ SAMOSTATNEJ ZÁROBKOVEJ ČINNOSTI) a tiež **dôchodok zo zahraničia** (zapíše sa do modulu M. SOCIÁLNE DÁVKY).

Ostatné príjmy (riadok 4) - patria sem príjmy z predaja hnutelných vecí, z prevodu vlastníctva nehnuteľností, zo športových súťaží, z výhier, **diéty kamionistov** a iné.

L. DÔCHODKOVÉ SPORENIE

OTÁZKA L1.

Vstup do druhého piliera pre osoby mladšie ako 40 rokov je **dobrovoľný**, po vstupe do tohto piliera sa starobné dôchodkové sporenie stáva povinné. *Nepýtame sa na III.pilier, ktorý je úplne dobrovoľný aj po vstupe a prispieva aj zamestnávateľ.*

M. SOCIÁLNE DÁVKY

Otázky M1 a M2 nadväzujú na otázku o výške pomoci v hmotnej núdzi na úrovni celej domácnosti v dotazníku B. V tejto časti osoba sama za seba povie, na aké dávky mala nárok. Opytovateľ sa ubezpečí, že ich výška už bola zahrnutá v sume na celú domácnosť.

OTÁZKA M1.

Respondent označí, či počas posledných 12 mesiacov poberal aktivačný alebo ochranný príspevok a koľko mesiacov počas tohto obdobia.

- a) **aktivačný príspevok** - aktivačný príspevok je určený na podporu nadobudnutia a prehĺbenia vedomostí, zručností a návykov zvyšujúcich možnosti uplatnenia na trhu práce. **Výška príspevku v roku 2024 je 86,80 EUR mesačne, v roku 2025 88,40 EUR.**

Poskytuje sa členovi domácnosti, ktorý:

1. má príjem zo zamestnania najmenej vo výške minimálnej mesačnej mzdy,
2. je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie a:
 - o externe študuje na strednej alebo vysokej škole,
 - o zúčastňuje sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce,
 - o vykonáva aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo samosprávny kraj v rozsahu 64 až 80 hodín mesačne,
 - o vykonáva dobrovoľnícku činnosť v rozsahu 64 až 80 hodín mesačne; dobrovoľnícku činnosť však nie je možné vykonávať kdekoľvek, ale iba u subjektu, ktorý uzatvoril zmluvu s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny,
 - o ktorému sa vypláca rodičovský príspevok a ktorý študuje na strednej alebo vysokej škole,
 - o vykonáva dobrovoľnú vojenskú prípravu.

Menšie služby slúžia na zlepšenie ekonomických, sociálnych a kultúrnych podmienok obce, životného prostredia a pod. Vykonávajú sa na základe dohody, ktorú občan uzatvorí s obcou alebo samosprávnym krajom. V dohode sa stanoví, čo bude náplňou jeho práce a za akých podmienok. Obec a samosprávny kraj sú povinné dohliadať na to, ako sa služby realizujú. Kontrolovať osoby priamo na mieste je oprávnený aj úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.

Aktivačný príspevok z dôvodu vykonávania menších obecných služieb je možné poberať najviac 18 mesiacov.

Na poberanie aktivačného príspevku je potrebné vykonávať menšie obecné služby alebo dobrovoľnícku činnosť v rozsahu aspoň 64 hodín mesačne.

Na aktivačný príspevok teda **nemá nárok ten, kto tieto služby vykonáva v menšom rozsahu (napríklad 32 hodín, ktoré sú podmienkou vyplácania základnej dávky v hmotnej núdzi).**

d) ochranný príspevok - je určený na zabezpečenie osobných výdavkov člena domácnosti, ktorý nemá možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Ochranný príspevok za každého člena domácností môže byť **86,80 EUR mesačne (v roku 2024)**/ v roku 2025 **88,40 EUR (osoba dosiahla dôchodkový vek).**

Pozn.: Ochranný príspevok a aktivačný príspevok pri jednej osobe nemôžu byť uvedené súčasne, vzájomne sa vylučujú. Za 12 mesiacov teda ich súčet môže byť maximálne 12.

OTÁZKA M2.

Osobitný príspevok - je určený pre dlhodobu nezamestnaných, ktorí **pred nástupom do zamestnania** poberali (alebo boli spoluposudzovaní) pomoc v hmotnej núdzi **minimálne 1 mesiac a začali pracovať**.

Podmienkou je, aby ich príjem z práce bol najmenej vo výške minimálnej mzdy a najviac vo výške dvojnásobku minimálnej mzdy. **Osobitný príspevok sa poskytuje príjemcovi, ktorému sa poskytuje alebo poskytovala pomoc v hmotnej núdzi minimálne 1 mesiac. Ak osobitný príspevok patrí za člena domácnosti, ktorý s príjemcom už netvorí spoločnú domácnosť, osobitný príspevok sa poskytuje tomuto členovi domácnosti.** Poberanie tohto príspevku môže mať súbeh s dávkou v hmotnej núdzi.

Osobitný príspevok sa poskytuje najviac 18 po sebe nasledujúcich mesiacov vo výške:

- **126,14 EUR** mesačne počas prvých 12 kalendárnych mesiacov a
- **63,07 EUR** mesačne ďalších 6 kalendárnych mesiacov.

OTÁZKA M3.

Dávka v nezamestnanosti - vyplní sa celková suma dávky v nezamestnanosti vyplatená respondentovi, ktorý je zaradený do evidencie nezamestnaných **maximálne za obdobie 6 mesiacov**. Nárok na dávku v nezamestnanosti majú **aj sezónni pracovníci** (t.j. osoby s pracovným pomerom uzavretým na dobu určitú), po splnení podmienky na dĺžku trvania poistenia v nezamestnanosti sa im dávka v nezamestnanosti vypláca **maximálne za obdobie 4 mesiacov**.

Do obdobia poistenia v nezamestnanosti na nárok na dávku v nezamestnanosti sa započítava aj obdobie prerušenia poistenia z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky.

Maximálna výška dávky v nezamestnanosti priznanej od 30. júna 2024 - pre nových žiadateľov: pri 31-dňovom kalendárnom mesiaci dosiahne **maximum 1 457,50 EUR** a v 30 dňovom mesiaci bude predstavovať **1 410,50 EUR**.

OTÁZKA M4.

Iné opakované peňažné dávky a príspevky

Patrí sem:

- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe - je určený uchádzačovi o zamestnanie **do 26 rokov veku** na úhradu jeho nevyhnutných osobných výdavkov spojených s vykonávaním absolventskej praxe. Absolventská prax sa vykonáva **v rozsahu 20 hodín týždenne po dobu najmenej 3 mesiace a najviac 6 mesiacov**. Výška príspevku je 65 % sumy životného minima, poskytovaná jednej plnoletej fyzickej osobe - od júla 2024 ide o sumu **178,09 EUR**/do júla 2024 to bola suma **174,77 EUR**,
- príspevok na služby pre rodiny s deťmi pre uchádzača o zamestnanie - poskytuje sa najviac vo výške **54 EUR** mesačne na jedno dieťa a na každé ďalšie dieťa najviac vo výške **42 EUR** počas trvania vzdelávania a prípravy uchádzača o zamestnanie pre trh práce, ak sa stará o dieťa pred začatím povinnej školskej dochádzky. **Tento príspevok sa poskytuje len jednému z rodičov**,
- príspevok na dochádzku za prácou - poskytuje sa na úhradu cestovných výdavkov na dopravu hromadnými dopravnými prostriedkami, najviac v sume **200 EUR**/ mesačne v závislosti od vzdialenosti miesta výkonu zamestnania od miesta trvalého pobytu alebo od miesta prechodného pobytu zamestnanca.
- výsluhový príspevok policajtom a profesionálnym vojakom,
- príspevok na úhradu cestovných nákladov pri sprostredkovaní zamestnania, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru u zamestnávateľa. Poskytuje sa vo výške 70% preukázaných cestovných výdavkov, **najviac 35 EUR mesačne**,
- príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie - príspevok vo výške sumy životného minima t.j **273,99 EUR** od 1.7.2024 sa poskytuje uchádzačovi o zamestnanie za účelom nadobudnutia pracovných návykov a praktických skúseností na vykonávanie pracovných činností u zamestnávateľa,
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby - uchádzačovi o zamestnanie je počas vykonávania dobrovoľníckej služby poskytovaný paušálny príspevok vo výške sumy životného minima **273,99 EUR** /od 1.7.2024.

- dávka počas vzdelávania a prípravy pre trh práce - poskytuje sa uchádzačovi o zamestnanie, ktorý sa zúčastňuje vzdelávania a prípravy pre trh práce počas obdobia najmenej jedného kalendárneho mesiaca vo výške sumy životného minima **273,99 EUR** /od 1.7.2024.

OTÁZKA M5.

Iné jednorazové peňažné príspevky

Patrí sem:

- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť - poskytuje sa na úhradu nákladov súvisiacich so samostatnou zárobkovou činnosťou uchádzačovi o zamestnanie vedenému v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej tri mesiace, ktorý začne a bude túto činnosť vykonávať nepretržite najmenej dva roky. Výška príspevku je závislá od celkovej ceny práce, typu regiónu oprávneného na poskytovanie štátnej pomoci a od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v okrese, v ktorom bude uchádzač vykonávať SZČ.
- príspevok na presťahovanie za prácou - poskytuje sa na náhradu časti preukázaných výdavkov súvisiacich s presťahovaním uchádzača o zamestnanie z miesta jeho trvalého pobytu v súvislosti so získaním zamestnania. Príspevok je **najviac 4 000 EUR** a v prípade, že sú nezamestnaní obaja manželia a presťahujú sa, príspevok môže byť až do **sumy 6 000 EUR**. Musí však ísť o trvalé presťahovanie sa o najmenej 70 kilometrov.
- kompensácia pri nadbytočnosti - finančná čiastka vyplácaná prepusteným bez vlastného zavinenia zamestnávateľom, ktorý ukončuje alebo znižuje svoje činnosti),
- náhrada mzdy pri neplatnej výpovedi od zamestnávateľa

OTÁZKA M6.

Ak je respondent poberateľom dvoch alebo **viacerých typov dôchodkov** (napr. je poberateľom starobného a vdovského dôchodku) a **nevie uviesť zvlášť ich sumu**, tak **celú sumu dôchodkov** uvedie v mesačnej čiastke, OTÁZKA M6., riadok 1 s príslušným počtom mesiacov poberania a v OTÁZKE M7., riadok 1 označí poberanie vdovského dôchodku možnosťou „Áno“ a zapíše počet mesiacov jeho poberania. *Ak je v jednej sume viacero dôchodkov, viacero typov dôchodkov, opytovateľ to vypíše do poznámky.*

Do riadku 1 patrí aj **rodičovský bonus** (rodičovský dôchodok delený 12-timi), ak bol vyplatený respondentovi v roku 2024. Pripočíta sa k sume starobného dôchodku.

Ak bol respondent poberateľom vyrovnávacieho príplatku k starobnému dôchodku je potrebné, aby sa celková suma dôchodku, vrátane príplatku uviedla v Mesačnej čiastke 1.

(Od 1. januára 2016 bola zavedená dôchodková dávka poskytovaná zo starobného poistenia - a to vyrovnávací príplatok. Jej účelom je kompenzovať negatívne dôsledky rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ČSFR) na dôchodky niektorých poistencov.)

Nárok na predčasný starobný dôchodok vzniká, ak je odpracovaných minimálne **15 rokov**, navyše jeho suma musí byť vyššia ako **1,6-násobok sumy životného minima** pre jednu

plnoletú fyzickú osobu, teda **438,38 EUR** mesačne (do 30.6. 2024 - **430,30 EUR mesačne**) a doba do riadnej starobnej penzie nesmie byť viac ako dva roky.

Od 1. júla 2015 sa zaviedol **minimálny dôchodok** (od 1.10. 2023 do 31.12.2024 - **389,90 EUR**). Účelom minimálneho dôchodku je zabezpečiť poistencovi dôchodkový príjem na takej úrovni, aby nebol odkázaný na pomoc v hmotnej núdzi. Táto suma sa vzťahuje na minimálne 30 rokov dôchodkového poistenia.

Nárok na zvýšenie dôchodku na minimálny dôchodok má poberateľ:

- starobného dôchodku (aj keď bol predtým priznaný ako predčasný starobný dôchodok) alebo
- invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku.

Iné opakované peňažné dávky (riadok 4)

Patrí sem:

- príplatok k dôchodku sudcu a prísediaceho prokurátora, príslušníka Hasičského a záchranného zboru, príplatok za štátnu službu k dôchodku,
- náhrada za stratu na výsluhovom dôchodku policajta a profesionálneho vojaka,
- ďalšie opakované peňažné dávky poskytované respondentovi obcou, neziskovými organizáciami, príp. ďalšími subjektami v prípade mimoriadnej a nepriaznivej sociálnej situácie.

Do Iných opakovaných peňažných dávok sa započítajú **aj dôchodky**, ako napr. dôchodok manželky, sociálny dôchodok, dôchodok ako jediný zdroj príjmu.

Iné jednorazové peňažné dávky a príspevky (riadok 5)

Patrí sem:

- jednorazový príspevok vyplatený obcou, neziskovou organizáciou alebo iným subjektom,
- 13. dôchodok.

Nárok na 13. dôchodok a jeho výplatu v decembri 2024 bude mať poberateľ dôchodku, ktorý má v decembri 2024 nárok na výplatu starobného, predčasného starobného, invalidného, vdovského, vdoveckého, sirotského alebo sociálneho dôchodku. Sumy 13. dôchodku budú predstavovať priemerné mesačné sumy jednotlivých druhov dôchodkov vykázané Sociálnou poisťovňou za kalendárny rok 2023. Ak bude priemerná suma daného druhu dôchodku nižšia ako 300 eur, suma 13. dôchodku bude vo výške 300 eur. Sumy 13. dôchodku podľa jednotlivých druhov dôchodkových dávok dokumentuje nasledovná tabuľka:

Druh dôchodku	Suma 13. dôchodku/EUR
starobný, invalidný po dovŕšení dôchodkového veku	606,30
predčasný starobný	606,30
invalidný do 70%	300,00*
invalidný nad 70%, sociálny	493,80
vdovský	339,00
vdovecký	300,00*
sirotský	300,00*

*garantovaná minimálna suma 13. dôchodku

Suma 13. dôchodku sa podľa druhu poberaného dôchodku zapíše do riadku - Iné jednorazové peňažné dávky a príspevky v OTÁZKE N6. (riadok 5), OTÁZKE N7. (riadok 5) alebo N9. (riadok 7). Ak respondent poberá viac druhov dôchodkov, tak sa 13.dôchodok uvedie len raz - na príslušnom riadku u jedného z poberaných dôchodkov.

Maximálna výška 13. dôchodku v roku 2024 bola 606,30 EUR.

13. dôchodok bol vyplatený každému dôchodcovi – minimálne vo výške 300 EUR

Suma 13. dôchodku sa podľa druhu poberaného dôchodku zapíše do riadku - Iné jednorazové peňažné dávky a príspevky v OTÁZKE M6. (riadok 5), OTÁZKE M7. (riadok 5) alebo M9. (riadok 7). Ak respondent poberá viac druhov dôchodkov, tak **13ty dôchodok uvedie len raz** - na príslušnom riadku u jedného z poberaných dôchodkov.

OTÁZKA M7.

Iné opakované peňažné dávky (riadok 3)

Ide o pozostalostnú úrazovú rentu a náhradu nákladov na výživu pozostalých.

Príspevok na pohreb (riadok 4)

- štát prispieva touto štátnou sociálnou dávkou na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomretého. Výška príspevku je v roku 2024 **79,67 EUR**.

Iné jednorazové peňažné dávky (riadok 5)

Patrí sem:

- jednorazové odškodnenie aj pre pozostalých po policajtovi alebo profesionálnom vojakovi, ktorým mohlo byť tiež vyplatené úmrtné,
- náhradu účelne vynaložených nákladov spojených s liečením (pri úmrtí policajta, profesionálneho vojaka alebo vojaka prípravnej služby),
- 13. dôchodok.

OTÁZKA M8.

Nemocenské (PN) (riadok 1) - zahŕňa nemocenské **vyplácané Sociálnou poisťovňou** (od 11. kalendárneho dňa práceneschopnosti), **nie vyplácané zamestnávateľom**. V prípade, že práceneschopnosť trvala viac ako 10 dní ale menej ako mesiac, do počtu mesiacov sa zapíše 1 mesiac.

Ošetrovné (riadok 2) - zahŕňa sumu ošetrovného, ktoré sa vypláca z dôvodu osobného a celodenného ošetrovania chorého dieťaťa, chorého manžela, chorej manželky, chorého rodiča alebo chorého rodiča manžela (manželky). Poskytuje sa aj z dôvodu osobnej a celodennej starostlivosti o zdravé dieťa do desiatich rokov jeho veku.

Iné peňažné dávky (riadok 3)

Patrí sem:

- úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, rehabilitačné, rekvalifikačné,
- náhrada za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením (v dôsledku pracovného úrazu, choroby z povolania - patrí aj policajtom a profesionálnym vojakom),
- príplatok k nemocenskému a ošetrovnému sudcu, prísediaceho, prokurátora, príslušníka Hasičského a záchranného zboru,

- náhrada za stratu na služobnom plate policajtovi a náhrada za stratu na služobnom príjme profesionálnemu vojakovi a jednorazové mimoriadne odškodnenie (vojakovi prípravnej služby).

OTÁZKA M9.

Pod **invaliditou** sa rozumie dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav, keď človeku poklesne schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %.

Na invalidný dôchodok má občan nárok, ak je invalidný, má potrebný počet rokov obdobia poistenia a nepoberá predčasný starobný dôchodok alebo nemá nárok na poberanie starobného dôchodku.

Peňažné príspevky na zvýšené výdavky (riadok 2)

Patrí sem peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov (vyplácaný mesačne) na:

- na diétne stravovanie:

Peňažný príspevok na diétne stravovanie	do 30.6. 2024	od 1.7. 2024
pre choroby a poruchy uvedené v I. skupine	49,91 EUR	50,86 EUR
pre choroby a poruchy uvedené v II. skupine	24,96 EUR	25,43 EUR
pre choroby a poruchy uvedené v III. skupine prílohy č.5 zákona č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov	14,98 EUR	15,27 EUR

- a na ostatné výdavky

Peňažný príspevok na ostatné výdavky	do 30.6. 2024	od 1.7. 2024
súvisiaci s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi, bytového zariadenia	24,96 EUR	25,43 EUR
súvisiaci so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla	44,91 EUR	45,76 EUR
súvisiaci so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom	59,88 EUR	61,02 EUR

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu (riadok 3)

Patrí sem:

- peňažný príspevok **na prepravu** (je možné ho poskytnúť mesačne najviac vo výške 51,02 % sumy životného minima v sume **137,19 EUR** do 30.06. 2024 a od 1.7.2024 **139,79 EUR** pre jednu plnoletú fyzickú osobu) a peňažný príspevok **na osobnú asistenciu**.

Osobná asistencia je určená pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím a je zameraná na zmiernenie a prekonanie znevýhodnenia v prístupe k veciam osobnej potreby a k stavbám občianskeho vybavenia, na umožnenie styku so spoločenským prostredím a pod..

Tento príspevok sa **vypláca mesačne** na základe predloženého výkazu o odpracovaných hodinách - sadzba za 1 hod. osobnej asistencie je **5,83 EUR v roku 2024**.

Iné opakované peňažné dávky (riadok 4)

Patrí sem:

- príspevok na činnosť pracovného asistenta (zamestnanec alebo fyzická osoba, ktorí poskytujú pomoc znevýhodnenému uchádzačovi o zamestnanie, ktorý je občanom so zdravotným postihnutím, pri zapracovaní alebo pomoc pri príprave na pracovné

uplatnenie občana so zdravotným postihnutím). Príspevok sa poskytuje mesačne najmenej **vo výške 41 %** a najviac **vo výške 70 % celkovej ceny práce** vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR (od 1. 1. 2024 je výška príspevku od **772,28 EUR/mesiac a maximálne do 1 318,53 EUR/mesiac**)

- prípadné ďalšie opakované dávky poskytované obcou, neziskovými organizáciami, prípadne inými subjektami.

Príspevok na opatrovanie (riadok 5) - môže byť priznaný osobe (zväčša je to rodinný príslušník), ktorá sa stará o invalidné dieťa, ale i dospelú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím. Príspevok je možné priznať pri opatrovaní osoby s ťažkým zdravotným postihnutím staršej ako 6 rokov. Príspevok sa poskytuje mesačne **v maximálnych výškach** nasledovne:

Peňažný príspevok na opatrovanie <i>- jeho mesačné výšky rozdelené podľa opatrovateľa, počtu opatrovaných a rozsahu opatrovania:</i>	do 30.6.2024	od 1.7.2024
1. Ak opatruje fyzická osoba v produktívnom veku		
a) - opatruje jednu fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím (FO s ŤZP)	569,00 EUR	615,50 EUR
b) - opatruje dve a viac FO s ŤZP	756,80 EUR	818,60 EUR
2. Ak opatruje fyzická osoba, ktorá poberá niektorú zo zákonom stanovených dôchodkových dávok		
a) - opatruje jednu fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím FO s ŤZP	426,75 EUR	615,50 EUR
b) - opatruje dve alebo viac FO s ŤZP	567,60 EUR	818,60 EUR

Osoba s ŤZP = osoba s ťažkým zdravotným postihnutím

Sumy peňažných príspevkov **je možné zvýšiť o 100 EUR** mesačne, ak:

- je opatrovanou osobou s ŤZP jedno alebo viacero nezaopatrených detí a
- fyzická osoba, ktorá vykonáva opatrovanie takejto osoby, nemá v čase opatrovania príjem zo zamestnania a nepoberá dávky dôchodkového poistenia, dávky výsluhového zabezpečenia alebo dôchodky starobného dôchodkového sporenia.

Nepatrí sem plat pracovníka opatrovateľskej služby, ktorý je v pracovnoprávnom vzťahu s obcou (patrí do modulu - H. Príjem zo zamestnania, OTÁZKA H2.).

Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu (riadok 6)

Patrí sem peňažný príspevok na kúpu pomôcky (napr. mechanického alebo elektrického vozíka, načúvacieho aparátu - maximálne do výšky 8 630,42 EUR, (výška peňažného príspevku určeného na kúpu: druhého mechanického vozíka je najviac 1 659,70 EUR, druhého elektrického vozíka je najviac 4 979,09 EUR a druhého načúvacieho aparátu je najviac 331,94 EUR), na kúpu alebo úpravu osobného motorového vozidla maximálne do výšky 13 277,58 EUR (v prípade vozidla s automatickou prevodovkou maximálne do výšky 16 596,96 EUR), cena motorového vozidla sa zohľadňuje najviac v sume 26 555,14 EUR, na úpravu bytu, rodinného domu (nesmie presiahnuť výšku 13 277,58 EUR) alebo garáže - najviac vo výške 1 659,70 EUR.

Iné jednorazové peňažné dávky (riadok 7).

Patrí sem:

- 13. dôchodok a 14. dôchodok,
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti,
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov,
- jednorazové príspevky poskytované obcou, neziskovými organizáciami, príp. inými subjektmi.

N. RODINNÉ DÁVKY

Pri zápise rodinných dávok vo všeobecnosti platí pravidlo, že výška ich mesačnej čiastky sa zapíše do Mesačnej čiastky 1 (stĺpec 2) a v stĺpci 3 sa uvedie príslušný počet mesiacov poberania tejto dávky.

V prípade, že domácnosť má viac detí, na ktoré sa poberá niektorá z rodinných dávok, tak pri počte mesiacov sa zohľadní počet detí, t.j. počet mesiacov poberania dávky sa vynásobí počtom detí. Napr. v domácnosti s 2 deťmi sa poberal prídavok na dieťa po celý rok - v stĺpci 2 sa uvedie mesačná čiastka prídavku na jedno dieťa (60 EUR) a v stĺpci 3 sa uvedie $2 \times 12 = 24$ mesiacov poberania dávky.

Tento spôsob zápisu platí aj v prípade, že domácnosť má viac detí a niektoré z nich ukončí štúdium v priebehu roka (nastúpi do zamestnania) alebo sa im v priebehu roka narodí dieťa. Napr. v domácnosti s 2 deťmi - jedno z nich je novorodenec narodený v auguste - bude zápis nasledovný - v stĺpci 2 sa uvedie mesačná čiastka prídavku na jedno dieťa (60 EUR) a v stĺpci 3 sa uvedie $12+4 = 16$ mesiacov poberania dávky.

OTÁZKA N1.

Prídavok na dieťa (riadok 1) - je štátna sociálna dávka, kde podmienkou pre jej výplatu je, aby sa rodič staral o nezaopatrené dieťa (je to dieťa do skončenia povinnej školskej dochádzky, najdlhšie do dovŕšenia 25 rokov, ak sa sústavne pripravuje na povolanie denným štúdiom) a mal pritom trvalý (alebo aspoň prechodný) pobyt na Slovensku. Štát mesačne prispieva rodičom na výživu a výchovu ich nezaopatrených detí sumou **60,00 EUR** (v roku 2024). Táto suma sa zvýši o **110,00 EUR** za kalendárny mesiac, v ktorom nezaopatrené dieťa prvýkrát nastúpilo do prvého ročníka základnej školy. Opytovateľ vypíše poznámku, ak bol prídavok na dieťa takto zvýšený.

Príplatok k prídavku na dieťa (riadok 2) - nárok na príplatok má rodič, ktorý sa stará o nezaopatrené dieťa, pričom musí byť **poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku** z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70%, výsluhového dôchodku, či iného dôchodku.

Výška príplatku je **30,00 EUR** mesačne **na každé dieťa**, na ktoré je vyplácaný prídavok na dieťa.

Tehotenské (riadok 3) - od 1.4. 2021 sa začala vyplácať nová nemocenská dávka. Jej účelom je zabezpečiť tehotnej poistenke príjem, ktorý bude slúžiť na kompenzáciu zvýšených výdavkov v tehotenstve.

Výška tehotenského predstavuje **15 % denného vymeriavacieho základu**. Ak maximálny denný vymeriavací základ na rok 2024 je v sume **85,74 EUR**, tehotenské bude nasledovné:

- minimálne **257,30 EUR** pri 30-dňovom mesiaci, resp. **265,90 EUR** pri 31-dňovom mesiaci (v roku 2025: 282,10 pri 30-dňovom a suma 291,50 pri 31-dňovom,
- maximálne **385,90 EUR** pri 30-dňovom mesiaci, resp. **398,80 EUR** pri 31-dňovom mesiaci (v roku 2025: 423,20 pri 30-dňovom a suma 437,30 pri 31-dňovom).

Materské (riadok 4) - je to nemocenská dávka, poskytovaná z dôvodu tehotenstva alebo starostlivosti o narodené dieťa. Materská dávka sa poskytuje **34 týždňov**, potom príde na rad rodičovský príspevok. V prípade matky, ktorej sa narodili **2 alebo 3 deti** sa materská dovolenka predĺžila na **43 týždňov**. Pri osamelej matke je dĺžka materskej 37 týždňov.

Tento príspevok je individuálny, pretože sa vypočítava z platu každej ženy. Do úvahy sa berie 12 mesiacov predchádzajúceho kalendárneho roka. Žena dostane **75 % vymeriavacieho základu**, ktorý dosiahla.

Maximálna výška príspevku - materského je od 1.1. 2024 **1 929,30 EUR** (pri 31-dňovom mesiaci), resp. **1 993,60 EUR** mesačne (pri 30-dňovom mesiaci). V roku 2025 je to **2186,20 EUR** (pri 31-dňovom mesiaci), resp. **2115,70 EUR** mesačne (pri 30-dňovom mesiaci). Od roku 2021 sa materské môže poskytnúť aj inému poistencovi, ktorý sa stará o dieťa, napr. otcovi dieťaťa.

Vyrovňavacia dávka (riadok 5) - jej účelom je vyrovnať pokles na zárobku tehotnej zamestnankyne alebo matky, preradením na inú prácu, a to z toho dôvodu, že práca (činnosť), ktorú predtým vykonávala je zakázaná tehotným ženám alebo preto, že podľa lekárskeho posudku ohrozuje jej tehotenstvo a že pri práci, na ktorú je preradená dosahuje bez svojho zavinenia nižší príjem alebo náhradu príjmu.

Iné peňažné dávky (riadok 6)

Patrí sem:

- dávky poskytnuté obcou, neziskovou organizáciou.
- príspevok rodičom, ktorým sa narodili tri deti alebo viac detí - patrí rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá. Príspevok sa poskytuje do 15 rokov veku dieťaťa a **poskytuje sa na každé dieťa raz ročne vo výške 110,36 €**.
- náhradné výživné od štátu - je určené na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciu povinnosť neplní povinná osoba najmenej tri po sebe nasledujúce mesiace. Každý rodič je povinný plniť si svoju vyživovaciu povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30% zo sumy životného minima na nezaopatrené dieťa. Výšku náhradného výživného určí súd právoplatným rozhodnutím alebo schválením dohody, najviac však vo výške 1,2-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa.

Ak si povinná osoba plní vyživovaciu povinnosť čiastočne, náhradné výživné sa poskytuje vo výške rozdielu medzi výškou výživného určeného súdom a výškou zaplateného výživného.

Opakované príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa (riadok 7)

Patrí sem:

- opakovaný príspevok dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti - je určený na podporu uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. Vypláca sa mesačne na každé dieťa zverené do náhradnej starostlivosti. Ak má dieťa príjem, vypláca sa príspevok vo výške rozdielu medzi sumou opakovaného príspevku a príjmom dieťaťa.

Výška príspevku je:

- do 10 rokov veku vo výške dvojnásobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne - do 30.6. 2024 **245,60 EUR**/ od 1.7. 2024 **250,30 EUR**,
- nad 10 rokov veku do 15 rokov veku vo výške 2,3-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne - do 30.6. 2024 **282,40 EUR**/ od 1.7. 2024 **287,80 EUR**,
- nad 15 rokov veku vo výške 2,5-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne - do 30.6. 2024 **307,00 EUR**/ od 1.7. 2024 **312,80 EUR**.

- opakovaný príspevok náhradnému rodičovi - je určený na podporu vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti - t.j. patrí náhradnému rodičovi, ak sa stará aspoň o jedno dieťa.

Vypláca sa mesačne v stanovenej sume bez ohľadu na počet detí zverených do náhradnej starostlivosti - do 30.6. 2024 **239,50 EUR**/ od 1.7. 2024 **244,00 EUR**.

Tento príspevok sa zvyšuje, ak sa stará o súrodencov o sumu:

- **122,00 EUR** (2 súrodenci)
- **244,00 EUR** (3 súrodenci)
- **366,00 EUR** (4 súrodenci)
- **488,00 EUR** (5 súrodenci)
- **610,00 EUR** (6 súrodenci)
- **731,90 EUR** (7 a viac súrodencov).

osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi - je určený na podporu vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je **občan s ťažkým zdravotným postihnutím**. Vypláca sa mesačne na každé dieťa s ťažkým zdravotným postihnutím zverené do náhradnej starostlivosti vo výške 2,4 - násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne. Od 1.7.2024 ide o sumu **300,30 EUR**.

-

Jednorazové príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa (riadok 8) - patrí sem:

- jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti - je určený na podporu zabezpečenia základného osobného vybavenia dieťaťa (ošatenia, obuvi, hygienických potrieb, nevyhnutného nábytku a iných vecí).

- jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti - **dostáva ho plnoleté dieťa za účelom osamostatnenia sa.**

Jednorazový príspevok na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa	do 30.6.2024	od 1.7.2024
jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	829,86 EUR	829,86 EUR
jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	1 252,30 EUR	1 276,20 EUR

Rodičovský príspevok (riadok 9) - rodič má naň nárok po ukončení materskej dovolenky (alebo ak nemal nárok na materskú dávku), ak nastupuje na rodičovskú dovolenku s dieťaťom do 3 rokov veku dieťaťa alebo 6 rokov veku dieťaťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom alebo do 6 rokov veku dieťaťa, ktoré je zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov.

Výška rodičovského príspevku bola **345,20 EUR** (od 1.1.2024), ak rodič na dané dieťa **nepoberal materské 473,30 EUR** (od 1.1.2024), ak rodič na dané dieťa **poberal materské**. V roku 2025 je vo výške **351,80 EUR** ak **nepoberal materské** a **482,30 EUR** ak **ho poberal**.

Ak oprávnená osoba nedbá najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace o riadne plnenie povinnej školskej dochádzky ďalšieho dieťaťa v jej starostlivosti, rodičovský príspevok sa zníži o 50 %.

Príspevok na starostlivosť o dieťa (riadok 9) - príspevok je určený **zárobkovo činným rodičom alebo rodičom, ktorý študujú v dennej forme na strednej alebo vysokej škole**, ktorí sa starajú o dieťa do 3 rokov veku dieťaťa alebo do 6 rokov veku, ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom. Nevypláca sa, ak osoba zároveň poberá rodičovský príspevok.

Za **zárobkovú činnosť** sa považuje činnosť, pri ktorej je osoba **povinne dôchodkovo poistená** ako zamestnanec alebo ako SZČO. Pre účely poskytnutia príspevku na starostlivosť o dieťa **sa práca na dohodu nepovažuje za zárobkovú činnosť!**

Príspevok na starostlivosť o dieťa je určený **na každé dieťa** a jeho **výška je 41,10 EUR** (ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje iná fyzická osoba (napr. starý rodič) alebo rodič, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť a nezabezpečí starostlivosť o dieťa inak alebo **80 EUR**, ak starostlivosť o dieťa poskytuje poskytovateľ, ktorým je materská škola, **maximálne** v sume **280 EUR** mesačne (podľa preukázaných výdavkov na starostlivosť o dieťa).

Príspevok pri narodení dieťaťa (riadok 10).

Príspevok pri narodení dieťaťa je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

Príspevok pri narodení dieťaťa sa poskytuje **jednorazovo** pri narodení dieťaťa. Podmienkou je, aby sa dieťa alebo deti dožili 28 dní od pôrodu, pri prvom až treťom pôrode je stanovená výška jednorazového príspevku na **829,86 EUR**. Ak je to štvrtý alebo vyšší pôrod alebo ak sa dieťa nedožilo 28 dní, tak je výška jednorazového príspevku **151,37 EUR**. Ak sa narodí viacorčatá, tak za každé ďalšie dieťa sa príspevok zvýši o **75,69 EUR**.

OTÁZKA N2.

Účelom poskytovania sociálneho štipendia pre žiakov stredných škôl (SŠ) je zmierniť sociálnu situáciu domácností v prípade hmotnej núdze.

Štipendium pre žiakov SŠ (riadok 1) - je určené pre žiakov denného štúdia strednej školy, špeciálnej strednej školy, vrátane osemročného gymnázia, odborného učilišťa či praktickej školy. O štipendium môžu požiadať žiaci denného štúdia, ktorých domácnosť sa ocitá v zlej sociálnej situácii.

Motivačné štipendium - s účinnosťou od 1.septembra 2015 sa poskytovalo na niektorých stredných odborných školách s vybranými študijnými a učebnými odbormi s **nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce**.

Výška motivačného štipendia závisí od priemerného prospechu v predchádzajúcom polroku školského vyučovania a od výšky životného minima nezaopatreného dieťaťa.

Podnikové štipendium - poskytuje sa žiakovi, ktorý vykonáva praktické vyučovanie u zamestnávateľa. Podnikové štipendium sa poskytuje mesačne v období školského vyučovania najviac do výšky štvornásobku sumy životného minima, t.j. do výšky **500,44 EUR**. Pri určovaní jeho výšky sa prihliada najmä na dosiahnutý prospech žiaka na praktickom vyučovaní a na jeho pravidelnú účasť na praktickom vyučovaní.

Iné peňažné dávky (riadok 2) - vyplní sa ročná suma iných peňažných dávok (okrem štátnych peňažných dávok) vyplácaných domácnosti jednorazovo alebo opakovane obcou, neziskovými organizáciami, resp. inými subjektami.

V stĺpci 2 sa vyplní výška poberaných dávok a v stĺpci 3 počet členov, za ktorých boli uvedené dávky poberané.

OTÁZKA N3.

Pravidelne prijaté peňažné transfery medzi domácnosťami - uvedie sa celková suma za posledných 12 mesiacov, ktorú domácnosť dostala v priebehu posledných 12 mesiacov od iných domácností alebo osôb. Mala by sa týkať pravidelne prijatých platieb (i keď raz za rok), ktoré finančne pokrývajú pravidelné spotrebné výdavky.

Peňažné transfery by mali zahŕňať:

- pravidelné transfery, ktoré sa dajú očakávať, t.j. môžeme sa na ich príjem spoľahnúť;
- aktuálne, t.j. sú k dispozícii počas príjmového referenčného obdobia.

Pravidelnosť môže zodpovedať dvom odlišným časovým škálam:

- 1/ môže to byť ročná čiastka prijatá každý rok alebo v priebehu niekoľkých rokov
- 2/ môže to byť pravidelný príjem (napr. mesačný) poberaný počas krátkeho obdobia v príjmovom referenčnom období

Peňažné transfery zahŕňajú:

- povinné výživné a podpora dieťaťa (riadok 1) - na základe súdneho rozhodnutia,
- dobrovoľné výživné a podpora dieťaťa (riadok 2),
- pravidelná peňažná podpora od iných osôb ako členov domácnosti (riadok 3) - napr. podpora zo strany starých rodičov, detí a pod.,
- pravidelná peňažná podpora od domácností z iných krajín (riadok 4) - napr. od príbuzných žijúcich v zahraničí, nie však od členov tejto domácnosti.

Nepatria sem:

- dedičstvo a iné kapitálové transfery prijaté od iných domácností, ak nepredstavujú prostriedky určené pre celkovú spotrebu počas príjmového referenčného obdobia,
- dary a iné väčšie jednorazové a neočakávané prostriedky napr. prijaté za účelom kúpy auta, domu a pod. alebo za účelom tvorby úspor,
- náhradné výživné (nárok na náhradné výživné od štátu vzniká v prípade, že povinná osoba, ktorej bola právoplatným rozhodnutím súdu uložená povinnosť platiť výživné na dieťa si túto povinnosť neplní najmenej tri po sebe nasledujúce mesiace). Náhradné výživné sa uvádza v **Iných peňažných dávkach** (dotazník C, **otázka N1, riadok 6**).

OTÁZKA N4.

Pravidelne platené peňažné transfery medzi domácnosťami - uvedie sa celková ročná suma, ktorú domácnosť zaplatila v priebehu minulého kalendárneho roku iným domácnostiam alebo jednotlivcom. Mala by sa týkať pravidelne platených platieb (i keď raz za rok). Peňažné transfery by mali zahŕňať:

- pravidelné transfery, ktorých platba je plánovaná;
- aktuálne, t.j. sú odvodené z príjmu, ktorý bol dosiahnutý počas príjmového referenčného obdobia.

Pravidelnosť môže zodpovedať dvom odlišným časovým škálam:

- 1/ môže to byť ročná čiastka platená každý rok alebo v priebehu niekoľkých rokov
- 2/ môže to byť pravidelná platba (napr. mesačná) poskytovaná počas krátkeho obdobia v príjmovom referenčnom období

Peňažné transfery zahŕňajú:

- povinné výživné a podpora dieťaťa (riadok 1) - na základe súdneho rozhodnutia,
- dobrovoľné výživné a podpora dieťaťa (riadok 2),
- pravidelná peňažná podpora iným osobám ako členom domácnosti (riadok 3) - napr. podpora starých rodičov, detí a pod.,
- pravidelná peňažná podpora pre domácnosti v iných krajinách (riadok 4) - napr. pre príbuzných žijúcich v zahraničí, nie však pre členov tejto domácnosti.

Nepatria sem:

- kapitálové transfery a peňažné prostriedky čerpané z úspor.

SEKCIA 6. O. MATERIÁLNA DEPRIVÁCIA

OTÁZKA O1.

Dva páry topánok vhodnej veľkosti (riadok 1) - pojem „topánky“ by mal byť chápaný v širšom slova zmysle. Môže zahŕňať čižmy, sandále a pod. podľa klimatických podmienok danej krajiny.

Nahradzovanie obnoseného šatstva novým (riadok 2) - otázka sa zameriava na výmenu obnoseného oblečenia (nie staromódneho) **za nové oblečenie** (napr. oblek, zimný kabát, sveter, a pod).

Stretávanie sa s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac (riadok 3) - rozumie sa trávenie voľného času posedením pri jedle, pití s priateľmi /rodinou doma alebo na iných miestach (reštaurácia a pod.).

Priatelia - sú ľudia, s ktorými respondent trávi svoj čas (napr. po práci, cez víkendy alebo cez prázdniny) a s ktorými sa delí o svoje súkromné záležitosti.

Rodina - v širšom slova zmysle osoby, ako otec/matka/deti, súrodenci, starí rodičia, tety, strýkovia, sesternice, netere a pod.

Označenie možnosti „Nie, nemôžem si to finančne dovoliť, hoci by som chcel“ (kód 2) sa spája s finančným nedostatkom.

Označenie možnosti „Nie, z iných dôvodov“ (kód 3) sa vzťahuje na ďalšie prípady nedostatku, napr. sociálneho nedostatku.

Pravidelná účasť na aktivitách vo voľnom čase - šport, návšteva kina, koncertu a pod. (riadok 4) - pojem „pravidelná“ je spájaný s konkrétnou činnosťou - podľa úsudku respondenta pri hodnotení seba samého.

Pri uvedení možnosti „**Áno**“ (kód 1) by sa tieto aktivity mali realizovať **niekoľkokrát za rok, mimo domova** a s tým, že sa na nich minie **určitá finančná čiastka**.

Každý týždeň minúť malú sumu peňazí na seba (riadok 5) - to znamená minúť peniaze napr. za účelom: návštevy kina, divadla, kúpy príležitostných darčiekov, využitia služieb kaderníka a pod. Uvedenie možnosti „**Áno**“ (kód 1) znamená, že respondent si môže dovoliť minúť peniaze **bez toho, aby sa musel s kýmkoľvek radiť**.

Prístup na internet v domácnosti na osobné účely (riadok 6) - prístup k internetu môže byť cez Smartphone (napr. iPhone), ďalšie bezdrôtové zariadenia (tablet, a pod.), video hry, notebook, počítač, TV a pod. Príklad internetových aktivít pre osobnú potrebu: sociálne siete, posielanie/prijímanie e-mailov, využívanie služieb súvisiacich s cestovaním a ubytovaním, tvorba webových stránok, internetové bankovníctvo, čítanie alebo sťahovanie on-line - týka sa napr. hudby, videí, správ, hľadanie informácií, telefonovanie, nákupy a pod.

OTÁZKA O2.

Zisťuje sa, či osoba **niekedy** využila nástroj oddĺženia (osobný bankrot). Ak áno, tak zisťujeme, akou to bolo formou.

Nástroj oddĺženia - je zákonom upravený proces, ktorým sa fyzická osoba podnikateľ alebo fyzická osoba nepodnikateľ môže zbaviť svojich dlhov. Predpokladá riešenie oddĺženia fyzických osôb dvoma alternatívnymi spôsobmi (spôsob si vyberá dlžník s ohľadom na svoje osobné pomery):

- konkurz – znamená likvidáciu majetkovej podstaty dlžníka a rýchle oddĺženie.
 - splátkový kalendár – znamená splácanie záväzkov dlžníka podľa splátkového kalendára.
- Dlžník telefonicky alebo osobne kontaktuje príslušnú kanceláriu centra podľa miesta trvalého bydliska, kde sa objedná na konzultáciu. Na konzultácii mu zamestnanci centra poskytnú potrebné informácie, pomôžu vyplniť formulár žiadosti, ktorého súčasťou sú prílohy. Konanie pred centrom sa začína vyplnením predpísaného formuláru.

SEKCIA 7.

P. ÚDAJE TÝKAJÚCE SA BLAHOBYTU

Vzhľadom na charakter informácií, údaje týkajúce sa blahobytu by mali byť zisťované osobným rozhovorom!

Len v prípade osôb, ktoré sa napr. nachádzajú dočasne mimo domácnosť alebo sú neschopné podať informácie sa výnimočne využíva rozhovor so zástupcom.

*Všetky otázky sa **týkajú súčasnej situácie**, okrem otázky P2, v ktorej sa pýtame na psychickú pohodu **v posledných štyroch týždňoch!***

OTÁZKA P1.

Pri všetkých odpovediach na OTÁZKU P1 sa použije stupnica **od 0 do 10**, kde „**0**“ znamená **absolútne nespokojný** a „**10**“ znamená **úplne spokojný**.

Celková spokojnosť so životom (riadok 1) - zameriava sa na respondentove hodnotenie alebo posúdenie jeho života ako celku.

Termín „život“ zahŕňa všetky oblasti ľudského života v konkrétnom čase. Otázka sa teda týka respondentovho názoru/pocitu o miere spokojnosti s jeho životom, t. j. zameriava sa na to, ako sa ľudia cítia v určitom časovom období (v týchto dňoch). Zámerom nie je získať aktuálny emocionálny stav respondenta, ale reflexné posúdenie úrovne jeho spokojnosti.

Spokojnosť s finančnou situáciou (riadok 2) - týka sa názoru respondenta, resp. jeho miery spokojnosti s finančnou situáciou domácnosti.

Ide o reflexné posúdenie všetkých oblastí, týkajúcich sa finančnej situácie domácnosti v určitom okamihu (v súčasnosti), pričom je potrebné brať do úvahy primeranosť príjmu, úroveň úspor, schopnosť splácania dlhu/dlhov, pokrytia väčších výdavkov a pod. **celej svojej domácnosti**.

Spokojnosť so svojím súčasným zamestnaním (riadok 3) - otázka sa týka názoru respondenta, resp. jeho miery spokojnosti s prácou, ktorú vykonáva - kde by mal zhodnotiť celkovo svoju prácu s ohľadom na náplň práce, pracovnú dobu, mzdu alebo plat, atmosféru na pracovisku, príp. vzťahy v pracovnom kolektíve.

Ak má respondent niekoľko pracovných miest, odpovedať by mal vo vzťahu k jeho hlavnému zamestnaniu.

Ak respondent pracuje a študuje zároveň, odpovedať by mal vo vzťahu k jeho aktuálnemu statusu ekonomickej aktivity.

Žena na materskej dovolenke sa považuje za ekonomicky aktívnu a mala by na túto otázku odpovedať vzhľadom na zamestnanie, do ktorého chodila pred nástupom na materskú dovolenku.

Ak respondent nepracuje, označí sa možnosť „**Netýka sa**“ (stĺpec 3).

Spokojnosť s využitím času (riadok 4) - týka sa názoru/pocitu respondenta, kde posúdi koľko času má v súčasnosti na rôzne jeho záujmové aktivity, hobby alebo len odpočinok a voľný čas pre seba.

Spokojnosť so svojimi osobnými vzťahmi (riadok 5) - týka sa názoru respondenta, resp. jeho miery spokojnosti s jeho osobnými vzťahmi, ktoré by mali zahŕňať všetky možné medziľudské vzťahy napr. s príbuznými, priateľmi, kolegami z práce, susedmi a pod. Ide o reflexné hodnotenie všetkých oblastí jeho osobných vzťahov v súčasnosti.

OTÁZKA P2.

Všetky otázky v riadkoch 1 až 6 sú založené na **vlastnom hodnotení emócií** so zameraním sa na meranie psychologického blahobytu.

Ide o pocit respondenta v **priebehu posledných štyroch týždňov**.

„**Byť nervózný**“ (riadok 1) - je stav, ktorý je charakterizovaný alebo poukazuje na emocionálne napätie, nepokoj, rozrušenie a pod.

„**Cítiť sa psychicky na dne**“ (riadok 2) - vyjadruje pocit sklúčenosti, človek sa cíti nešťastný, bez nálady - plný pesimizmu.

„**Cítiť sa pokojný a vyrovnaný**“ (riadok 3) - vyjadruje pocit pohody a kludu.

„**Cítiť sa sklúčený alebo depresívny**“ (riadok 4) - vyjadruje pocit zúfalstva a beznádeje, prázdnoty a bezvýchodiskovej situácie. Ide o vyjadrenie **silnejších pocitov**, ako v riadku 2 - „cítiť sa psychicky na dne“.

„**Byť šťastný**“ (riadok 5) - vyjadruje obyčajný pocit šťastia, t. j. je potrebné uviesť do akej miery sa respondent cítil šťastný počas posledných štyroch týždňov.

„**Cítiť sa osamelý**“ (riadok 6) - pocit osamelosti nie je synonymom toho, že človek žije sám, ale skôr ide o to, že človek má pocity izolácie, zdá sa mu, že nikam nepatrí.

OTÁZKA P3.

Otázkou sa zisťuje, či respondent, v prípade potreby, má možnosť požiadať svojich príbuzných, priateľov, susedov alebo iné osoby o **materiálnu pomoc**, týkajúcu sa napr. financií alebo tovaru (vrátane spotrebného tovaru, ako sú potraviny, predmety denného použitia a pod.). Nejde o to, či túto pomoc **skutočne potrebuje**, ale skôr o to, či by mohol

požiadať o túto pomoc a bola by mu aj poskytnutá. Uvažovať by sa malo iba o tých osobách, ktoré **nežijú v rovnakej domácnosti** ako respondent.

OTÁZKA P4.

Otázkou sa zisťuje či respondent, v prípade potreby, má možnosť požiadať svojich príbuzných, priateľov, susedov alebo iné osoby **o nemateriálnu pomoc**, týkajúcu sa výpomoci pri nejakej činnosti, napr. v domácnosti, na záhrade alebo v prípade choroby (priniesť nákup, vyzdvihnúť lieky, odviešť k lekárovi), ísť na poštu, urobiť drobné opravy v byte, postrážiť deti, pomôcť pri sťahovaní a pod.

Nejde o to, či túto pomoc **skutočne potrebuje**, ale skôr o to, či by sa mohol na niekoho vo svojom okolí obrátiť s prosbou o priateľskú či susedskú výpomoc a táto by mu bola poskytnutá. Uvažovať by sa malo iba o tých osobách, ktoré **nežijú v rovnakej domácnosti** ako respondent.

OTÁZKA P5.

Ide o skúsenosti s nasledovnými inštitúciami:

1. Polícia - ide o osobné skúsenosti, kedy bol respondent v situácii, že potreboval pomoc polície a privolať si ju, ako aj o situácie, kedy bol svedkom zásahu v blízkosti svojej domácnosti (napr. priamo v osade) a aj o situácie, kedy on bol objektom policajného zásahu (vyšetrovanie, prehliadka a pod.). Označenie typu skúsenosti zahŕňa všetky situácie spolu.
2. Zdravotnícke inštitúcie - aká bola osobná skúsenosť respondenta pri ambulantnej starostlivosti (preventívne prehliadky, návšteva špecialistu, kontroly, návšteva pediatra s deťmi, gynekologická prehliadka) ako aj pri návšteve urgentnej starostlivosti či pri hospitalizácii. Označenie typu skúsenosti zahŕňa všetky situácie spolu. Ak by boli skúsenosti úplne odlišné pri jednotlivých situáciách, prosím uveďte do poznámky.
3. Školstvo - ide o osobné skúsenosti (prípadne skúsenosti ako rodiča dieťaťa do 16 rokov) v rámci vzdelávania, napr.: komunikácia škola/škôlka – študent (resp. rodič), komunikácia pri zaradení do špeciálneho školstva, informovanie rodičov o dianí v škole, ale aj skúsenosti s diskrimináciou.
4. Samospráva - ide o osobné skúsenosti s miestnym (obecným) úradom: spôsob komunikácie, poskytovanie informácií, spôsob vybavenia požiadavky. Môže ísť aj o skúsenosti s predstaviteľmi obce (napríklad starostom).
5. Štátne úrady - podobne ako pri samospráve – napr. v sociálnej poisťovni, zdravotnej poisťovni, Úrad práce sociálnych vecí a rodiny a pod.

SEKCIA 8.

Q. PROBLÉMY S BÝVANÍM

Vzhľadom na charakter informácií, údaje týkajúce sa ťažkostí s bývaním by mali byť zisťované osobným rozhovorom!

Len v prípade osôb, ktoré sa napr. nachádzajú dočasne mimo domácnosť alebo sú neschopné podať informácie sa výnimočne využíva rozhovor so zástupcom.

*Všetky otázky týkajúce sa problémov s bývaním sa vzťahujú **na celé obdobie doterajšieho života respondenta**.*

OTÁZKA Q1.

Cieľom otázky je zistiť, či respondent mal v minulosti akúkoľvek skúsenosť so stratou bývania. Ak takúto skúsenosť nemal, končí sa rozhovor s respondentom a opytovateľ ešte vyplní informácie v Sekcii 9 – R. POZNÁMKY A TRVANIE ZISŤOVANIA

OTÁZKA Q2.

Zisťujeme **jeden hlavný dôvod** straty bývania respondenta v minulosti.

Ak dôvodov bolo niekoľko a ak takých situácií nastalo viac, uvedie sa jeden hlavný posledný dôvod. V prípade, že ide o iný dôvod ako dôvody uvedené v kódoch 1 až 10, označí sa kód 11 (iný dôvod) a uvedie sa aký.

OTÁZKA Q3.

Zisťujeme, kde sa respondent zdržiaval po strate bývania.

Táto otázka sa viaže na predchádzajúcu otázku Q2, keď treba uviesť miesto, kde sa respondent zdržiaval v súvislosti s posledným hlavným dôvodom straty bývania, ktorý uviedol v predchádzajúcej otázke. Uvádza sa **jedno hlavné miesto** (napr. podľa najdlhšie stráveného času). V prípade, že ide o iné miesto ako je uvedené v kódoch 1 až 8, označí sa kód 9 (iné miesto) a uvedie sa kde.

OTÁZKA Q4.

Uvádza sa počet mesiacov trvania poslednej skúsenosti so stratou bývania. To znamená počet mesiacov kým sa daný problém so stratou bývania nevyriešil.

OTÁZKA Q5.

Zisťujeme, či problémy s bývaním ešte stále pretrvávajú. Ak respondent označí kód 1 (áno) pokračuje na otázku R1.

OTÁZKA Q6.

Otázka Q6. sa vyplní **len vtedy, ak je v OTÁZKE Q5. uvedený kód 2** (respondent už nemá problémy s bývaním)!

Zisťujeme **jeden hlavný dôvod**, prečo respondent už nemá problémy s bývaním.

SEKCIA 9.

R. POZNÁMKY A TRVANIE ZISŤOVANIA

RIADOK R1.

Dĺžka trvania zisťovania - opytovateľ zaznačí čas trvania zisťovania za dotazník SILC MRK/C_2-01 v minútach.

*Vypĺňaniu **RIADKA R1.** je potrebné venovať **zvýšenú pozornosť**, pretože čas trvania zisťovania sa špeciálne vyhodnocuje!*

RIADOK R2.

Opytovateľ má priestor na uvedenie **dodatočných informácií**, ktoré podľa jeho názoru respondent nespomenul, príp. uviedol nesprávne, resp. podhodnotil (v prípade uvedenia peňažných a iných príjmov) a ktoré by pri konečnom spracovaní mohli mať dopad na výsledky zisťovania.

Opytovateľ uvedie aj spôsob vstupu do „terénu“ – s kým komunikoval pred začatím zisťovania v lokalite (komunitné centrum, miestny úrad, asistent/ka osvedy zdravia a pod.), či bol niekým do domácnosti uvedený, či rozhovor viedol sám alebo vo dvojici. Opíše tiež polohu osídlenia a jeho zloženie vzhľadom na typy obydlií. Takisto uvedie, kde sa rozhovor uskutočnil a aké veci by odporúčal, aby boli súčasťou školenia vzhľadom na jeho skúsenosť.

Typy obydlií:

- **koncentrácia mimo obce** - lokalita odčlenená od jadra obce väčšou vzdialenosťou a/alebo fyzickými bariérami - rómska osada oddelená od obce (železnicou, cestou, múrom, potokom);
- **koncentrácia na okraji obce** - lokalita nachádzajúca sa na okraji obce, spojená s obcou (rómska ulica, osada neoddelená od obce);
- **koncentrácia vo vnútri obce** - lokalita nachádzajúca sa v jadre obce, ale obývaná najmä Rómami (rómska ulica, rómska bytovka, rómska obec);
- **integrované bývanie** - sociálne marginalizovaní Rómovia žijúci rozptýlene medzi príslušníkmi majority.

5.4 Vyplňovanie dotazníka SILC MRK/D 2-01 – Špeciálny modul

 Špeciálny modul sa týka povedomia o právach, skúseností s diskrimináciou, násilím, obťažovaním, políciou a dôvery v inštitúcie.

Nasledovné otázky sa pýtame **jedného vybraného člena** domácnosti, ktorý spĺňa zadané kritériá a je vo veku 16 a viac rokov. Odpoveď sa vždy týka **len** respondenta samotného, nikoho iného.

Pýtame sa na skúsenosti a situácie, ktoré sa odohrali **na Slovensku**. Otázky sa týkajú dvoch rôznych časových období - **posledných 5 rokov** a **posledného roku**.

Opytovateľ na úvod a vždy podľa potreby zdôrazní, že všetky informácie sú dôverné a budú anonymizované. Ak sa zdajú respondentovi otázky neprijemné alebo ich považuje za nevhodné, je možné sa posunúť na ďalší blok otázok, prípadne ukončiť zisťovanie.

Identifikačné údaje v **SEKCII 1.** sa vyplnia rovnakým spôsobom ako v dotazníku SILC_MRK/C_2-01.

SEKCIA 2.

B. DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

OTÁZKA B1.a B2.

Údaje za osobu, ktorá poskytne údaje sa opíšu z dotazníka SILC_MRK/C_2-01.

OTÁZKA B3.

Ak žije respondentova vlastná (biologická) matka /otec, je potrebné uviesť ich vek.

OTÁZKA B4.

Uvedie sa povinné zdravotné poistenie (nezávisle od prípadných dlhov).

OTÁZKA B5.

Pri uvedení **národnosti /etnicity respondenta** - je možné vyznačiť viac možností.

SEKCIA 3.

C. POVEDOMIE O PRÁVACH SÚVISIACICH S DISKRIMINÁCIOU

OTÁZKA C1.

Pýtame sa respondenta bez ohľadu na jeho uvedenú národnosť/etnicitu.

 Diskrimináciou máme na mysli situácie, v ktorých je človek nepriaznivo posudzovaný na základe farby pleti, veku, pohlavia, sexuálnej orientácie, telesného či mentálneho postihnutia, etnického pôvodu či náboženstva.

Zisťujeme informovanosť respondenta o existencii zákona na Slovensku, ktorý zakazuje diskrimináciu na základe farby pleti, etnického pôvodu alebo náboženstva.

OTÁZKA C2.

Pýtame sa respondenta, či pozná inštitúcie (alebo o nich počul), ktoré sa zaoberajú základnými ľudskými právami - ide konkrétne o tieto **dve** - Slovenské národné stredisko pre ľudské práva a Verejný ochranca / verejná ochrankyňa práv (ombudsman).

SEKCIA 4.

D. SKÚSENOSTI S DISKRIMINÁCIOU

OTÁZKY D1. až D2.

Obidve otázky sa vzťahujú na **časové obdobie posledných 5 rokov**

V otázke D1. sa pýtame, či respondent **zažil** v posledných 5 rokoch niektorú z uvedených situácií. Ak sa vyskytla taká situácia, tak sa pýtame kedy naposledy bol respondent v takejto situácii:

- bolo to **menej ako pred rokom** (stĺpec 1) alebo
- bolo to **viac ako pred 1 rokom a menej ako pred 5 rokmi** (stĺpec 2)

V prípade, že sa takáto situácia nevyskytla označí sa stĺpec 3.

Je potrebné zaznamenať odpoveď ku každej situácii.

Uvádzame príklad vedenia rozhovoru:

„Teraz by sme sa chceli dozvedieť niečo o Vašich **skúsenostiach za posledných 5 rokov**. Chceli by sme vedieť, či ste sa za posledných 5 rokov ocitli v situáciách, ktoré Vám teraz vymenujem“. Dôležité je, aby respondent uviedol **posledný zážitok**, to znamená, že v OTÁZKE D1 je pre každú situáciu len jedna možnosť odpovede.

*Otázka k prvej situácii: **Hľadali ste si v posledných 5 rokoch prácu?***

Ak Nie → opytovateľ zaznačí odpoveď „Nie“ (stĺpec 3) a pokračuje na ďalšiu situáciu.

Ak Áno → pýtame sa ďalej a upresňujeme informáciu, či boli v tejto situácii **menej ako pred rokom** (stĺpec 1) alebo v období **viac ako pred 1 rokom a menej ako pred 5 rokmi** (stĺpec 2) („A kedy to bolo naposledy? Bolo to v poslednom roku alebo to bolo pred viac ako rokom?“)

Takto sa pýtame respondenta na všetkých sedem uvedených situácií. **Ak sa neocitol v žiadnej** z vymenovaných situácií za posledných 5 rokov, **pokračujeme** na ďalšiu SEKCIU 5. **E. Skúsenosti s obťažovaním.**

Ak respondent uviedol v **OTÁZKE D1.** odpoveď **Áno** (stĺpec 1 alebo 2), tak sa ďalej v **OTÁZKE D2.** pýtame, či sa v danej situácii cítil diskriminovaný pre niektorý z uvedených dôvodov. (Např. **v prípade hľadania si práce mohol byť uprednostnený uchádzač, ktorý mal rovnakú kvalifikáciu/skúsenosti, ako respondent ale pre jeho rómsky pôvod bol odmietnutý.**) **Pri každej situácii je možné uviesť aj viac dôvodov.**

Znamená to, že medzi otázkami D1. a D2. je úzke prepojenie. Je potrebné, aby opytovateľ pri vypĺňaní otázky D2. sledoval situácie, v ktorých respondent uviedol, že sa nachádzal za posledných 5 rokov (v otázke D1). a opätovne sa na nich pýtal respondenta, aby uviedol, čo si myslí, že bolo dôvodom ich vzniku (zaznačí v otázke D2.).

OTÁZKAD3.

V otázke D3. sa pýtame na diskrimináciu v období posledného roka a na jej dôvody.

Pýtame sa len na tie situácie, v ktorých sa respondent ocitol za posledných 12 mesiacov (v D1 označil stĺpec1).

OTÁZKY D4. a D5.

Ak respondent uviedol, že sa cítil diskriminovaný posledných 12 mesiacov v aspoň 1 zo situácií (D3= 1 až 9), pýtame sa, či to niekde ohlásil alebo podal sťažnosť.

Ak respondent podal sťažnosť (kód 1 v otázke D4.), ďalej v OTÁZKE D5. zisťujeme komu oznámil tento incident, pričom je možné uviesť viacero odpovedí.

Ak sťažnosť nepodal, pokračujeme na OTÁZKU D6.

V prípade, že respondent nevie, či podal alebo nepodal sťažnosť, pokračujeme na otázku E1.

OTÁZKA D6.

Je možné uviesť viac odpovedí, pričom opytovateľ možnosti nečíta, ale kóduje podľa spontánnej odpovede respondenta. Pri „Iných dôvodoch“ sa zapíše **podrobnejšie pre aký dôvod nebol** incident oznámený.

Od nasledujúcej **Sekcie 5.** sa otázky delia na dve ucelené časti **FRA_R** a **FRA_NR** a to podľa toho, akú národnosť/etnicitu respondent označil v OTÁZKE B5.

Ak respondent označil v OTÁZKE B5.

- rómsku národnosť (kód 03) - zisťujú sa údaje v rámci **Sekcie 5. až 8.**,
- ak označil inú národnosť ako rómsku - zisťujú sa údaje v rámci **Sekcie 9. až 12.**

Štruktúra otázok je v oboch častiach - **FRA_R** a **FRA_NR** takmer rovnaká. Rozdiel je v tom, že v časti **FRA_R** sa nachádzajú navyše otázky, ktoré majú súvislosť s rómskou národnosťou respondenta.

SEKCIA 5.

E.SKÚSENOSTI S OBŤAŽOVANÍM

OTÁZKA E1.

Pýtame sa na nasledovné situácie, ktoré respondent mohol zažiť za posledných 5 rokov na Slovensku a ktoré mohli byť nebezpečné, ohrozujúce alebo urážlivé. Mohli sa stať na ulici, v obchode, vo verejnej doprave, ale aj na internete či pri telefonickej komunikácii.

Odpoveď Áno/Nie sa zaznamená **zvlášť ku každej situácii.**

Ak sa incident **stal** (v OTÁZKE **E1. je odpoveď Áno** (stĺpec 1) – pokračuje sa upresnením situácie, pre každý z nich.

Ak sa **žiaden** incident **nestal** (v OTÁZKE **E1. je odpoveď Nie** (stĺpec 2), alebo **Neviem** (stĺpec 3), pokračuje sa na **OTÁZKU E11!**

OTÁZKA E2

V OTÁZKE E2. sa pýtame na situácie, ktoré sa stali v období počas posledných 5 rokov a chceme zistiť, či to bolo **preto, že respondent je Róm/Rómka.**

OTÁZKA E3 a E4.

V OTÁZKE E3 sa pýtame, či sa tieto situácie stali respondentovi **v poslednom roku**.

Ak áno, tak v OTÁZKE E4, opäť zisťujeme, či to bolo **preto, že respondent je Róm/ka**.

Odpoveď sa uvedie ku každej situácii!

Ak respondent **nezažil žiadnu** z uvedených **situácií - odpoveď je Nie** (stĺpec 2), alebo **Neviem** (stĺpec 3), pokračuje sa na **OTÁZKU E5!**

OTÁZKA E5.

OTÁZKA E5 sa vyplní len ak respondent v **OTÁZKE E2** označil **aspoň jednu situáciu odpoveďou Áno** (stĺpec1) a chceme ďalej zistiť, ktorá sa **stala ako posledná!**

*Ďalšie otázky sa budú týkať **tohto posledného incidentu**.*

OTÁZKA E6.

Je možné uviesť viac odpovedí, napr. člen rodiny a priateľ alebo sused a člen domácnosti. Ale ak bolo osôb, ktoré spôsobili incident viac, **každá osoba môže byť zaznamenaná len raz**, t.j. napr. súčasný partner môže byť zároveň členom domácnosti, ale uvedie sa len jedno z týchto označení. Ak teda bude v dotazníku uvedené, že to bol priateľ a sused, tak to bude znamenať, že išlo o dve osoby, ktoré spôsobili tento incident.

Je možné uviesť **viac odpovedí** alebo **jednu z odpovedí 97 alebo 98!**

OTÁZKA E7., E8. a E9.

Zisťujeme podrobnejšie informácie o poslednom incidente - kto ho spôsobil, akého pohlavia boli tieto osoby a či mal incident sexuálny charakter. Pýtame sa všetkých, aj tých, ktorí útočníka nevideli, resp. neodpovedali (OTÁZKA E6.).

OTÁZKA E10.

Zisťujeme komu bol nahlásený posledný incident.

Je možné uviesť **viac odpovedí** alebo **jednu z odpovedí 11, 97 alebo 98!**

OTÁZKA E11.a E12.

Ak je respondent rodičom dieťaťa alebo detí vo veku od 6 do15 rokov, ktoré majú rómsky pôvod a žijú na Slovensku, tak sa ďalej pýtame, či niektoré z detí zažilo **za posledných 12 mesiacov** niektorú z uvedených situácií len preto, že je Róm/Rómka.

SEKCIA 6.

F.SKÚSENOSTI S NÁSILÍM

*Nasledujúce otázky sa týkajú **fyzických útokov**, ktoré sa mohli stať na Slovensku a respondent ich mohol zažiť napr. na ulici, v dopravnom prostriedku, v zamestnaní alebo inde.*

OTÁZKA F1.a F2.

Zisťujeme, či respondenta počas **posledných 5 rokov** na Slovensku niekto fyzicky napadol a **ak áno**, či to bolo preto, **že je Róm/Rómka**.

Ak sa **žiadnen incident nestal**, pokračuje sa na **Sekciu 7. - G Skúsenosti s políciou**.

OTÁZKA F3.a F4.

Taktiež zisťujeme, či respondentu niekto fyzicky napadol, ale za obdobie **posledného roka** a **ak áno**, či to bolo preto, **že je Róm/Rómka**.

Otázka F5. sa vyplní, len ak respondent označil v otázke F2. odpoveď Áno (kód1). V opačnom prípade sa pokračuje na otázku G1.

OTÁZKA F5.

Je možné uviesť viac odpovedí, napr. člen rodiny a priateľ alebo sused a člen domácnosti, ale ak bolo osôb, ktoré spôsobili incident viac, **každá osoba môže byť zaznamenaná len raz**, t.j. napr. súčasný partner môže byť zároveň členom domácnosti, ale uvedie sa len jedno z týchto označení. Ak teda bude v dotazníku uvedené, že to bol priateľ a sused, tak to bude znamenať, že išlo o dve osoby, ktoré spôsobili tento incident.

Je možné uviesť **viac odpovedí** alebo **jednu z odpovedí 97 alebo 98!**

OTÁZKA F6., F7. a F8.

Zisťujeme podrobnejšie informácie o poslednom incidente - kto ho spôsobil, akého pohlavia boli tieto osoby a či mal incident sexuálny charakter. Pýtame sa všetkých, aj tých, ktorí útočníka nevideli, resp. neodpovedali (OTÁZKA F5.).

OTÁZKA F9.

Zisťujeme komu bol nahlásený posledný incident.

Je možné uviesť **viac odpovedí** alebo **jednu z odpovedí 11, 97 alebo 98!**

SEKCIA 7.

G.SKÚSENOSTI S POLÍCIOU

*Nasledujúce otázky sa týkajú **skúsenosti** respondenta s políciou, pričom pri tomto type otázok je vhodné zdôrazniť respondentovi, že odpovede **sú dôverné**.*

OTÁZKA G1., G2. a G3.

V OTÁZKE G1. zisťujeme či respondent bol počas **posledných 5 rokov** niekedy zastavený, prehadávaný alebo vypočúvaný políciou.

Ak Áno, tak v OTÁZKE G2. sa pýtame, či sa to stalo v **priebehu posledného roka**, a či to bolo kvôli tomu, že respondent je **Róm/Rómka**.

Ak respondent **nemal v posledných 5 rokoch žiadnu negatívnu skúsenosť** s políciou **odpoveď v OTÁZKE G1. je Nie** (kód 2), alebo **Neodpovedal** (kód 98), pokračuje sa na **OTÁZKU H1. Zapojenie sa do spoločnosti !**

SEKCIA 8.

H.ZAPOJENIE SA DO SPOLOČNOSTI

OTÁZKA H1.

Zisťuje sa dôvera respondenta k uvedeným inštitúciám, pričom sa pri hodnotení použije stupnica od 0 do 10, kde „0“ znamená, že **vôbec nedôveruje** a „10“ znamená, že respondent má voči inštitúciám **úplnú dôveru**.

Týmto sa pre respondenta, ktorý sa identifikoval ako Róm/Rómka zisťovanie končí!

 Nasledujúce otázky v časti **FRA_NR** sa vyplňajú **len za toho respondenta, ktorý v OTÁZKE B5.- neoznačil rómsku národnosť**- t.j. zisťujú sa údaje v rámci **Sekcie 9. až 12.!**

*Keďže štruktúra otázok je takmer rovnaká ako v časti **FRA_R** - je možné použiť metodické pokyny k jednotlivým otázkam **zo Sekcie 5. až 8.!***

*Jediným rozdielom je, že v časti **FRA_NR** sa **nenachádzajú otázky, ktoré súvisia s rómskou národnosťou respondenta!***

VI. UKONČENIE ZISŤOVANIA

Po skončení zisťovania opytovateľ skontroluje vyplnené dotazníky (identifikačné údaje a informáciu o návšteve z prvej strany dotazníka SILC_MRK/A_2-01, počty dotazníkov za konkrétnu hospodáriacu domácnosť). Materiály odovzdá podľa termínu stanoveného príslušným oddelením ŠÚ SR svojmu supervízorovi.

Súčasne s vyplnenými dotazníkmi odovzdá:

- poverenie opytovateľa,
- Pokyny pre opytovateľov (SILC_MRK_24_P),
- Register zisťovaných domácností (SILC_MRK_24_RD)
- Zoznam zisťovaných domácností (SILC_MRK_24_Z)
- nevyplnené tlačivá dotazníkov a nepoužité propagačné materiály
- hodnotiacu správu
- Zoznam vyšetrených domácností s presnou adresou a kontaktnými údajmi (meno a priezvisko jedného člena domácnosti, príp. telefonický kontakt)

Vyplnené tlačivá dotazníkov budú usporiadané vzostupne podľa identifikačného čísla domácnosti.

V rámci domácnosti budú tlačivá uložené nasledovne:

- dotazníky SILC_MRK/A_2-01, SILC_MRK/B_2-01, SILC_MRK/C_2-01, SILC_MRK/D_2-01.

Príklad usporiadania dotazníkov: dotazníky SILC_MRK/A_2-01, SILC_MRK/B_2-01, SILC_MRK/C_2-01 za 1. osobu v domácnosti
SILC_MRK/C_2-01 za 2. osobu v domácnosti
za n-tú osobu v domácnosti.
SILC_MRK/D_2-01 zodpovedaný za 1 osobou

VII. ZÁKLADNÉ DEFINÍCIE A DOLEŽITÉ POJMY, VYSKYTUJÚCE SA V ZISŤOVANÍ

Základnou jednotkou pre zisťovanie je **súkromná hospodáriaca domácnosť a jej súčasní členovia**. Zisťovanie sa týka súčasných členov domácnosti bez ohľadu na to, či majú trvalý, alebo prechodný pobyt na území SR. Osoby, ktoré žijú **v kolektívnych domácnostiach** a inštitúciách a taktiež osoby v diplomatických službách a na zahraničných zastupiteľstvách sú zo zisťovania **vylúčené**.

Kolektívna domácnosť - napr. penzión, internát vo vzdelávacom zariadení alebo iné ubytovanie, ktoré obýva viac ako päť osôb bez toho, aby sa podieľali na výdavkoch na domácnosť.

Bytovú domácnosť (BD) - tvoria všetky osoby bývajúce v byte. Jedna bytová domácnosť môže mať jednu alebo viac hospodáriacich domácností.

Hospodáriacu domácnosť (HD) - tvoria osoby v byte, ktoré spoločne žijú a spoločne hospodária, vrátane spoločného zabezpečovania životných potrieb. Za znak spoločného hospodárenia sa považuje spoločná úhrada základných výdavkov domácnosti (strava, úhrada nákladov za bývanie, elektrina, plyn a pod.).

K súčasným členom domácnosti patrí:

- a) trvalo bývajúci - prítomný,
- b) trvalo bývajúci - krátkodobo neprítomný, napr. z dôvodu zamestnania, vzdelávania, dovolenky a pod.,
- c) trvalo bývajúci - dlhodobo neprítomný z dôvodu zamestnania, dlhodobo neprítomné deti z dôvodu vzdelávania (štúdium v zahraničí),
- d) trvalo bývajúci - dlhodobo neprítomný z dôvodu pobytu v nemocnici, škole, internáte a pod., ak jeho aktuálna alebo očakávaná neprítomnosť je viac ako tri mesiace,
- e) podnájomník, cudzinec keď je jeho skutočné, alebo predpokladané zotrvanie v domácnosti šesť mesiacov a viac,
- f) hosť - návštevník, keď je jeho skutočné alebo predpokladané zotrvanie v domácnosti šesť mesiacov a viac.

Referenčné obdobie - je časové obdobie, ku ktorému sa vzťahuje príslušná otázka.

EU SILC používa nasledujúce referenčné obdobia:

- Konštantné - týka sa premenných, ktoré sa nemenia (napr. rok narodenia).
- Bežné, súčasné - týka sa obdobia v čase zisťovania.
- Posledných 12 mesiacov – vzťahuje sa k obdobiu 12-tich mesiacov, ktoré predchádzajú zisťovaniu.
- Pracovný život - časové obdobie medzi momentom, kedy daná osoba začala pracovať a dneškom.
- Referenčné obdobie starostlivosti o dieťa - referenčné obdobie starostlivosti o dieťa predstavuje typický (obvyklý) týždeň od januára do dátumu zisťovania. Pod „typickým týždňom“ rozumieme jeden týždeň, ktorý reprezentuje obdobie ako celok.

Príloha 1 - Vzťah členov domácnosti medzi sebou

A. Domácnosť tvoria 4 osoby: Rodičia a dve deti

K. Vzťahy medzi osobami domácnosti (Vypĺňa sa za všetkých súčasných a bývalých členov domácnosti)													
I.r.	Poradové číslo osoby	Identifikácia osoby											
		manžel	manželka	dcéra	syn								
Identifikácia osoby (slúži pre ľahšiu identifikáciu počas rozhovoru, krstné meno osoby sa pri spracovaní nezaznamenáva)		Poradové číslo osoby											
9	a	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
01	manžel	X											
02	manželka	01	X										
03	dcéra	03	03	X									
04	syn	03	03	04	X								
05						X							
06							X						
07								X					
08									X				
09										X			
10											X		
11												X	
12													X

Vzťah člena domácnosti v riadku k osobe uvedenej v stĺpci

- 01 - manžel/ka
- 02 - otec/matka
- 03 - syn/dcéra
- 04 - brat/sestra
- 05 - zať/nevesta
- 06 - svokor/svokra
- 07 - starý otec/stará matka
- 08 - vnuk/vnučka
- 09 - iný príbuzný
- 10 - druh/družka
- 11 - mimo príbuzenského vzťahu

B. Domácnosť tvorí 6 osôb: Rodičia, ich dve deti a rodičia manžela

K. Vzťahy medzi osobami domácnosti

(Vypĺňa sa za všetkých súčasných a bývalých členov domácnosti)

I.r.	Poradové číslo osoby	Identifikácia osoby											
		manžel	manželka	dcéra	syn	matka-manželova	otec-manželov						
Identifikácia osoby (slúži pre ľahšiu identifikáciu počas rozhovoru, krstné meno osoby sa pri spracovaní nezaznamenáva)		Poradové číslo osoby											
9	a	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
01	manžel	X											
02	manželka	01	X										
03	dcéra	03	03	X									
04	syn	03	03	04	X								
05	matka - manželova	02	06	07	07	X							
06	otec- manželov	02	06	07	07	01	X						
07								X					
08									X				
09										X			
10											X		
11												X	
12													X

Vzťah člena domácnosti v riadku k osobe uvedenej v stĺpci

- 01 - manžel/ka
- 02 - otec/matka
- 03 - syn/dcéra
- 04 - brat/sestra
- 05 - zať/nevesta
- 06 - svokor/svokra
- 07 - starý otec/stará matka
- 08 - vnuk/vnučka
- 09 - iný príbuzný
- 10 - druh/družka
- 11 - mimo príbuzenského vzťahu